

Bulletin

2025/2.

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA
MELLETT MŰKÖDŐ
ÁLLANDÓ VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG

ARBITRATION COURT ATTACHED TO THE
HUNGARIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA MELLETT MŰKÖDŐ

ÁLLANDÓ VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG

ARBITRATION COURT

ATTACHED TO THE HUNGARIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY

BULLETIN

2025/2.

Felelős szerkesztő: Dr. Berzeviczi Attila

Kiadó neve, székhelye:

Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, 1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Kiadásért felelős személy: Csókay Ákos

ISSN 3058-633 (Online)

Szerkesztőbizottság:

Dr. Berzeviczi Attila

Prof. Dr. Boóc Ádám

Dr. Schmidt Richárd

Tartalom

2025/2.....	2
Előszó.....	5
A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS 30 ÉVE MAGYARORSZÁGON Konferencia a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudomány Karán 2024. november 12. napján.....	6
Bevezetés	7
Dr. Berzeviczi Attila AZ MKIK VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGA ÜGYEI AZ ELMÚLT 30 ÉV TÜKRÉBEN	8
Dr. Burai-Kovács János A MAGÁNAUTONÓMIA ÉRVÉNYESÜLÉSE A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁS SZABÁLYAINAK ALAKÍTÁSÁBAN	11
Dr. Király Miklós NEM ÁLLAMI NORMÁK ALKALMAZÁSA VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁSBAN	13
Dr. Schmidt Richárd LEHET-E NEM KIZÁRÓLAGOS A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI MEGÁLLAPODÁS? ...	15
Dr. Horváth E. Írisz PhD BÉKÉS KONFLIKTUSRENDEZÉS – A KATOLIKUS EGYHÁZ TÁRSADALMI TANÍTÁSA SZERINTI ELVÁRÁS.....	17
Dr. Nemessányi Zoltán A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS FILOZÓFIÁJA.....	19
Prof. Dr. Boóc Ádám ÁTTEKINTÉS A VÁLASZTOTTBÍRÓI FELELŐSSÉGRŐL	22
Dr. Raffai Katalin A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG ÉRDEMI DÖNTÉSE ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ JOG MEGHATÁROZÁSA.....	24
Dr. Szabó Sarolta Édua LYUKAK A SZABÁLYOZÁS SZÖVETÉN – A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI TÖRVÉNY TERÜLETI HATÁLYA ÁLTAL FELVETETT KÉRDÉSEK ÉS A LEHETSÉGES VÁLASZOK	27
Dr. Bán Dániel A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI SZERZŐDÉS RELATÍV SZERKEZETÉNEK BOMLÁSA ÉS ENNEK VESZÉLYEI	29
Dr. Csonka Balázs VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ÍTÉLETEK ÉRVÉNYTELENÍTÉSE A MAGYAR KÖZRENDBE ÜTKÖZÉS OKÁN.....	31
Dr. Cseh Tamás Zoltán A VÁLASZTOTTBÍRÓ KIJELÖLÉSE, KIZÁRÁSA, INTEGRITÁSA.....	33
Dr. Grosu Manuela A VÁLASZTOTTBÍRÓ (VÁLTOZÓ) SZEREPE	35
Dr. Darnót Sára A KÜLFÖLDI VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI HATÁROZATOK ELISMERÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA A MAGYAR BÍRÓSÁGI GYAKORLATBAN – AZ ELMÚLT 30 ÉV BÍRÓI GYAKORLATA TÜKRÉBEN	38
Dr. Korózs Péter AZ OBJEKTÍV ARBITRABILITÁS ALAKULÁSA A FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSEKBŐL EREDŐ JOGVITÁK KAPCSÁN - JAVASLATOK DE LEGE FERENDA	40
Dr. Madarász Béla AZ ÜZLETI TITOK VÉDELME A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁSBAN	43
Dr. Berzeviczi Attila JELENTÉS AZ UNCITRAL II. MUNKACSOPORT 2025. FEBRUÁRI ÜLÉSSZAKÁN MEGVITATOTT KÉRDÉSEKRŐL.....	46
Dr. Darnót Sára Recenzió – Választottbíráskodás és alternatív vitarendezési módok (szerkesztette: Schmidt Richárd, ORAC Kiadó Kft., 2025).....	61

Választottbírósi határozatok – Eljárásjogi kérdések.....	70
2024.05.14-i Elnökségi határozat (<i>kizárási eljárásban hozott határozat</i>)	70
Fővárosi Törvényszék - 36.Gpk.41.679/2024/8. (<i>bírósi határozat a kizárás iránti indítványról</i>) ..	77
Fővárosi Törvényszék 36.G.41.936/2024/18-1. (<i>érvénytelenítés iránti eljárásban hozott határozat</i>)	81
<i>Döntés ideiglenes intézkedés tárgyában</i>	87
Bírósi határozatok	93
A Kúria Gfv.VI.30.044/2024/10. mint másodfokú bíróság ítélete (<i>Egyéb gazdasági jogi ügy</i>)	93
Dr. Korózs Péter A MAGYAR VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI EGYESÜLET KÖZGYŰLÉSE – ELNÖKI BESZÁMOLÓ ÉS TISZTÚJÍTÁS	100
Bulletin – A Kereskedelmi Választottbírósi online folyóirata Felhívás Szerzőknek	102

Előszó

2024-ben a választottbíráskodás legfontosabb rendezvénye a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen zajlott. Emlékezve a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény hatályba lépésétől eltelt harminc év kiemelkedő eseményeire, legfontosabb jogi kérdéseire, az előadók kiemelték az eltelt időszak lényegi kérdéseit, és ezeket az előadásokat az előadók röviden összefoglalták az olvasók számára.

Hasonló témaköröket elemzett és mutatott be az érdeklődőknek a Magyar Választottbírószági Egyesület a Budapesti Ügyvédi Kamara szervezésében lezajlott 2023-24. évi választottbírószági képzési sorozata. A képzési esemény előadásait jelentette meg a **Választottbíráskodás és Alternatív Vitarendezési Módo**k c. kötet az ORAC Kiadó gondozásában.

Minden évben kétszer ülésezik az UNCITRAL (az ENSZ Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottsága) választottbíráskodással foglalkozó munkacsoportja, a 2. munkacsoport. A tavaszi ülészen megvitatott legfontosabb kérdések a Gyorsított Eljárasi Szabályzat továbbfejlesztése, a SPEDR (*Specialized Express Dispute Resolution Model Clauses*) és az elektronikus választottbírószági ítélet végrehajthatóságának kérdésköre voltak.

A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS 30 ÉVE MAGYARORSZÁGON

Konferencia

a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudomány Karán 2024. november 12. napján

Dr. Berzeviczi Attila: AZ MKIK VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGA ÜGYEI AZ ELMÚLT 30 ÉV TÜKRÉBEN

Dr. Burai-Kovács János: A MAGÁNAUTONÓMIA ÉRVÉNYESÜLÉSE A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁS SZABÁLYAINAK ALAKÍTÁSÁBAN

Dr. Király Miklós: NEM ÁLLAMI NORMÁK ALKALMAZÁSA VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁSBAN

Dr. Schmidt Richárd: LEHET-E NEM KIZÁRÓLAGOS A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI MEGÁLLAPODÁS?

Dr. Horváth E. Írisz PhD: BÉKÉS KONFLIKTUSRENDEZÉS – A KATOLIKUS EGYHÁZ TÁRSADALMI TANÍTÁSA SZERINTI ELVÁRÁS

Dr. Nemessányi Zoltán: A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS FILOZÓFIÁJA

Dr. Boóc Ádám: ÁTTEKINTÉS A VÁLASZTOTTBÍRÓI FELELŐSSÉGRŐL

Dr. Raffai Katalin: A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG ÉRDEMI DÖNTÉSE ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ JOG MEGHATÁROZÁSA

Dr. Szabó Sarolta Édua: LYUKAK A SZABÁLYOZÁS SZÖVETÉN – A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI TÖRVÉNY TERÜLETI HATÁLYA ÁLTAL FELVETETT KÉRDÉSEK ÉS A LEHETSÉGES VÁLASZOK

Dr. Bán Dániel: A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI SZERZŐDÉS RELATÍV SZERKEZETÉNEK BOMLÁSA ÉS ENNEK VESZÉLYEI

Dr. Csonka Balázs: VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ÍTÉLETEK ÉRVÉNYTELENÍTÉSE A MAGYAR KÖZRENDBE ÜTKÖZÉS OKÁN

Dr. Cseh Tamás Zoltán: A VÁLASZTOTTBÍRÓ KIJELÖLÉSE, KIZÁRÁSA, INTEGRITÁSA

Dr. Grosu Manuela: A VÁLASZTOTTBÍRÓ (VÁLTOZÓ) SZEREPE

Darnót Sára: A KÜLFÖLDI VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI HATÁROZATOK ELISMERÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA A MAGYAR BÍRÓSÁGI GYAKORLATBAN – AZ ELMÚLT 30 ÉV BÍRÓI GYAKORLATA TÜKRÉBEN

Korózs Péter: AZ OBJEKTÍV ARBITRABILITÁS ALAKULÁSA A FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSEKBŐL EREDŐ JOGVITÁK KAPCSÁN - JAVASLATOK DE LEGE FERENDA

Dr. Madarász Béla: AZ ÜZLETI TITOK VÉDELME A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁSBAN

Bevezetés

A magyar választottbíráskodás történetében mérföldkőnek számít az 1994. év, mivel a jogalkotó ekkor fogadta el - az UNCITRAL 1985. évi Modelltörvényén alapuló - 1994. évi LXXI. törvényt a választottbíráskodásról („rVbt.”). A rVbt. hatályba lépésének 30. évfordulója alkalmából a hazai választottbíráskodással kapcsolatos kérdések és fejlődési irányok megvitatására a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kara és a Magyar Választottbírószági Egyesület közösen szervezett konferenciát 2024. november 12-én „A választottbíráskodás 30 éve Magyarországon” címmel. A kerek évforduló megünneplése mellett a rendezvény célul tűzte ki, hogy fórumot biztosítson a magyar választottbíráskodás múltját, jelenét és jövőjét érintő gondolatok megosztására, továbbá, hogy elősegítse a választottbíráskodással kapcsolatos eszmecserét négy szekcióra osztva a témaköröket.

Az első részben Komáromi László (PPKE-JÁK) megnyitóját követően, Berzeviczi Attila (MKIK VB), Erdődy János (PPKE-JÁK), Burai-Kovács János (MKIK VB), Király Miklós (ELTE ÁJK), és Schmidt Richárd (PPKE) előadásai bemutatták az elmúlt 30 év választottbírószági ügyforgalma mellett a választottbíráskodás római jogi előzményeit, a magánautonómia jelentőségét és a nem állami normák alkalmazhatóságát a választottbíráskodásban eljárásban, valamint a választottbírószági megállapodások kikényszerítésével kapcsolatos aktuális hazai problémákat.

A második szekcióban Horváth E. Írisz (PPKE-JÁK), Nemessányi Zoltán (BCE), Boóc Ádám (KRE-ÁJK), Raffai Katalin (PPKE-JÁK), Szabó Sarolta Édua (ELTE-ÁJK) és Bán Dániel (BCE) előadásai a katolikus egyház békés konfliktusrendezéssel kapcsolatos tanításait, a választottbíráskodás filozófiai vonatkozásait, a választottbírószági érdemi döntés alapjául szolgáló jog kérdését, a választottbírószági törvény területi hatályával kapcsolatos problémákat, a választottbírói felelősségével, és a választottbírószági szerződés relatív szerkezetének bomlásával kapcsolatos kérdéseket vették vizsgálat alá.

A harmadik részben Csonka Balázs (Fővárosi Törvényszék), Cseh Tamás (MKIK VB), Grosu Manuela (ELTE-ÁJK) és Novák Zoltán (BGF) a választottbírószági ítéletek közrendbe ütközése miatti érvénytelenítésével kapcsolatos gyakorlatot, a választottbírák kijelölésével, integritásával, illetve kizárásával kapcsolatos szabályokat, a választottbírák mai szerepét elemezték, és választottbírószági eljárás hatékonyabbá tételének lehetőségeit vizsgálták.

A zárószekcióban Darnót Sára (ELTE-ÁJK), Korózs Péter (ügyvéd) és Madarász Béla (ügyvéd) a külföldi határozatok elismerésének és végrehajtásának magyarországi gyakorlatáról, a fogyasztói viták arbitrábilitásának problémájáról és lehetőségeiről, valamint az üzleti titok választottbírószági eljárásban történő védelméről tartottak előadást.

Ezúton is köszönjük minden előadónak, résztvevőnek és közreműködőknek, akik hozzájárultak a konferencia sikeres megvalósításához. Külön köszönet illeti Dr. Raffai Katalin Tanszékvezető Asszonyt, valamint a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karát, hogy helyszínt és szakmai támogatást biztosítottak az esemény számára.

Az előadások összefoglalóit az alábbiakban közöljük.

Dr. Schmidt Richárd

AZ MKIK VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGA ÜGYEI AZ ELMÚLT 30 ÉV TÜKRÉBEN

Az elmúlt harminc év során a választottbíráskodás intézménye jelentős strukturális és jogszabályi átalakuláson ment keresztül Magyarországon. A rendszerváltozást követően, 1995-ben még jelen voltak a korábbi KGST-időszakból eredő külkereskedelmi jogviták, miközben a hazai jogalkotás fokozatosan nyitott a választottbíráskodás irányába.

Az 1988. évi törvényi rendelkezések lehetővé tették a gazdasági társaságokat és külföldi befektetőket érintő jogviták választottbírói úton történő rendezését, amelyet a Polgári Törvénykönyv 1993. évi módosítása tovább erősített. A választottbíráskodás intézményes kereteit az 1994. évi LXXI. törvény teremtette meg, amely – az UNCITRAL mintatörvény adaptálásával – nemcsak nemzetközi, hanem belföldi jogviták esetében is lehetővé tette a választottbírói eljárás alkalmazását, Magyarországot e tekintetben a nemzetközi élvonalba emelve.

A 2000-es évek elején új típusú jogviták jelentek meg, különösen a fogyasztói szerződések – így a lízing- és kölcsönügyletek – területén, amelyek értelmezése és a választottbírói hatáskörének meghatározása számos jogértelmezési kérdést vetett fel. A választottbíráskodás eljárásjogi eszköztára 2009-ben a gyorsított eljárás bevezetésével bővült, míg a 2008-as gazdasági világválság következtében a választottbírói ügyek száma jelentős növekedést mutatott.

A nemzeti vagyonról szóló 2011. évi törvény átmenetileg kizárta a választottbírói eljárás alkalmazhatóságát az állami vagyont érintő szerződések körében, amely lényeges korlátozást jelentett a választottbíráskodás hatálya szempontjából.

A hatályos választottbírói törvény továbbra is az UNCITRAL Model Law rendelkezésein alapul, figyelembe véve annak 2006. évi módosításait is. Az ügyek arbitrabilitása tekintetében a választottbíráskodásról szóló törvény (Vbt.) modernizálta a szabályozást, de egyben szűkítette is a választottbírói út alkalmazhatóságát. Kifejezetten kizárta például a fogyasztói szerződésekből eredő jogvitákat, kivéve bizonyos speciális jogviszonyokat, mint a bizalmi vagyonkezelés. A Polgári Törvénykönyv is tartalmaz további a társasági és szövetkezeti jogviták szabályozásával kapcsolatosan.

A választottbírói kikötések érvényessége, valamint azok közrendi okból történő érvényteleníthetősége továbbra is visszatérő kérdésként jelenik meg a joggyakorlatban.

A magyar választottbíráskodás története jól tükrözi a gazdasági és politikai környezet változásait. Az elmúlt harminc évben e fórum egyszerre volt a gyors és hatékony jogérvényesítés eszköze, de időnként a szabályozási viták középpontjában is állt – különösen a fogyasztói jogvédelem és a nemzeti érdekek védelme kapcsán.

² Dr. Berzeviczi Attila, az MKIK mellett szervezett Állandó Választottbíráóság elnöke, ügyvéd

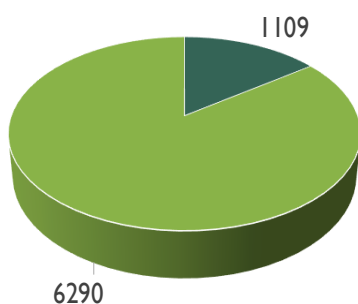
Az előadás nemcsak a jogszabályi környezet változásait mutatta be, hanem statisztikai adatokkal alátámasztva átfogó képet nyújtott a választottbíráskodás hazai fejlődéséről.

30 ÉV ÖSSZESÍTÉSE

Ügyek száma összesen: 7399

Nemzetközi ügyek: 1109

Belföldi ügyek: 6290

- Betöltött választottbírói tisztségek: 16997
- Hármasközi eljárás: 5461
- Egyesbírói eljárás: 614
- Idegen nyelven lebonyolított eljárások:
 - Angol: 155
 - Német: 34
 - Olasz: 1

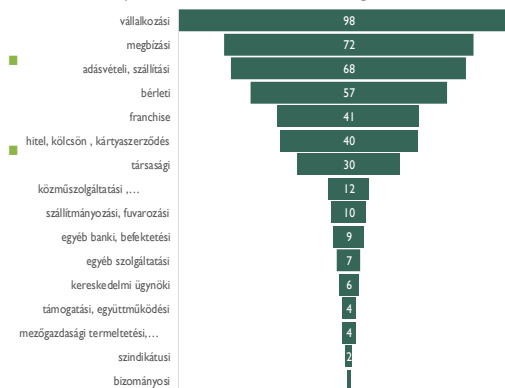
GYORSÍTOTT ELJÁRÁSOK

2009	5
2010	4
2011	16
2012	2
2013	6
2014	5
2015	2
2016	6
2017	3
2018	1
2019	0
2020	6
2021	8
2022	3
2023	6

AZ ÚJ TÖRVÉNY HATÁLYA ALATT

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
adásvételi, szállítási	10	10	8	11	15	14
bérelti	10	7	10	17	6	7
megbízási	30	19	8	8	3	4
vállalkozási	13	12	26	17	14	16
szállítmányozási, fuvarozási	3	1	0	2	2	2
támogatási, együttműködési	2	1	0	0	0	1
mezőgazdasági termeltetési, tároltatási	1	0	0	0	2	1
hitel, kölcsön, kártyaszereződés	9	5	8	7	5	6
egyéb banki, befektetési	3	5	0	0	0	1
kereskedelmi ügynöki	1	1	1	1	2	
franchise	1	4	10	8	6	12
közműszolgáltatási, energiaszolgáltatási	7	0	0	2	3	0
egyéb szolgáltatási	1	0	0	1	3	2
társasági	3	3	8	5	5	6
szindikátusi	0	0	2	0	0	0
bizományosi	0	0	0	0	0	1

Alapul fekvő szerződések szerinti megoszlás

Dr. Burai-Kovács János³

A MAGÁNAUTONÓMIA ÉRVÉNYESÜLÉSE A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁS SZABÁLYAINAK ALAKÍTÁSÁBAN

A MAGÁNJOGI JOGVITÁK KOMPLEX ÉLETVISZONYAI
VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁST IGÉNYELNEK. A
VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI VITARENDEZÉS MEGHOSSZABBÍTJA A
MAGÁNJOGI SZERZŐDÉSEK ÉLETTARTAMÁT A FELEK
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL, ÍGY A SZERZŐDÉSES SZABADSÁG ELVE A
JOGVITA ÉLETSZAKASZÁBAN IS ÉRVÉNYESÜL. AZ ELŐADÁS A
MAGÁNAUTONÓMIA VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁSBAN
BETÖLTÖTT SZEREPÉT VIZSGÁLJA.

Az autonóm döntés filozófiai előkészítését a szuverenitás elméletek és az ezt követő természetjogi szerződéselméletek alapozták meg. John Locke a 17. századi Anglia felvilágosult filozófusa szerint az egyesülési szerződést kötő társadalom polgárai csak a jogaik egy részéről mondtak le az állammal szemben és feltételes megbízást adtak uralkodójuk számára egyes jogok gyakorlására. Rousseau az állam létrejöttét társadalmi szerződéssel indokolta, ami a közösség valamennyi polgára által kötött megállapodáson alapul és a megállapodás kapcsán a főhatalmat a nép gyakorolja. A törvényeket minden polgárnak be kell tartania, de ez azt is jelenti, hogy minden polgárnak közvetlen része van a közös érdekek miatt a hatalomban.

A választottbíróági szerződés esetén tehát a szerződést kötő felek a „polgárok”, magánautonómiájuk keretében nemcsak kisserződnek az állami döntéshozatali fórumok és eljárás alól, de a nemzetközi elemet tartalmazó kikötésnél a felek választják meg a választottbíróági eljárásra irányadó jogot. A választottbíráskodás alapvetően szerződésen alapul, de szerződésen kívüli jogvitákat is rendezhet a Vbt. felhatalmazása alapján.

A jogok és kötelezettségek az akaratilag autonómia alapján jönnek létre. A választottbíráskodásban ezek az elvek érvényesülnek, szemben az állam bíróságának közjogi elven nyugvó alá-fölé rendeltségével. Az állam bíróságának eljárásával szemben, ahol a jogvita elbírálása közjogi eljárási jogviszony keretében történik és ahol a bíróság csak az anyagi jogviszonnyal foglalkozhat, a magánjogi jogviszonyban álló felek között a választottbíróági eljárásban nemcsak anyagi jogviszony, hanem eljárási jogviszony is keletkezik, amelyet a felek és az eljáró tanács közösen alakíthatnak. Az eljárás szabályait a felek szerződése teremti meg, az intézményes választottbíróági eljárási szabályzatát is. A vitarendezés során a peres felek maguk is közreműködhetnek a tárgyalás előkészítésének, valamint az eljárás során a tárgyalás menetének a szabályok rugalmas és méltányos változtatásának lehetőségével, ideértve azt is, hogy a felek a gazdasági és kereskedelmi együttműködését, jelenét és jövőjét óvva jogvitájukat egyezség útján rendezzék.

³ Dr. Burai-Kovács János az MKIK mellett szervezett Állandó Választottbíróóság korábbi elnöke, ügyvéd

A Ptk. a 6:63. § (5) bekezdésében úgy rendelkezik, hogy a szerződés tartalmává válik minden szokás, gyakorlat, amely a felek korábbi üzleti kapcsolatában, illetve az érintett üzletágban kialakult. A Ptk. 6:78. § (2) bekezdése értelmében a szokásos üzleti gyakorlattól eltérés esetén a feleket tájékoztatási kötelezettség terheli kivéve, ha az megegyezik az érintett felek között kialakított gyakorlattal. A választottbíróság jogalkalmazó tevékenysége során a felek aktív közreműködésével, nyilatkozataik feltárásával juthat megnyugtató döntési helyzetbe az üzleti szokások tekintetében. A Kereskedelmi Választottbíróság Eljárási Szabályzatának 32. §-a szerint a választottbírószági tanács a felek szerződésének kikötéseivel összhangban és az ügyletre alkalmazandó kereskedelmi szokásokra is figyelemmel hozza meg a határozatát a felek jogvitájában.

A kereskedők és a gazdasági élet szereplői formálják, alakítják a magánautonómia keretében ezeket a választottbírószági eljárásokat. Az eljárás bizalmas, hiszen a felek üzleti titkait tárgyalják, de igény van a döntések megismerhetőségére. A döntés transzparenciája egy versenyképességet jelentő követelmény.

Az eljárás maga a felek és képviselőik számára transzparens, áttekinthető, hiszen a választottbírószági tanács a felekkel közösen az eljárás kezdetekor meghatározza az eljárási cselekmények időrendjét, amiből pontosan látni lehet, hogy kinek mit kell bizonyítani mikor kell a beadványát előterjesztenie, mikorra várható az eljárás tervezett lezárása az ügydöntő határozat.

Az eljárási transzparencia mellett azonban a jogalkalmazók joggal igénylik egy intézményes választottbírószág döntéseinek megismerését, hogy felmérjék, az állami bíróság közzétett döntései mellett, hogy bizonyos kérdésekben a választottbírószág milyen gyakorlatot folytat, illetve milyen döntések születtek az érintett intézményes választottbírószágnál.

A Kereskedelmi Választottbírószág Eljárási Szabályzatának 31. § (1) bekezdése alapján az alkalmazandó eljárási szabályok tekintetében a felek közös megegyezéssel minden, a választottbírószági tanács előtti eljárás módjára vonatkozó szabály tekintetében eltérhetnek a szabályzattól, amit a választottbírószági szerződésükkel tettek az eljárás részévé, amennyiben az eltérés nem eredményezi valamely a választottbíráskodás helyén alkalmazandó jogszabály kógens rendelkezésének sérelmét.

A választottbírószági eljárást a diszpozitivitás jellemzi, formakényszer nélkül. Az eljárás rendjét az eljáró tanács a felekkel közösen határozza meg.

Az előkészítő egyeztetés ismert jogintézmény volt a nemzetközi választottbírószági eljárásokban. Ez biztosítja a felek számára ténylegesen az eljárási transzparenciát. A Kereskedelmi Választottbírószág Eljárási Szabályzat 36. §-a rendelkezik – nem kötelező jelleggel – az előkészítő egyeztetésről, mely során a felek és a tanács az ügy sajátosságainak megfelelően határozzák meg az eljárás konkrét szabályait és időrendjét.

Dr. Király Miklós⁴

NEM ÁLLAMI NORMÁK ALKALMAZÁSA VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁSBAN

Mind a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló Róma I. rendelet, mind a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról rendelkező Brüsszel Ia. rendelet kizárja tárgyi hatálya alól a választottbírói megállapodást, illetve – többségi értelmezés szerint – általában a választottbíráskodást. Éppen ezért lehet érvelni amellett, hogy a Róma I. rendelet 3. cikkének jogválasztásra vonatkozó rendelkezései, amelyek csak valamely állami jog választását teszik lehetővé, illetve (13) preambulumbekzdése, amely nem állami jogok választását csak anyagi jogi értelemben tartja lehetségesnek, a választottbírói eljárásban nem irányadóak.

Számos jogforrás kifejezetten felhatalmaz, illetve utal nem állami normák választhatóságára. Így a magyar szabályozás számára is példaként szolgáló az UNCITRAL Modelltvvény 28. cikke szerint a választottbírói eljárás a vitát a felek által választott jogi normák (*rules of law*) alapján dönti el. Ez egyértelműen következik az UNCITRAL Titkársága által készített kommentárból (*explanatory note*), mely szerint a felek megállapodhatnak olyan jogi normák alkalmazásában is, amelyet valamely nemzetközi fórum dolgozott ki, azonban még egyetlen nemzeti jogrendszerbe sem ültettek át. De választottbírói eljárásban az is lehetséges, hogy a felek az ügyletükre valamely – egyébként nem alkalmazandó – nemzetközi egyezményt, például a CISG-t választják.

Érthetően ugyanígy szól az UNCITRAL Választottbírói Szabályzata [*Arbitration rules* (2010)] 35. cikkének (1) bekezdése is vagy a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara Választottbírói Szabályzata [*ICC Arbitration rules* (2012), illetve (2021)] 21. cikk (1) bekezdése, amely szerint a választottbírói eljárás nemcsak a felek választását követve, hanem akár annak hiányában is dönthet nem állami normák alkalmazásáról.

Nem csupán elméleti lehetőségről van szó, mert az elmúlt évtizedekben a *lex mercatoria* részben kodifikálást nyert, azaz nem csak a gyakorlatban többé-kevésbé kikristályosodott elvek amorf halmaza többé. A kodifikált nem állami jogokra az egyik legjobb példa az UNIDROIT Alapelvek (*UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts* 2016), amelyek alkalmazása nem vezet jogbizonytalansághoz, sőt, komoly gyakorlata is van, amint arra az UNILEX adatbázis utal. Igaz, néha csak kiegészítő, értelmezést támogató jogként veszik figyelembe az UNIDROIT Alapelveket, de számos esetben az érdemi döntés alapjául szolgálnak. A fentiek alapján nem meglepő, hogy nem állami jogok alkalmazása miatt nem is kérdőjelezhető meg egy választottbírói ítélet elismerése és végrehajtása az 1958-as New York-i Egyezmény V. cikke alapján.

Természetesen fel kell tenni a kérdést, hogy milyen előnyei lehetnek a nem állami kereskedelmi jog választhatóságának egy választottbírói eljárásban. Bizonyosan ide sorolandó a felek autonómiájának támogatása, a nagyobb rugalmasság. Lehetőség egy semleges, nem állami, de mégis nemzetközileg elismert normarend választására, akkor, amikor a felek kölcsönösen bizalmatlanok egymás jogrendszereivel szemben. Vagy egyszerűen nemzetközi ügyletekre méretezett szabályozást

⁴ Dr. Király Miklós tanszékvezető egyetemi tanár, ELTE-ÁJK

akarnak alkalmazni, ami mindkét fél számára egyforma eséllyel elérhető, megismerhető, ugyanakkor mentes a belső jogi szabályozások váratlan esetlegességeitől, sajátosságaitól. Fontos biztosítékot jelenthet a *lex mercatoria* választása, amikor egy állam az egyik szerződő fél, azaz egy szuverén hatalom, amely maga alakítja jogrendjét, s amennyiben ez volna az ügyletre irányadó jog, könnyen a másik partner hátrányára lehetne.

A nem állami normák, *rules of law* választására több polgári perrendtartás (francia, német, olasz), illetve választottbíróági törvény (belga, finn, holland, spanyol, továbbá a svájci nemzetközi magánjogi törvény) lehetőséget kínál választottbíróági eljárásban, a felek autonómiáját támogatva. Az elmúlt évtizedekben pedig az is ismételten bebizonyosodott a gyakorlatban, hogy nincs akadálya a *lex mercatorián*, tehát nem állami normák alkalmazásán nyugvó választottbíróági ítéletek végrehajtásának.

A fentebb bemutatott érvek ellenére a hazai szabályozás, a 2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról nem lépett előre ebben a tekintetben. A stiláris módosításokat nem tekintve az új törvény 41. § (1) bekezdése megismétli a korábbi rendelkezést, az 1994. évi LXXI. törvény 49. § (1) bekezdését, ami összefoglalóan „választott jogról” szólt. De a „jog” kifejezés sajnos nem adja vissza a *rules of law* átfogó jelentését, amely magába foglalja a nem állami jogi normákat, szabályokat is. Így marad a bizonytalanság, a kiterjesztő értelmezés lehetősége és reménye, hogy a választott jog fogalma mégis felölelheti a nem állami jogokat.

A jogbiztonság és a gyengébb fél védelme érdekében a nem állami normák, azaz *rules of law* kategóriáját a 2015-ben elfogadott Hágai Alapelvekben [*Principles on Choice of Law in International Commercial Contract*] foglaltak szerint lehetne meghatározni: utalva arra, hogy csak nemzetközi, nemzetek feletti vagy regionális szinten elfogadott, semleges és kiegyensúlyozott jogi normarendek, szabályok választásáról lehet szó.

Dr. Schmidt Richárd⁵
**LEHET-E NEM KIZÁRÓLAGOS A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI
MEGÁLLAPODÁS?**

A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI MEGÁLLAPODÁS LEGFONTOSABB
ELJÁRÁSJOGI HATÁSA AZ ÁLLAMI BÍRÓSÁGOK HATÁSKÖRÉNEK
KIZÁRÁSA. KÉRDÉS, HOGY KIKÉNYSZERÍTENDŐ-E A
VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI MEGÁLLAPODÁS, AMENNYIBEN ANNAK
MEGKÖTÉSE IDŐPONTJÁBAN A FELEK A RENDES BÍRÓSÁGI
HATÁSKÖRT NEM TELJESKÖRŰEN ZÁRTÁK KI?

Széttartó bírói gyakorlat, jogtudományi megosztottság

A kérdés már egy évszázada is megosztotta a jogtudomány képviselőit: Fabinyi Tihamér szerint a választottbírói kikötésnek kizárólagosnak kell lennie, míg Kovács Marcell lehetségesnek tartotta a nem kizárólagos választottbírói megállapodást.⁶ A kortárs jogtudományban sincs egységes állásponton a kérdést illetően, és a jelenkori bírói gyakorlat is vegyes képet mutat a választottbírói kikötés kizárólagosságára kapcsán.

A Kúria egyik jogegységi határozata közvetetten megerősíti a választottbírói megállapodás kizárólagosságát, mivel éppen azon az alapon állapította meg hogy fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételen, vagy egyedileg meg nem tárgyalta feltételen alapuló választottbírói kikötés tisztességtelen, mert elzárja a fogyasztót a rendes bírói úttól.⁷ Több ítéletablai döntés követi ezt a gondolatmenetet, megtagadva olyan választottbírói megállapodások kikényszerítését, melyek a felek számára lehetővé teszik a fizetési meghagyásos eljárás kezdeményezését,⁸ vagy bizonyos összeghatár alatti jogvita esetén a rendes bírósághoz való fordulást.⁹

Ugyanakkor találunk példát a fentivel ellentétes gyakorlatra is. Így a Kúria kikényszeríthetőnek tartotta azt a választottbírói megállapodást, mellyel a felek a rendes bírósági út kizárása nélkül vetették alá magukat egy hazai állandó választottbírói eljárásnak.¹⁰ Sőt, egy másik ügyben helyben hagyta az elsőfokú bíróság döntését, mely kikényszeríthetőnek tartotta azt a kikötést, mellyel a felek jogvitájuk rendezésére egy hazai állandó választottbírói eljárását kötötték ki, azonban az egyik fél jogosult volt igényét választása szerint az állami bíróságok előtt érvényesíteni.¹¹

⁵ Dr. Schmidt Richárd LL.M, PhD, ügyvéd (SMARTLEGAL Schmidt & Partners), választottbíró, PPKE-JÁK Nemzetközi Magánjogi tanszék mb. oktató

⁶ Fabinyi Tihamér: FABINYI TIHAMÉR (szerk.): *A polgári perrendtartás törvénye és joggyakorlata I–II.*, Budapest, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, 1931. 234. Kovács Marcell: *A polgári perrendtartás magyarázata Második kiadás. I–XII. füzet*, Budapest, Pesti ny. – Athenaeum. 1411. 1927–1932.

⁷ Kúria 3/2013. PJE határozat IV. pont.

⁸ BDT 2013.3028. (Fővárosi Ítéletábla 5.Pf.20.602/2012/3.)

⁹ BDT 2005.1207. (Fővárosi Ítéletábla 3.Pf.20.473/2005/1.)

¹⁰ Kúria Gfv.VII.30.187/2015/4. számú ítélete.

¹¹ Fővárosi Törvényszék 9.G. 40.400/2017/12. számú határozata. Kúria Gfv.30008/2018/11. számú határozata.

Érvek a nem kizárólagos választottbíróvági kikötések mellett

Álláspontom szerint azok a nézetek helyesek, melyek szerint nem szükséges, hogy a felek már a választottbíróvági megállapodás megkötésének pillanatában kizárják a rendes bíróság eljárását.

Egyrészt 2018. január 1. napjától a Vbt. és a Pp. szakított azzal a megközelítéssel, hogy a választottbíróvági szerződés abszolút perakadálnak minősül. A Vbt. 8. § (1) bekezdése szerint a választottbíróvági szerződés csak akkor zárja ki a rendes bíróságú utat, amennyiben arra az állami bíró előtt az alperes kifejezetten hivatkozik (*relatív perakadály*).¹² Így a jogalkotó végső soron a felekre bízta, hogy választottbíróvági megállapodás léte esetén lehet-e helye rendes bíróságú eljárásnak az annak hatálya alá tartozó jogvita tárgyában, tehát a választottbíróvági megállapodás léte még önmagában nem zárja ki a rendes bíróságú utat. (*történeti, rendszertani értelmezés*)

Másrészt a Vbt. 8. § (1) bekezdése konkrétan meghatározott vita vagy viták választottbíráskodásnak való alávetéséről rendelkezik. A Vbt. 3. § (1) bekezdés 1. pontjában lévő értelmező rendelkezés alapján a választottbíráskodásnak ugyan fogalmi eleme, hogy azt a felek kereskedelmi jogvitákban az „állami bíróságok helyett” veszik igénybe, ebből azonban nem következik szükségszerűen a rendes bíróságú út egyidejű kizárása, hiszen az a kérdés, hogy a felek milyen feltételekkel és mennyiben akarják a rendes bíróságok helyett jogvitájukat a választottbírók elé vinni, egyedül a választottbíróvági alávetés tartalmától függ, melyet a felek az őket megillető autonómia alapján jogosultak szabadon formálni. (*nyelvtani értelmezés*)

A választottbíróvági alávetés kapcsán az *argumentum a maiore ad minus* elvét alkalmazva az alábbi következtetés adódik: amennyiben a Vbt. a felek számára lehetőséget ad arra, hogy választottbíróvági alávetésük révén jogvitájuk rendezéséből az állami bíróságokat teljesen kizárják, akkor ebben a jogosultságban szükségszerűen az a kevesebb jog is benne foglaltatik, hogy a rendes bíróságú perutat ne teljesen, hanem csak részlegesen, illetve bizonyos feltételektől függően zárják ki. A feleken múlik, hogy a részleges, illetve feltételes kizárás szabályait miként tudják úgy kidolgozni, hogy az a majdani jogalkalmazó számára alkalmazható legyen. (*logikai értelmezés*)

Végül a jogalkotói cél szerinti (*teleologikus*) értelmezés kapcsán nem hagyható figyelmen kívül az a deklarált jogalkotói szándék, hogy a hazai jogalkotás az UNCITRAL Modell törvényt kövesse.¹³ A Modell törvény *pro-arbitration* szellemiségével pedig az az értelmezés áll összhangban, hogy amennyiben a felek a választottbíráskodás és a rendes bíróságú vitarendezés közötti választást mindkét, vagy akár egyik fél részére biztosítják, akkor a felek megállapodását választottbíróvági megállapodásnak kell elismerni.

¹² Ld. a Vbt. 9. § (1) bekezdését és a Pp. 176. § (1) bek b) pontját a 2017. évi CXXXVI. törvény 96. § g) pontjával módosított formájában 2018. január 1. napjától.

¹³ Ld. a T/15361. sz. törvényjavaslat általános indokolás 2. pontját.

BÉKÉS KONFLIKTUSRENDEZÉS – A KATOLIKUS EGYHÁZ TÁRSADALMI TANÍTÁSA SZERINTI ELVÁRÁS

A konfliktusok az emberi társadalom szerves részét képezik. Legyen szó családi, közösségi, nemzeti vagy nemzetközi szinten jelentkező feszültségekről, a békés megoldás keresése mindig kiemelkedő jelentőségű. A Katolikus Egyház társadalmi tanítása szerint a konfliktusokat nem erőszakkal, hanem párbeszéddel, igazságossággal és szeretettel kell rendezni. A béke nem pusztán a háború hiánya, hanem egy olyan harmóniás állapot, amely az igazságosságra épül. Szent II. János Pál pápa a Centesimus Annus (1991) enciklikájában hangsúlyozta, hogy a békét az igazság, a szeretet és a szolidaritás alapján lehet megvalósítani. A béke az emberi méltóság tiszteletén alapul, amelyet minden kereszténynek feladata elősegíteni.

A konfliktusok békés rendezésének alapelvei között kiemelkedő szerepet kap a párbeszéd és a kommunikáció. A Katolikus Egyház tanítása szerint a konfliktusok elsimításának kulcsa az őszinte és nyitott kommunikáció. A feleknek hajlandóknak kell lenniük meghallgatni egymást, és közös nevezőre jutni, hogy a megbékélés lehetősége fennálljon. Az igazságosság és a jog is kulcsfontosságú szerepet játszanak a konfliktusok rendezésében. Egy igazságtalan helyzet konfliktust generál, amelyet csak az igazság helyreállításával lehet orvosolni. Az Egyház hangsúlyozza a jogrend tiszteletét és az igazságosságon alapuló megbékélést.

A megbocsátás és az irgalmasság elengedhetetlenek a békés együttéléshez. Ferenc pápa a Fratelli Tutti enciklikájában kifejtette, hogy a megbocsátás nem a gyengeség jele, hanem a béke alapvető feltétele. Az irgalmasság gyakorlása segít elkerülni a bosszú spirálját, és lehetőséget ad az újrakezdésre. A szolidaritás és a közösségi felelősség is elengedhetetlen a társadalmi béke fenntartásához. A katolikus tanítás arra biztat, hogy ne csak saját érdekeinket nézzük, hanem mások jólétét is szem előtt tartjuk. A szolidaritás kölcsönös segítség, együttműködés és igazságosságra ösztönöz, amely hosszú távon fenntarthatóvá teszi a békés kapcsolatokat.

A Katolikus Egyház nemcsak elvi szinten foglalkozik a konfliktuskezeléssel, hanem aktívan részt vesz béketeremtő folyamatokban is. A pápák gyakran lépnek fel közvetítőként politikai és társadalmi konfliktusokban, az egyházi közösségek pedig helyi szinten segítik a kiegyezést. Az egyház által támogatott oktatási és nevelési programok célja a konfliktuskezelés keresztényi módjainak elsajátítása és a békés egymás mellett élés kultúrájának megerősítése. Az iskolákban és plébániákon tanítják azokat az elveket, amelyek hozzájárulnak a harmonikus közösségek kialakításához.

A katolikus egyház társadalmi tanítása összhangban áll az alternatív vitarendezési eljárásokkal, különösen a választottbíráskodással, amely a jogviták rendezésének egyik legbékésebb és leghatékonyabb módja. A választottbíráskodás olyan eljárás, amely lehetőséget biztosít a felek számára, hogy egy független, pártatlan testület előtt rendezzék jogvitáikat, elkerülve a hosszan elhúzódó bírósági pereket. Az egyház támogatja azokat a megoldásokat, amelyek az igazságosság és a kölcsönös megegyezés jegyében állnak, hiszen ezek összhangban állnak az evangéliumi béketeremtés elveivel.

¹⁴ Dr. Horváth E. Írisz PhD egyetemi docens, PPKE JÁK Polgári Eljárásjogi Tanszék

A választottbíráskodás előnye, hogy a felek közösen választják meg a döntéshozót, így biztosított a folyamat átláthatósága és a méltányos eljárás. Ez az eljárás segíti az érintetteket abban, hogy nyugodt körülmények között vitassák meg nézeteltéréseiket, és végül egy mindenki számára elfogadható döntést hozzanak. A katolikus tanítás hangsúlyozza a közösségi béke fenntartását, amelyet a választottbíráskodás is elősegít, mivel elkerüli az ellenségeskedést és az eszkalálódó jogi harcokat.

A keresztény közösségeknek különleges felelőssége van a béke előmozdításában. A Katolikus Egyház társadalmi tanítása szerint a békés konfliktusrendezés alapja a párbeszéd, az igazságosság, a megbocsátás és a szolidaritás. Az emberi kapcsolatok és társadalmi folyamatok harmonikusabbá tételéhez elengedhetetlen ezen elvek alkalmazása, amelyek elősegítik az igazságosabb és testvéribb világ megteremtését. A béke megőrzése nem csupán politikai vagy intézményi kérdés, hanem minden egyén személyes felelőssége is. Az egyház tanítása szerint a békés életforma kialakítása nem csupán egy lehetőség, hanem keresztény kötelesség, amely hozzájárul egy igazságosabb és emberibb társadalom létrehozásához.

Dr. Nemessányi Zoltán¹⁵
A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS FILOZÓFIÁJA

A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS ELMÚLT 30 ÉVÉNEK JUBILEUMÁT
ÜNNEPLŐ TUDOMÁNYOS TANÁCSKOZÁS ALKALMAT AD ARRA,
HOGY A TÉMA MÉLYENSZÁNTÓ ELEMZÉSE MELLETT,
VALAMIVEL TÁVOLABB IS LÉPJÜNK, ÉS EGY MÁSIK TERÜLET
FELŐL VIZSGÁLJUK MEG A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGOK
MŰKÖDÉSÉT. A SZÁNTSZÁNDÉKKAL PROVOKATÍV KÉRDÉS,
AMELYET EBBEN AZ ELŐADÁSOMBAN KÖRÜLJÁRTAM (HA
MEGVÁLASZOLNI NEM IS SIKERÜLT) AZ, HOGY LÉTEZIK-E A
VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG SOKAT DISZKUTÁLT ELMÉLETE MELLETT A
VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS FILOZÓFIÁJA, VAN ÖNÁLLÓ
LÉTJOGOSULTSÁGA ANNAK, HOGY A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS
FILOZÓFIAI IGAZOLÁSÁT, FILOZÓFIAI KÉRDÉSEIT KUTASSUK?

Emmanuel Gaillard professzor egy 2007-es hágai akadémiai előadásában azt igyekezett bebizonyítani, hogy a nemzetközi választottbíráskodás filozófiai megalapozása több mint szükséges: elengedhetetlen. Gaillard szerint a nemzetközi választottbíráskodás joga ugyanis nem érhető meg filozófiai alapjai nélkül, és fordítva: a nemzetközi választottbíráskodás jogának különböző filozófiai felfogásai nem nélkülözik a gyakorlati következményeket. A választottbíráskodás joga, még erőteljesebben is, mint a nemzetközi magánjog általában¹⁶, azért kifejezetten alkalmas a filozófiai reflexióra, mert a szabad akarat és a szabadság „alapvetően filozófiai” fogalmai a tudományág középpontjában állnak.¹⁷

E jogok gyakorlása - a felek szabadsága arra, hogy magánbírárságot hozzanak létre nézeteltéréseik rendezésére, hogy megállapodjanak a legmegfelelőbb eljárásról, és hogy megválasszák az alkalmazandó jogot, és a választottbírák szabadsága arra, hogy saját hatáskörükben döntsenek, hogy szabályozzák a választottbírási eljárást, és - jogválasztás hiányában - hogy kijelöljék az alkalmazandó jogot (kettős autonómia)¹⁸ legitimitási kérdéseket is felvet. Ilyen például, a Kompetenz-Kompetenz elve: kérdés, hogy az a választottbíró szerepének immanens velejárója-e, a felek megállapodásából és/vagy a választottbíráskodásra vonatkozó jogi keretből ered. Még alapvetőbb filozófiai kérdés a választottbírák hatáskörének forrására és az ebből eredő döntés jogi természetére

¹⁵ Dr. Nemessányi Zoltán, egyetemi docens (BCE), ügyvéd (OPL gunnercooke)

¹⁶ A nemzetközi magánjog filozófiai alapjaihoz lásd: Vékás Lajos: A nemzetközi magánjog elméleti alapjai. Második, változatlan kiadás- ORAC, Budapest, 2024. illetve Green, Michael S. (ed.) – Michaels, Ralf (ed.) - Roxana Banu (ed.): Philosophical Foundations of Private International Law. Oxford University Press, Oxford, 2024.

¹⁷ Heiskanen, Veijo: Book review: Emmanuel Gaillard: Aspects philosophiques du droit de l'arbitrage international. EJIL 20 (2009) 942-947.

¹⁸ Raffai Katalin: A közrend fogalma a nemzetközi és a belföldi kereskedelmi választottbíráskodásban. Pázmány Press, Budapest, 2014. 71.

(juridicité) vonatkozó dilemma, amihez hozzátehetjük a választottbíráskodás Achilles-sarkának, a választottbírák felelősségének, illetve immunitásának a problémáját.¹⁹

Gaillard műveit leszámítva a választottbíráskodás filozófiája rendkívül keveset kutatott terület. Ez azért is szembetűnő, mert már a filozófiai gondolkodás kezdetén beleszórták az ókori bölcsek eszmefuttatásaikba a választottbíráskodás problémakörét, illetve annak összefüggését az igazságosság, a méltányosság és a hatalommegosztás problémáival. A méltányosság ókori ideája elsősorban korrekció eszközként jelent meg, gyakran éppen az alternatív vitarendezési eszközhöz, a választottbíráskodáshoz kapcsolva.²⁰ A kezdeti nagy lendületet követően ugyanakkor az elkövetkező 2500 évben radikálisan háttérbe szorultak a választottbíráskodás filozófiai problémái: a politikai filozófiát az állam (és az állami bíróságok) hatalmának igazolása foglalkoztatta és csak felszínesen merültek fel választottbírási kérdések.

Holott izgalmas eredményekkel kecsegtet az ontológia (lételmélet: így például: mi a választottbíráskodás természete?), az episztemológia (tudáselmélet: a választottbíráknak milyen speciális szaktudásra van szükségük az összetett jogviták eldöntéséhez, elegendő-e az általános (jogi) tudás, vagy szükség van a különböző iparágak specifikus ismereteire?) vizsgálata. Filozófiai elemzésért kiált a szeparabilitás problémája: egy vagy több szerződésről van-e szó egy választottbírási klauzulát is tartalmazó szerződés esetében az érvényesség szempontjából? Hogyan szeleteljük fel a valóságot? Minden egy-e (Parmenidész) vagy a több különálló valóságszelet ellentéteinek folyamatos mozgása hozza létre a világot (Hérakleitosz). Feldarabolható-e a szerződés, ahogyan az elme Kant szerint kategóriákon keresztül strukturálja a valóságot, a szeparabilitás elve a Kant nevéhez fűződő, általa szerényen csak a filozófia kopernikuszi fordulatának nevezett újításnak a következménye-e?²¹

Talán az egyedüli kivétel a filozófia főbb területei közül az etika volt, amely a választottbíráskodás kapcsán is foglalkoztatta az elméletet, ami az IBA irányelvek megalkotásával kézzelfogható eredményt is produkált.

Gaillard-ra visszatérve: ő a választottbíráskodás három filozófiáját mentális reprezentációknak nevezi.²² A három filozófia, reprezentáció eltérő válaszokat ad arra az alapvető kérdésre, hogy miből fakad a választottbírási ítélet kötelező ereje. A három filozófia közül az első a monolokális elmélet:

¹⁹ Boóc Ádám: Felelősség és immunitás a választottbíráskodásban mint alternatív vitarendezési eljárásban. Jogösszehasonlító elemzés. Tézisek az MTA doktora cím elnyerése érdekében benyújtott pályázathoz. Kézirat, Budapest, 2023. Elérhető [2025.02.01.]: https://real-d.mtak.hu/1632/1/booc.adam_tezisek.pdf

²⁰ Platón: Törvények 924e-925e. in: Platón összes művei. Harmadik kötet. (Kövendi Dénes fordítása). Európa, 1984. 943-945. o., Arisztotelész: Retorika, 1374b 15-23.

²¹ Kant szerint a valóság megragadásakor nem a megismerésünket kell a külvilághoz igazítani, hanem éppen fordítva: a külvilágot csak a megismerésünk keretein belül, az ész által meghatározott struktúrában tudjuk megragadni. A megismerés nem pusztán passzív folyamat, amelyben a megismerő a külvilágot visszatükrözi, hanem aktív cselekmény: az elme a saját kategóriái és sémái révén formálja meg és rendezi a tapasztalatot. Kant arra tett kísérletet, hogy megvizsgálja, hogy „nem jutunk-e messzebbre a metafizika feladatainak terén, ha feltesszük, hogy a tárgyakkal kell ismereteinkhez igazodniuk, ami jobban megfelel a követelménynek, hogy a priori tudással rendelkezessünk róluk, mely azt megelőzően állapítana meg valamit a tárgyról, hogy ezek adva lennének nekünk.” Kant, Immanuel: A tiszta ész kritikája. Atlantisz, Budapest, 2009. fordította: Kis János. B XVI. 32.

²² Gaillard, Emmanuel: A nemzetközi választottbíráskodás jogának elmélete. fordították: Korom Veronika és Metzinger Péter. HVG-ORAC, Budapest, 2013.

a választottbírákat egyszerűen azonosítja az adott állami jogrendben – a választottbíráskodás székhelyén – eljáró állami bíróval, a választottbíráskodást az állam által felállított bíróságok egy típusának, a választottbíráskodás székhelyét fórumnak fogja fel, a választottbíráskodási ítélet kötelező erejét pedig egyenesen annak az államnak a jogából eredezteti, ahol a választottbíráskodásra sor kerül. Ha a székhely államában a választottbíráskodási ítéletet érvénytelenítik, az megszűnik jogilag létezni, ex nihilo nihil fit.

A multilokális (vesztfáliai) elmélet szerint a választottbíráskodási ítélet kötelező erejének a forrása nem egyetlen – a választottbíráskodás székhelye által meghatározott – jogrend, hanem mindazok a jogrendszerek, amelyek meghatározott feltételek mellett hajlandóak az ítéletet elismerni. A végrehajtás állama(i) erősebb jogcímmel rendelkezik arra, hogy meghatározzák, mit ismernek el szabályszerű választottbíráskodási eljárásnak, és elismerésre érdemes választottbíráskodási ítéletnek (mint a választottbíráskodásra csupán lehetőséget biztosító székhely állama).

A harmadik reprezentáció a transznacionális elmélet néven ismert: a választottbíráskodási ítélet kötelező ereje nem valamely nemzeti jogrendszerben, hanem egy különálló transznacionális jogrendszerben gyökerezik, amit választottbíráskodási jogrendnek nevezhetünk. A modell a vesztfáliai elmélet instabilitásából fakad: a különböző jogrendszerek adott választottbíráskodási eljárással kapcsolatos eltérő álláspontjával szemben (a választottbíráskodási megállapodás érvényességére, a választottbíráskodás pártatlanságára vonatkozóan) a választottbíráskodásnak kell megadniuk a választ, vagy a jogválasztás módszerével szelektálva az ellentétes álláspontok között, vagy az anyagi jogi szabályok közvetlen alkalmazásához folyamodva. Az ilyen helyzetekben, a választottbíráskodás igyekszik azokat a szabályokat beazonosítani, amelyeket a nemzetközi közösség általánosan elfogad (transznacionális szabályok) és úgy döntenek, hogy ezek elsőbbséget élveznek valamely állam elszigetelt álláspontjával szemben.

A harmadikként említett választottbíráskodási filozófia már távolabbra mutat: a politikai filozófiára. Milyen szerepe van az államnak a választottbíráskodásban? Ellenőriznie kell a folyamatokat (gyengébb fél védelmével, az arbitrabilitás korlátozásával), vagy a felek autonómiája előbbre való? Figyelembe vehetők-e a közrend klauzulájának igénybevételével közérdekű szempontok a választottbíráskodási ítéletek megszületése vagy elismerése és végrehajtása kapcsán? Lehet-e a közrendet törvényben definiálni vagy bizonyos választottbíráskodási ítéletek végrehajtását törvény által közrendbe ütközőnek minősíteni?

Ez utóbbi dilemmára világít rá hazánkban az Uniper-ügyben született választottbíráskodási ítéletre reagáló 117/2024. (V. 30.) Korm. rendelet, amely (kicsit leegyszerűsítve) tulajdonképpen megtiltja, hogy az orosz félnek földgáz ellenértékéért járó pénzüsségeket harmadik személy végrehajtás alá vonja, az ilyen intézkedés közrendbe ütközése miatt. Hogy ez mennyire egyeztethető össze akár a választottbíráskodás bármelyik filozófiájával, vagy *horribile dictu* a New York-i Egyezményrel, annak megítélését az olvasó mentális reprezentációjára bízom.

ÁTTEKINTÉS A VÁLASZTOTTBÍRÓI FELELŐSSÉGRŐL

Az alternatív vitarendezési módszerek közé tartozó választottbíráskodás a magánjogi jogviták rendezésének egyre fontosabb fóruma, amely a felek autonómiájára épülő, állami bírósági rendszeren kívüli igazságszolgáltatási formát kínál. E jogintézmény egyik kevésbé vizsgált, de annál fontosabb aspektusa a választottbírók felelősségének és immunitásának kérdésköre, különösen a kontraktuális és deliktuális felelősségi alakzatok metszéspontjában. Az előadás célja a választottbírói felelősség elméleti alapjainak, jogrendszerenkénti megoldásainak és a magyar szabályozás *de lege ferenda* irányainak bemutatása.

I. Elméleti keret: státusz, szerződés és hibrid modellek

A választottbíró jogállásának meghatározása három fő elméleti modell mentén történik:

Státuszelmélet – a választottbíró kvázi bíróként, kvázi közhatalmi szervként jár el, hasonlóan az állami bíróhoz.

Kontraktuális elmélet – a választottbíró a felekkel kötött szerződéses jogviszony alapján végzi tevékenységét, e viszony határozza meg felelősségét is.

Vegyes vagy hibrid elmélet – e felfogás szerint a választottbíró tevékenysége vegyíti a bírói funkció és a szerződéses kötelezettségek jegyeit, különösen akkor, ha az eljárás végeredménye – az ítélet – közhatalmi hatással bír (pl. végrehajtható).

A választottbírói felelősség szempontjából kulcskérdés, hogy:

a választottbíró mely jog alapján felel,

alkalmazható-e valamely állam anyagi joga, vagy a *lex arbitri* (az eljárás helye szerinti jog) az irányadó,

valamint megáll-e a felelősség szándékos vagy gondatlan magatartás esetén.

II. Jogösszehasonlító kitekintés

Common Law jogrendszerek

Az angolszász jogrendszerek általában **széles körű immunitást** biztosítanak a választottbírók számára:

USA: a választottbírók általában teljes immunitást élveznek, még súlyos gondatlanság esetén sem vonhatók felelősségre.

Anglia: az *Arbitration Act* 29. § szerint kizárólag bizonyított rosszhiszeműség esetén állapítható meg felelősség.

Kontinentális jogrendszerek

A kontinentális országok differenciáltabb megközelítést alkalmaznak:

²³ Prof. Dr. Boóc Ádám tanszékvezető egyetemi tanár (KRE), ügyvéd, választottbíró

Franciaország: a *Bompard-ügy* (1991) szerint a választottbíró felelősségre vonható, ha "személyes vétkessége" bizonyított, amely összeegyeztethetetlen a joghatósági funkcióval.

Ausztria: a súlyos gondatlanság fennállása, illetve a választottbírói ítélet érvénytelenítése mint előfeltétel esetén lehetséges a felelősség megállapítása.

Spanyolország: a *Puma-ügy* tanulsága szerint a választottbírói eljárásban való részvétel ellehetetlenítése felelősségi helyzetet teremthet, akár kártérítés formájában is.

III. A választottbíró felelőssége a magyar jogban

A magyar szabályozás több ponton érinti a választottbírói felelősség kérdését:

Az **MKIK Eljárási Szabályzat** 50. § kizárja a felelősséget, kivéve szándékos vagy súlyos gondatlanságból eredő károkozás esetén.

A 44. § új (3) bekezdése szerint a különvéleménybe történő betekintés csak korlátozott körben engedélyezhető – felmerül a kérdés, hogy ennek megsértése vajon megalapoz-e felelősséget.

A díjtáblázat módosítása értelmében a választottbírói tiszteletdíj csökkenthető, ha az ítélet késedelmes – ez burkolt szankciós eszközként is értelmezhető.

A magyar bírói gyakorlat a választottbírói ítéletek közhatalmi jellege és azok esetleges kártérítési konzekvenciái kapcsán differenciált megközelítést alkalmaz. A **Pf.IV.20.816/2014** számú kúriai határozat értelmében a választottbírói eljárás során a kontraktuális felelősség, míg a választottbírói ítélet vonatkozásában a közhatalmi kárfelelősség alapján lehet fellépni. A szerző ezen megközelítéssel részben nem értett egyet, a közhatalmi felelősség alkalmazását nem tartotta helyénvalónak.

IV. A felelősségbiztosítás és *de lege ferenda* javaslatok

A prezentáció foglalkozik a választottbírói felelősségbiztosítás szükségességével is, amely az ügyvédi felelősségbiztosításhoz hasonló mintát követhetne. Ennek különösen a joghatóság téves meghatározásából, késedelemből vagy függetlenségi szabályok megsértéséből fakadó károk esetén lenne jelentősége.

A *de lege ferenda* javaslat a választottbíró felelősségére egy több bekezdéses, részletes szabályozási tervezetet tartalmaz, amely a szándékosság és súlyos gondatlanság mint kontraktuális felelősség mellett a szerződéskötést megelőző és követő szakaszokban elkövetett magatartásokra is felelősséget telepítene, valamint harmadik személyek irányában is megállapítaná a deliktuális felelősség lehetőségét.

Záró gondolat

A választottbíráskodás egyik sarokköve a felek bizalma, amelyet az objektív, független és szakszerű döntéshozatal alapoz meg. E bizalom fenntartása megkívánja a felelősség és immunitás precíz jogi meghatározását is. Az eljárások megbízhatóságának erősítése érdekében a jövő magyar szabályozásának szükségképpen reflektálnia kell a nemzetközi tendenciákra, ugyanakkor figyelembe kell vennie a választottbíráskodás privátszféráját és a szerződési autonómia primátusát is.

A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG ÉRDEMI DÖNTÉSE ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ JOG MEGHATÁROZÁSA

A nemzetközi magánjog és a határon átnyúló választottbírói eljárás között számos találkozási pont van, például a joghatóságok kollíziója, a választottbírói szerződés létre, vagy érvényességére alkalmazandó jog meghatározása, (a felek jogválasztása hiányában) a jogvita érdemi eldöntésére irányadó anyagi jog meghatározása, de felmerülhetnek nemzetközi magánjogi aspektusok a külföldi választottbírói ítéletek elismerése és végrehajtása során is. Ezen nemzetközi magánjogi érintettségű témák közül az előadás egyet vizsgált, az érdemi döntés alapjául szolgáló jog meghatározását a felek jogválasztása hiányában.

A határon átnyúló kereskedelmi jogviták rendezése szempontjából, fontos megismerni a jogforrási hátteret. Bizonyos kérdéseket nem szabályoz nemzetközi jogforrás, míg másokat a nemzetközi kereskedelmi választottbírói tárgyú nemzetközi egyezményekben találjuk, mint például a választottbírói szerződés léte, vagy érvényessége tekintetében a New-York-i Konvenció²⁵ V. cikk 1. a) pontja, vagy az 1961. Genfi Választottbírói Egyezmény²⁶ VI. cikk 2. bekezdése; a felek jogválasztása, vagy annak hiányában a jogvita érdemi eldöntésére irányadó anyagi jog meghatározása vonatkozásában az 1961. Genfi Választottbírói Egyezmény VII. cikk 1. bekezdése. A nemzetközi egyezmények mellett a soft law jelentőségét hangsúlyozandó, az érdemi döntésre alkalmazandó jog meghatározása szempontjából ki kell emelni a UNCITRAL Választottbírói Mintatörvény²⁷ 28. cikke (1), (2) bekezdéseit,²⁸ valamint a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara hatályos eljárási szabályzata, az ICC Rules of Arbitration (hatályos 2021. január 1.) 21. cikkét.²⁹

²⁴ Dr. Raffai Katalin PhD, Ügyvéd, választottbíró, PPKE JÁK, Nemzetközi Magánjogi Tanszék tanszékvezető egyetemi docens

²⁵ 1962. évi 25. törvényerejű rendelet a külföldi választottbírói határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban 1958. június 10-én kelt Egyezmény kihirdetéséről.

²⁶ 1964. évi 8. törvényerejű rendelet a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodásról szóló, Genfben 1961. április 21-én kelt Európai Egyezmény kihirdetéséről

²⁷ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (1985), with amendments as adopted in 2006

²⁸ Article 28. Rules applicable to substance of dispute

(1) The arbitral tribunal shall decide the dispute in accordance with such rules of law as are chosen by the parties as applicable to the substance of the dispute. Any designation of the law or legal system of a given State shall be construed, unless otherwise expressed, as directly referring to the substantive law of that State and not to its conflict of laws rules.

(2) Failing any designation by the parties, the arbitral tribunal shall apply the law determined by the conflict of laws rules which it considers applicable.

²⁹ Article 21 – Applicable Rules of Law

1) The parties shall be free to agree upon the rules of law to be applied by the arbitral tribunal to the merits of the dispute. In the absence of any such agreement, the arbitral tribunal shall apply the rules of law which it determines to be appropriate.

E forrásokkal párhuzamba állítva, a nemzetközi magánjogban oly fontos uniós jogforrások, mint a Brüsszel I A Rendelet³⁰ valamint a Róma I Rendelet³¹ kizárják tárgyi hatályuk alól a kereskedelmi választottbíráskodást. Ha abból a feltevésből indulunk ki, hogy az alkalmazandó anyagi jog meghatározása a nemzetközi magánjogban összetett kérdés, akkor ez a megállapítás a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodásban többszörösen is igaz. A kiindulópont itt is az érintett felek autonómiája, akik, ha élnek a jogválasztás lehetőségével, akkor az általuk kikötött jogrendszer anyagi joga alapján kell a választottbírósnak eldönteni a jogvitát. Amennyiben az érintett felek (későbbiekben felperes/alperes) nem élnek a jogválasztás lehetőségével, az eljáró választottbírósnak tanács feladata lesz meghatározni az érdemi döntés alapjául szolgáló alkalmazandó anyagi jogot.

Az egyik lehetőség az alkalmazandó jog közvetlen módon történő meghatározása (*voie directe*). Ezen megközelítés lényege, hogy a választottbírósnak közvetlenül választja ki az alkalmazandó anyagi jogot, meghatározott szempontok alapján. A figyelembe vehető elemek közé tartozik a felek által megkötött szerződés, az egyes tényállási elemek, a felek beadványai stb. A közvetlen alkalmazási módszer esetén a választottbírósnak az ügy körülményei szempontjából legrelevánsabb jogot kell előnyben részesítenie. Ezt a módszert számos intézményi szabály, valamint egyes jogrendszerek is alkalmazzák.³²

A másik lehetőség a közvetett módon, a nemzetközi magánjogi szabályok segítségével való meghatározás (*voie indirecte*), amelynek értelmében a választottbírósnak első körben meg kell határoznia az irányadó kollíziós szabályokat, majd a második körben e szabályok segítségével jelöli ki az alkalmazandó anyagi jogot. A *voie indirecte* megközelítés az alkalmazandó jog meghatározásának egyik legrégebbi módszere, amely lehetővé teszi, hogy a választottbírósnak tanács mérlegelése alapján kiválassza a megfelelőnek ítélt kollíziós szabályt. A *voie indirecte* elv alkalmazása tekintetében az intézményi és a nemzeti szabályok kétféleképpen járnak el: vagy mérlegelési jogkört adnak a választottbírósnak a kollíziós szabályok kiválasztására,³³ vagy konkrétan előírják az irányadó kollíziós szabályokat.³⁴

A választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény 41.§ (2) bekezdése értelmében a felek jogválasztása hiányában az alkalmazandó jogot a választottbírósnak tanács az általa alkalmazandónak tartott nemzetközi magánjogi szabályok alapján állapítja meg. Az alkalmazandónak vagy megfelelőnek ítélt kollíziós szabályok kiválasztása pontos jogszabályi meghatározás hiányában a választottbírósnak tanács megítélésén múlik. A kiválasztás történhet a választottbírósnak székhelye szerinti állam kollíziós szabályai, a jogvitához legszorosabban kapcsolódó jogrendszer kollíziós joga, a jellemző szolgáltatásra kötelezett szokásos tartózkodási helye szerinti állam kollíziós szabályai, a

³⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

³¹ Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.)

³² Például: ICC Rules, Art. 21; Vienna International Arbitral Centre (VIAC) Rules of Arbitration and Mediation Art. 27. (2), a francia, holland, osztrák jogrendszer.

³³ Például: UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration, Art. 28(2), valamint az Egyesült Királyság, Szingapúr.

³⁴ Például: a svájci, japán, német jogrendszerek.

kumulatív szemlélet,³⁵ valamint a nemzetközileg elfogadott kollíziós szabályok szerint.³⁶ Ellentmondásos helyzetet hoz létre, ha az említett szempontok alapján kiválasztott kollíziós jog valamely uniós tagállam kollíziós szabályaira mutat, mert e tagállamokban a szerződésekre alkalmazandó jogot a Róma I Rendelet kollíziós szabályai alapján kell meghatározni (kivéve Dánia, ahol az 1980-as Római Egyezmény van hatályban), mely rendelet a választottbírói eljárást kiveszi a tárgyi hatálya alól.

A helyzetet nem orvosolja teljesen a Genfi Választottbírói Egyezmény sem, mert a világ országai közül viszonylag kevesen³⁷ csatlakoztak az egyezményhez és az egyezmény alkalmazása kizárólag a részes államokra terjed ki, másrészt az uniós tagállamok tekintetében az uniós jog elsőbbsége alapján, a határon átnyúló szerződéses kötelezettségekre a Róma I Rendeletet kell kötelezően alkalmazni. Bezárult a kör.

³⁵ A szóban forgó jogvitához kapcsolódó valamennyi jogrendszer kollíziós szabályai.

³⁶ Például az 1980-as Római Egyezmény a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról, a Bécsi Vételi Egyezmény, vagy az 1955-ös Hágai egyezmény ingó dolgok nemzetközi adásvételére alkalmazandó jogról.

³⁷ 2025 februárjában 31 részes állam https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&clang=en

LYUKAK A SZABÁLYOZÁS SZÖVETÉN – A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI TÖRVÉNY TERÜLETI HATÁLYA ÁLTAL FELVETETT KÉRDÉSEK ÉS A LEHETSÉGES VÁLASZOK

A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI TÖRVÉNY TÁRGYI HATÁLYÁNAK AZ
ELEMZÉSE SZEMPONTJÁBÓL A KÉT VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI
TÖRVÉNY ÁLTAL LEFEDETT ELMÚLT HARMINC ÉVBEN HÁROM
OLYAN SZABÁLYOZÁSI ÁLLAPOT LÉTEZETT, AMELYEKNEK AZ
ÖSSZEHASONLÍTÁSA ALAPJÁN ÉRDEKES TANULSÁGOKAT LEHET
LEVONNI.

Mindhárom időállapotban közös az a szabályozási logika, hogy először azt határozza meg a törvény, hogy főszabály szerint mely eljárások esetében alkalmazható, ezt követően pedig arról rendelkezik, hogy bizonyos szabályozási tárgykörökre vonatkozóan mely további eljárásokra lehet kiterjeszteni a főszabályként megfogalmazott alkalmazási kört. A hatály kiterjesztésére vonatkozó kivételszabállyal érintett szabályozási tárgykörök mindhárom időállapot esetében a következők voltak: az állami bíróságok teendője választottbírósági kikötések esetén; az állami bíróságok által nyújtható „jogsegély” lehetőségek; a választottbírósági ítélet végrehajthatósága, illetve a végrehajtás megtagadásának az esetei.

A választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény (**rVbt.**) által a tárgyi hatályra vonatkozóan megfogalmazott főszabálynak többféle értelmezése volt. Egyrészt lehetséges volt egy olyan olvasat, ami szerint a törvény akkor volt alkalmazható, ha a választottbíráskodás helye Magyarországon volt. Elképzelhető volt azonban egy olyan – az UNCITRAL Modell törvényben foglaltakkal egyébként ellentétes – értelmezés is, ami szerint a törvény csak ad hoc választottbírósági eljárások esetében tekintette a választottbíráskodás helyét relevánsnak, intézményi választottbíráskodás esetében azonban az eljáró állandó választottbíróság székhelye alapján határozta meg az alkalmazhatóságát. A kiterjesztett tárgyi hatályra vonatkozó kivételszabályt az rVbt. a nemzetközi választottbíráskodás fogalmához kötötte.

A választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény (**Vbt.**) 2018. augusztus 8-a előtt hatályos időállapota már teljesen egyértelműen letette a voksát az UNCITRAL Modell törvénnyel ellentétes értelmezés mellett. Ad hoc választottbíráskodás esetén magyarországi választottbíráskodási hely, intézményi választottbíráskodás esetén pedig magyarországi állandó választottbíróság eljárása volt szükséges a Vbt. alkalmazhatóságához. A kivételszabályt ez az időállapot is a nemzetközi választottbíráskodás fogalmához kötötte.

A Vbt. jelenleg is hatályos időállapota a tárgyi hatályra vonatkozó főszabály megalkotása során megszüntette az ad hoc és az intézményi választottbíráskodás esetén alkalmazandó tesztek közötti különbséget, és mindkét eljárástípusra vonatkozóan a választottbíráskodás helyéhez igazítva határozta meg a törvény alkalmazási körét. A hatálykiterjesztő kivételszabály pedig már nem a

³⁸ Dr. Szabó Sarolta Édua, ügyvéd (Oppenheim Ügyvédi Iroda), ELTE ÁJK Polgári Eljárásjogi Tanszék óraadó

nemzetközi eljárásokhoz kapcsolódik, ugyanis ezt a fogalmat a legfrissebb szabályozási állapot már nem is használja. Jelenleg a kiterjesztett hatállyal érintett rendelkezések abban az esetben alkalmazhatóak Magyarországon kívüli választottbíráskodási hely esetén, ha az eljáráshoz az intézményi háttérrel a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróság szolgáltatja.

A Vbt. legfrissebb időállapota a korábbi szabályozás által okozott problémák egy részét orvosolta azzal, hogy a tárgyi hatály meghatározására vonatkozó főszabályban megszüntette az ad hoc és az intézményi választottbíráskodás esetén alkalmazandó tesztek közötti különbségtételt, és felszámolta az állandó választottbíróság székhelyére, mint kapcsolóelvre való hivatkozást.

Azonban a jelenlegi szabályozás is problematikus, bizonyos esetekben ugyanis komoly joghátrányt okoz a feleknek azzal, hogy a kiterjesztett tárgyi hatályra vonatkozó kivételszabály alkalmazhatóságát az MKIK előtti eljáráshoz köti.

A kivételszabály alá tartozó szabályozási tárgykörök közül az állami bíróságoknak a választottbírósági kikötés esetén fennálló kötelezettségeire, illetve a választottbírósági ítélet végrehajtására vonatkozó szabályok esetében kisebb a jelentősége annak, hogy a magyar jogalkotó miként határozza meg a választottbírósági törvény tárgyi hatályát, ugyanis ezeket a kérdéseket olyan nemzetközi egyezmények (pl. New York-i Egyezmény, Európai Egyezmény) is szabályozzák, amelyeknek Magyarország a részese. A választottbírósági törvény alkalmazhatóságának a hiányában is vannak tehát olyan jogszabályok, amelyek meghatározzák a magyar állami bíróságoknak a választottbírósági kikötés kikényszerítésére, illetve a választottbírósági ítélet végrehajtására vonatkozó jogait és kötelezettségeit.

A „jogsegély” szabályok helyzete azonban továbbra is mostoha, ugyanis a választottbírósági eljárás esetén az állami bíróságok által elrendelhető ideiglenes intézkedésre, biztosítási intézkedésre, előzetes bizonyításra, illetve a bizonyítási eljárás során nyújtható közreműködésre vonatkozóan nem létezik olyan nemzetközi egyezmény, amely azokban az eljárásokban alkalmazható lenne, amelyeket a Vbt. jelenleg hatályos változata kizár a törvény tárgyi hatálya alól.

A jelenleg hatályos szabály olyan visszás helyzetekhez vezet, hogy például, ha két magyar cég egy minden elemében Magyarországhoz köthető jogvitában egy külföldi választottbírósági intézmény szolgáltatásait veszi igénybe, akkor a magyar bíróságok semmilyen „jogsegélyt” nem nyújthatnak a felek részére. Ilyen joghátrány egyébként sem az rVbt. hatálya alatt, sem a Vbt. korábbi időállapotának a hatálya alatt nem érte a feleket.

A jelenleg hatályos szabályozás által okozott joghátrányokat a felek jogválasztás útján sem tudják orvosolni, a magyar bíróságok jogaira és kötelezettségeire vonatkozó közjogi normákat ugyanis a felek nem írhatják felül. A választottbírósági eljárás lefolytatásához a magyar bíróságok által nyújtható támogatás hiányát pedig az esetek nagy többségében az sem tudja orvosolni, ha a külföldi bírósághoz fordulás lehetősége nyitva áll a felek számára, ugyanis egy szorosan Magyarországhoz köthető jogvitában csak a magyar bíróságoktól lenne hatékony „jogsegély” igényelhető.

Összességében megállapítható tehát, hogy a Vbt. 1. §-a további módosításra szorul.

A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI SZERZŐDÉS RELATÍV SZERKEZETÉNEK BOMLÁSA ÉS ENNEK VESZÉLYEI

JÓLLEHET, MIND AZ ELMÉLETBEN, MIND A GYAKORLATBAN
URALKODÓNAK TEKINTHETŐ A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI
MEGÁLLAPODÁS KITERJESZTŐ ÉRTELMEZÉSÉNEK TILALMA,
MÉGSEM RITKA, HOGY A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁSOKBA
OLYAN SZEMÉLYEKET IS BEVONNAK, AKIK NEM ÍRTAK ALÁ
VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI MEGÁLLAPODÁST, ILLETŐLEG OLYAN
KÉRDÉSBEN IS ELJÁR A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG, AMELYET A FELEK
NEM UTALTAK KIFEJEZETTEN VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG ELÉ.

A fenti jelenséget a szakirodalomban „*joining non-signatories*”, vagy „*extending the arbitration clause*” kifejezéssel szokták körülírni. Az előbbi a common law jogászok körében terjedt el és a harmadik („alá nem író”) személyek eljárásba történő bekapcsolására utal, utóbbit pedig inkább a kontinentális jogi hagyományok követői használják a választottbírói megállapodás hatálya kiterjesztésének megjelölésére. Hogy a probléma fókuszába a szerződés hatályát vagy a harmadik személy helyzetét helyezzük, jobbra az eltérő történeti fejlődési ívű és más-más fogalmi keretek között mozgó jogrendszerek sajátosságiból fakad. Akárhonnan közelítünk is azonban, végső soron a választottbírói szerződés relatív szerkezete bomlásának tendenciája rajzolódik ki.

A választottbírói szerződés hatályának harmadik személyekre történő kiterjesztése érdekében a gyakorlat szerződési jogi (fiktív szerződési akarat), társasági jogi (a szervezet önálló jogalanyiségének ignorálása), illetőleg eljárásjogi (estoppel) eszközöket egyaránt bevet. A feleknek a választottbírói megállapodásban megnyilvánuló konszenzusa és a választottbírói hatáskör közötti szoros kapcsolat követelményére tekintettel azonban nyilvánvaló, hogy a harmadik személyek bekapcsolásával megvalósuló hatáskör-kiterjesztés komoly veszélyeket rejthet. A választottbírói megállapodás harmadik személyre történő kiterjesztése ugyanis tulajdonképpen nem más, mint a szerződések relatív szerkezete bomlásának eljárásjogi következményekkel járó sajátos tükröződése: a relatív szerkezet magánjogi dogmája a választottbírói megállapodások körében kvázi hatásköri dogmává lényegül át, s ezért a választottbírói szerződés szerkezeti oldása jóval több megfontolást igényel, mint a klasszikus polgári jogi szerződéseké.

A választottbírói szerződés hatályának kiterjesztésével megvalósuló hatáskör-kiterjesztés veszélyei a választottbírói jogalkalmazás kezdő- és végpontján is érzékelhetők. A saját hatásköréről a *competence-competence* elv alapján döntő választottbírói már a hatásköri előkérdések megválaszolása során komoly szerződési jogi dilemmákkal szembesülhet: arról kell döntenie, hogy a választottbírói megállapodás, amelyből hatáskörét meríti, egyáltalán létezik-e, s

³⁹ Dr. Bán Dániel PhD, egyetemi docens, KRE-ÁJK, BCE, ügyvéd

ha igen, érvényes-e. Ha ebben a körben a választottbíróság a szerződés harmadik személyre történő kiterjesztését túl nagyvonalúan kezeli, akkor ez utóbb, különösen a választottbírósági határozat kikényszerítése során könnyen visszaüthet. A probléma tehát „előlről” *hatásköri kérdésként*, „hátról” pedig a *választottbírósági ítélet kikényszeríthetősége* kapcsán ragadható meg.

VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ÍTÉLETEK ÉRVÉNYTELENÍTÉSE A MAGYAR KÖZRENDBE ÜTKÖZÉS OKÁN

AZ ÉRVÉNYTELENÍTÉSI PEREK EGYIK LEGGYAKORIBB HIVATKOZÁSA, HOGY A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG ÍTÉLETE A MAGYAR KÖZRENDBE ÜTKÖZIK. A TÁRGYBAN SZÜLETETT SZÁMOS ÍTÉLET NEM TUDTA TELJES MÉRTÉKBEN TISZTÁZNI A KÖZREND FOGALMÁT, A VBT. HATÁLYBALÉPÉSE PEDIG ALKALMAT ADOTT KORÁBBAN LEZÁRTNAK HITT KÉRDÉSEK ISMÉTELT FELVETÉSÉRE.

Az érvénytelenítési okok rendszere

A Vbt. szerkezetileg is elkülönítetten két csoportba sorolja azokat a körülményeket, amelyek lehetővé teszik a választottbíróság ítéletének érvénytelenítését. Az első csoportba ⁴¹ tartozó relatív érvénytelenítési okok a választottbírósági eljárás valamely, a felek jogainak relatív sérelmét eredményező hibájában öltenek testet; ennek bizonyítása pedig az érvénytelenítést kérő fél érdeke („a felperes bizonyítja”). A másik csoportot⁴² olyan okok jelentik, amelyek túlmutatnak a felek relatív jogviszonyán. Ide tartozik a választottbírósági ítélet magyar közrendbe ütközése is. A törvény nem utal bizonyítási érdekre vagy kötelezettségre, hanem a bíróság meggyőződése alapján teszi lehetővé az érvénytelenítést („a bíróság úgy ítéli meg”).

Hivatalbóliség

Az érvénytelenítési okok két csoportja közötti eltérésekből fakadóan felvetődött annak lehetősége, hogy a bíróság a felperes által megjelölt jogalaptól függetlenül, hivatalból vehetné figyelembe a választottbírósági ítélet magyar közrendbe ütközését. Az elgondolás melletti érvként a közrendbe ütközés felek jogviszonyán túlmutató jelentősége, a törvény idézett megfogalmazása („a bíróság úgy ítéli meg”) hozható fel, továbbá az, hogy a választottbírósági ítélet végrehajtása megtagadásának Vbt. 54. §-ában meghatározott eseteit – így a közrendbe ütközést is – hivatalból veszi figyelembe a végrehajtást elrendelő bíróság.

Ellenérvként utalhatunk arra, hogy a jogcímhez kötöttséget az érvénytelenítési perekben már az rPp. hatálya alatt is következetesen érvényesítették a bíróságok⁴³, a Pp. pedig pertípustól függetlenül általánossá tette azt.⁴⁴ Álláspontom szerint nincs akadálya a közrendbe ütközés hivatalból történő figyelembevételének – természetesen megfelelő anyagi pervezetéssel és a meglepetésítélet elkerülésével.

⁴⁰ Dr. Csonka Balázs bíró, Fővárosi Törvényszék

⁴¹ Vbt. 47. § (2) bekezdés a) pontja

⁴² Vbt. 47. § (2) bekezdés b) pontja

⁴³ Pl. Gfv.30.390/2018/4.

⁴⁴ Pp. 342. § (3) bekezdése

Közrendbe ütközés belföldi jog alkalmazása esetén

A jogirodalomban több szerző hangsúlyozza, hogy a választottbírósági ítélet közrendbe ütközésének lehetőségét csak külföldi jog alkalmazása esetén indokolt vizsgálni. Ha az eljárásban fel sem merült a külföldi jog alkalmazásának lehetősége, akkor a közrendre történő hivatkozás lényegében fellebbezésként funkcionál, ami nem megengedett.⁴⁵ A Kúria határozatai nem vesznek tudomást ezekről az elgondolásokról: a következetes, több évtizedes gyakorlata magától értetődőnek veszi, hogy magyar jogot alkalmazó ítélet is lehet közrendbe ütköző, ha olyan értelmezéssel ruházza fel az alkalmazott jogszabályt, ami lerontja az állam feltétlen érvényesülést igénylő normáit, azokat nyilvánvalóan tagadja. Megítélésem szerint a jogirodalomban és egyes törvényszéki ítéletekben⁴⁶ megjelenő álláspontok ellenére nincs ok a kialakult következetes gyakorlat megváltoztatására, és ha a jogalkotónak ilyen szándéka lett volna, azt minden bizonnyal egyértelművé tette volna a Vbt. megalkotása során.

Eljárási közrend, eljárási szabálysértések

A közrendbe ütközés kérdése a bírósági gyakorlatban tipikusan a választottbírósági eljárás valamely hibája és nem anyagi jogi kérdések kapcsán merül fel. A Kúria döntései szerint meghatározott alkotmányos követelményeknek nemcsak az igazságszolgáltatásban, hanem a választottbírósági eljárásokban is érvényesülniük kell. Ennek megfelelően az anyagi jogerő szabályának téves alkalmazása közrendbe ütközésre vezet.⁴⁷ Ugyancsak a közrend keretében vizsgálták a bíróságok az indokolási kötelezettség megszegését,⁴⁸ továbbá értékelték a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmeként, ha a fél nem vehetett részt a jogát érintő választottbírósági eljárásban.⁴⁹

A törvényszéki ítéletekben megjelenik ugyanakkor olyan jogértelmezés is, amely szerint a jogerő polgári jogi ténye a felek magánjogi viszonyában jár jogkövetkezménnyel⁵⁰, és az indokolási kötelezettség megsértése is pusztán a választottbíróság kizárólag magánjogi keretek között értékelendő kötelezettségszegése.⁵¹ Kétségtelen, hogy a választottbírósági eljárás valamely szabálytalansága általában megfelelően kezelhető a relatív érvénytelenítési okok valamelyikével, így álláspontom szerint szükségtelen ezekkel a kérdésekkel terhelni és tágítani a közrend fogalmát.

⁴⁵ PI. BURIÁN LÁSZLÓ: Gondolatok a közrend szerepéről. In: KISS DAISY – VARGA ISTVÁN (szerk.): *Magister artis boni et aequi. Studia in Honorem* Németh János. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2003. 122

⁴⁶ PI. Fővárosi Törvényszék G.42.568/2023/14.

⁴⁷ PI. Gfv.30.322/2017/5.

⁴⁸ Gfv.30.525/2021/5.

⁴⁹ Gfv.30.540/2018/4.

⁵⁰ Fővárosi Törvényszék G.42.035/2022/11/I.

⁵¹ Fővárosi Törvényszék G.40.611/2021/37.

A VÁLASZTOTTBÍRÓ KIJELÖLÉSE, KIZÁRÁSA, INTEGRITÁSA

AZ ELŐADÁS A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS KULCSFONTOSÁGÚ KÉRDÉSEIT TÁRGYALTA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A VÁLASZTOTTBÍRÓ KIJELÖLÉSÉRE, KIZÁRÁSÁRA ÉS INTEGRITÁSÁNAK BIZTOSÍTÁSÁRA. A BEMUTATOTT JOGFORRÁSOK KÖZÉ TARTOZIK A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁSRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY), VALAMINT A MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA MELLETT MŰKÖDŐ ÁLLANDÓ VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG ELJÁRÁSI SZABÁLYZATA (ELJSZ), AMELY 2024. SZEPTEMBER 15-ÉTŐL HATÁLYOS. EMELLETT KITÉRT AZ IBA GUIDELINES ON CONFLICTS OF INTEREST IN INTERNATIONAL ARBITRATION LEGÚJABB, 2024-ES AJÁNLÁSAIRA IS.

Választottbírók száma és kijelölése

A választottbíráskodás egyik alapelve, hogy a felek szabadon állapodhatnak meg a választottbírók számáról. Ha nincs külön megállapodás, akkor háromtagú tanács dönt, kivéve, ha az eljárás tárgyának mértéke nem haladja meg az 5 millió forintot, ekkor egyesbíró jár el. A felek által kijelölt bírók választják meg az elnököt. Ha a felek nem neveznek meg választottbírókat 30 napon belül, a Választottbírószék elnöksége jelöli ki a megfelelő személyt. A választottbírói eljárás célja, hogy gyors, hatékony és pártatlan igazságszolgáltatást biztosítson a felek számára.

Kizárási okok és integritás

A választottbíráskodásról szóló törvény⁵³ („Vbt.”) objektív kizárási okokat határoz meg, például életkorra, büntetőjogi felelősségre és jogi végzettségre vonatkozóan. Ezen felül a választottbírók kötelesek függetlenségüket és pártatlanságukat fenntartani. A kijelölési folyamat során és az eljárás teljes időtartama alatt be kell jelenteniük minden olyan körülményt, amely befolyásolhatja döntéseiket. Ha egy választottbíró összeférhetetlenségi okot észlel, kötelessége azt feltárni, vagy szükség esetén visszalépni. Fontos kiemelni, hogy az integritás megőrzése az egész választottbíráskodás alapja, hiszen enélkül a rendszer hitelessége sérülne.

IBA Guidelines és konfliktuskezelés

Az előadás részletesen bemutatta az IBA Guidelines 2024-es frissítését, amely a választottbírók pártatlanságának és függetlenségének biztosítására szolgál. A szabályozás piros, narancs és zöld listákba sorolja az összeférhetetlenségi helyzeteket. A nem felmenthető vörös lista eseteiben a választottbíró automatikusan kizárásra kerül, míg a felmenthető vörös listán szereplő esetekben a felek beleegyezhetnek a bíró eljárásába. A narancs listán szereplő esetek egyedi vizsgálatot

⁵² Dr. Cseh Tamás Zoltán, ügyvéd, az MKIK mellett működő Állandó Választottbírószék elnökségének tagja

⁵³ 2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról

igényelnek, míg a zöld listán található kapcsolatok nem vetnek fel összeférhetlenségi aggályokat. Az IBA Guidelines célja, hogy egy átlátható rendszert biztosítson, amely segíti a feleket a tisztességes eljárás fenntartásában.

A választottbírói megbízás megszűnése és új bíró kijelölése

A választottbírói megbízás megszűnhet az eljárás befejezésével, lemondással, a felek megállapodásával vagy kizárási eljárás eredményeként. Amennyiben új választottbíró kell kijelölni, a korábbi kijelölési szabályok szerint járnak el. Az új választottbíró kinevezése biztosítja az eljárás zavartalan folytatását és a felek jogainak védelmét. A folyamat során kiemelten figyelni kell arra, hogy az új bíró kinevezése megfeleljen mind a törvényi előírásoknak, mind a felek érdekeinek.

Az előadás kiemelte a választottbírói eljárás integritásának fontosságát, valamint azt, hogy a pártatlanság biztosítása elengedhetetlen a nemzetközi és hazai választottbíráskodásban egyaránt. A tisztességes és átlátható eljárás megőrzése érdekében a választottbíráknak folyamatosan figyelemmel kell kísérniük szakmai kötelezettségeiket, és szükség esetén azonnal jelezniük kell bármilyen lehetséges összeférhetlenséget. A választottbíráskodás sikeressége szempontjából kulcsfontosságú, hogy a felek bizalommal forduljanak a bírósághoz, és biztosak lehessenek abban, hogy döntéseik igazságos és pártatlan módon születnek meg.

A VÁLASZTOTTBÍRÓ (VÁLTOZÓ) SZEREPE

AZ ELŐADÁS KÖZÉPPONTJÁBAN A VÁLASZTOTTBÍRÓI SZEREPELFOGÁS ALAKULÁSA ÁLLT, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A BÉKÉLTETŐI SZEREP KÉRDÉSÉRE. A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS HAGYOMÁNYOSAN A FELEK KÖZÖTTI JOGVITA ELDÖNTÉSÉRE IRÁNYUL, AZONBAN EGYRE NAGYOBB FIGYELMET KAP A VÁLASZTOTTBÍRÓ AKTÍV SZEREPE AZ EGYEZSÉG ÉS A BÉKÉS VITARENDEZÉS ELŐMOZDÍTÁSÁBAN.

A választottbíró békéltető szerepe széles skálán mozog: az egyezség lehetőségének felvetésétől kezdve a felek közötti jogvita békés megoldását elősegítő technikák alkalmazásáig terjed. A választottbírószabályzatok többsége két szinten foglalkozik ezzel a kérdéssel. Egyrészt, az egyezség választottbírószabályzati ítéletbe foglalása. Másrészt, a békés vitarendezést elősegítő aktív közreműködést elősegítő rendelkezéseken keresztül. Ez utóbbi, az ismertebb választottbírószabályzatoknak csak némelyikében szerepel.

A proaktív választottbírói szerepvállalás felveti a függetlenség és pártatlanság dilemmáját. A választottbírák egy része aggályosnak tartja a békéltetői szerep felvállalását, mert az alááshatja a felek bizalmát a választottbíró pártatlanságát illetően. Két alapvető kockázat merül fel.

Az egyik, hogy a felek esetleg úgy érzékelhetik, hogy a választottbíró nem akar vagy nem képes döntést hozni. A másik, hogy a túlzottan aktív szerepvállalás a felek közti egyezség létrehozatalában prejudikációhoz vezethet, amely a választottbíró pártatlanságát veszélyeztetheti.

Ami a békéltető szerep megvalósítását illeti, a választottbíró a felek közötti egyezség előmozdítását különböző módokon segítheti.

A választottbíró tájékoztathatja a feleket arról, hogy a választottbírószabályzati eljárás során is köthetnek egyezségeket, amelyet a választottbíró a felek kérelmére választottbírószabályzati ítéletbe foglal.

Egy további megoldás, hogy a választottbíró felhívja a felek figyelmét, arra, hogy a felek közvetlen tárgyalásokat folytassanak a békés megoldás érdekében. Ennek a "figyelemfelhívásnak" egy további szintje, hogy a választottbíró arról tájékoztatja a feleket, hogy mediátor igénybevétele is rendezhető a jogvita, illetve annak egyes aspektusai.

A fentiekhez képes egy sokkal közvetlenebb módszer, ha a választottbíró a felek kifejezett beleegyezése mellett egyezségi tárgyalásokon vesz részt, ahol adott esetben különböző mediációs technikákat is alkalmaz. Végül a választottbíró a felek kifejezett kérésére javaslatokat is megfogalmazhat az egyezség tartalmára vonatkozóan.

⁵⁴ Dr. Grosu Manuela LL.M, PhD, ügyvéd, ELTE-ÁJK - Nemzetközi Magánjogi és Európai Gazdasági Jogi Tanszék, óraadó

Számos nemzetközi szabályzat és ajánlás foglalkozik a választottbíró békéltető szerepével, többek között. Ebben a körben említhetjük a "*CEDR Rules for the Facilitation of Settlement in International Arbitration (2009)*" iránymutatásokat, amelyek kifejezetten azzal a céllal kerültek megalkotásra, hogy választottbírószági intézmények majd beemelik a szabályzatukba. Továbbá a "*Rules on the Efficient Conduct of Proceedings in International Arbitration (Prague Rules, 2018)*" hasonlóan a CEDR által kidolgozott szabályokhoz támpontot kívánt adni a választottbírók számára, hogy melyek a legjobb gyakorlatok, amelyek követése mellett egyrészt valóban segítik a feleket a jogvita békés megoldásában, másrészt saját pártatlanságukat sem veszélyeztetik. Végül a választottbírószági intézmények szabályzatai köréből kiemelendő az ICC Választottbírószági Eljárási Szabályzat IV. Melléklete, amely kifejezetten Eljárásvezetési Megoldások (2017, 2021) kidolgozását tűzte ki célul.

A választottbírói szerepfelfogás, miközben a választottbíró elsődleges feladata a döntéshozatal, változik, és a békéltetés, mint részfeladat is kezd teret nyerni. A hatékony eljárásvezetés és a felek tisztességes eljáráshoz való jogának egyensúlya kulcsfontosságú kérdés. Bár a választottbíró aktív szerepvállalása elősegítheti a békés megoldást, annak jellegét és mértékét körültekintően kell meghatározni a választottbíró pártatlanságának és a tisztességes eljárás biztosítása érdekében.

A PERJOGI HAGYOMÁNYOK HOSSZÚ ÁRNYA – LEHETNE-E MÉG HATÉKONYABB A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁS?

Előadásomban a magyarországi választottbírósági eljárás főbb fejlődési irányait veszem górcső alá abból a szempontból, hogy mennyire sikerült elszakadnia a magyar eljárásjogi gondolkodást meghatározó polgári perjogi szabályoktól, és mennyiben maradt azok foglya.

Az elmúlt harminc évben a magyarországi választottbírósági eljárás számos ponton dicséretesen kiszabadult a magyar perjogi hagyományok olykor meglehetősen szűkre szabott keretei közül. Így például elvetette azt a teljesen értelmetlen szabályt, hogy a jogi személy fél törvényes képviselője nem hallgatható meg tanúként a perben, megengedte a széleskörű okirat-átadási (feltárási) indítványokat, és kifejezetten szakított azzal a sehol le nem írt, de mégis axiomatikus igazságként kezelt elvárással, hogy a fél jogi képviselője nem értekezhet az általa meghallgatni kívánt tanúval a tárgyalást megelőzően.

Számos ponton azonban a magyar választottbírósági eljárás továbbra is a perjogi hagyományok fogja, és ez gyakran felemás eredménnyel jár. Az eljárás például keresetlevéllel indul, melyhez a bizonyítékokat is mellékelni kell, nem pedig választottbíráskodás iránti kérelemmel. Az utóbbi gyakorlat külföldről történő beszivárgása miatt azonban ez gyakran ahhoz vezet, hogy a tanács a részletes keresetlevelet is pusztán “választottbíráskodás iránti kérelemnek” tekinti, és első eljárásvezető végzéseinek egyikében előírja a részletes kereseti kérelem ismételt beadását – teljesen fölöslegesen. A széleskörű okirat-átadási kötelezettség mélyebb értelme is gyakran elsikkad a külföldi minták felszíni átvétele mögött. A tanács gyakran akkor is a “bizonyítási teher szabályaira” hivatkozva hozza meg döntését, ha a dokumentum-átadási kötelezettség egyik fél általi elmulasztásából ellenkező következtetésre kellene jutnia. Valószínűleg vérszegény polgári perrendtartás⁵⁶ (Pp.)-beli előképe miatt nem igazán találja helyét a magyar választottbírósági eljárásban a különvélemény intézménye sem.

Vannak végül olyan perjogi hagyományaink, amelyek rugalmatlansága még nem kellően tudatosodott a választottbíráskodás magyarországi művelői között. Ilyen például, hogy kizárt az alperesek egymással szembeni igényeinek vagy a beavatkozó és a felek egymással szembeni igényeinek elbírálása. Számos külföldi választottbírósági szabályzat megengedi, hogy az alperesek egymással, illetve a perbe belépő harmadik fél a felperessel vagy alperessel szemben igényt érvényesítsen. Ezekről a kérdésekről a választottbírósági szabályzat jelenleg hallgat, pedig a Pp.-nél tágabb lehetőségek kifejezett megnyitása hozzájárulhatna a választottbírósági eljárás hatékonyságának növeléséhez.

⁵⁵ Dr. Novák Zoltán Ph.D., LL.M. ügyvéd (Taylor Wessing), megbízott oktató (BGE)

⁵⁶ 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról

A KÜLFÖLDI VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI HATÁROZATOK ELISMERÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA A MAGYAR BÍRÓSÁGI GYAKORLATBAN – AZ ELMÚLT 30 ÉV BÍRÓI GYAKORLATA TÜKRÉBEN

A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI HATÁROZATOK ELISMERÉSÉNEK ÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK JOGI KERETEI AZ ELMÚLT 30 ÉVBEN FOLYAMATOSAN FORMÁLÓDTAK, A NEW YORK-I EGYEZMÉNY ÉS A VHT. RENDELKEZÉSEI ALAPJÁN. AZ ELŐADÁS CÉLJA, HOGY A LEGFONTOSABB BÍRÓI DÖNTÉSEKEN KERESZTÜL BEMUTASSA A JOGALKALMAZÁSI GYAKORLAT ALAKULÁSÁT.

Az említett Egyezmény⁵⁸ és az esemény fő tárgyát képező „rég”⁵⁹ és „új”⁶⁰ Vbt. mellett ennél a témánál elengedhetetlen a Vht.⁶¹ vizsgálata, amely (az 1955-ös és 1978-as vh tvr. helyét vette át) szintén 1994-es, így az is 30 éves évfordulóját ünnepelte tavaly, mint az esemény tárgyát képező „rég” Vbt. A választottbírói határozatok elismerése és végrehajtása azonban még ennél is régebbre, 1960-as évekre nyúlik vissza, amikor Magyarország törvényerejű rendeletben ratifikálta az Egyezményt, és annak IV. cikkébe foglalt formai követelményeket (mai napig hatályos) IM rendeletben szabályozta. A Vht. külföldi (nem csak választottbírói) határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó fejezet lényegében közlönyállapota óta változatlan, ami változott, az a szabályozást tartalommal megtöltő joggyakorlat.

A kérdésben kiterjedt bírói gyakorlat áll rendelkezésre, amelynek oka, hogy ellentétben a végrehajtási jog más intézményeivel, a külföldi határozatok elismerése és végrehajtása tárgyában született döntések ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak is helye van. Az utóbbi eljárásban született döntések (a korlátozott precedensrendszer bevezetése óta) pedig a bíróságokra nézve kötőerővel is bírnak, így kiemelt jelentőségűek.

Általában elmondható, hogy a bíróságok eleinte a formai szempontok vizsgálatára fektették a hangsúlyt, és lényegében a „minden végrehajtható, aminek végrehajtását az Egyezmény ki nem zárja” elv mentén haladva, ha az okiratok (és fordításai) rendelkezésre álltak, az elismerésnek akadálya nem volt. Érdemi kérdések vizsgálatára csak később, a 2010-es évek környékén került sor, amikor a bíróságok több döntésben is a közrendbe ütközés, mint megtagadási ok fennállását vizsgálták és értelmezték – ám a legtöbb esetben nem találták megállapíthatónak.

⁵⁷ Dr. Darnót Sára, Ügyvéd (Lakatos, Köves és Társai Ügyvédi Iroda), PhD hallgató (ELTE ÁJK Polgári Eljárásjogi Tanszék)

⁵⁸ A külföldi választottbírói határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban 1958. június 10-én kelt Egyezmény, amelyet a magyar jogba a kihirdetéséről szóló 1962. évi 25. törvényerejű rendelettel ratifikáltak

⁵⁹ A választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény

⁶⁰ A választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény

⁶¹ A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény

Fontos azonban, hogy az Egyezmény taxatív felsorol megtagadási okokat – amely körülményeket az arra hivatkozó félnek bizonyítania kell. A végrehajtási eljáráson belül (azt megelőzően) azonban bizonyításnak (az eljárás nemperes jellegéből adódóan) korlátozottan van helye. Az esetek többségében nehézséget okoz, hogy külföldi határozat esetén (értelemszerűen) külföldi jog alkalmazásával lenne megállapítható, hogy a hivatkozott megtagadási ok valóban fennáll-e. 1997-es döntésében mondta ki a bíróság, hogy az adós kötelezett megtagadás iránti kérelme csak akkor lenne alapos, ha bizonyítani tudta volna (V. cikk 1. pont), hogy a II. cikkben említett megállapodás a felek által kikötött jog értelmében – amely az adott esetben az angol jog volt – érvénytelen.⁶² Ezt az adós nem tudta teljesíteni, így a bíróság a határozat elismerésének és végrehajtásának nem látta akadályát. Több mint 10 évvel később mondta ki a bíróság, hogy az ítélet végrehajtási záradékkal való ellátásának megtagadására nem szolgál alapul önmagában az a körülmény, ha az elmarasztalt fél a választottbíróság ítéletének érvénytelenítése iránt pert indít a külföldi bíróság előtt. A végrehajtás elrendelésének időpontjában ugyanis létezett a választottbíróság ítélete – érvelt a bíróság -, annak végrehajtása nem lett felfüggesztve, és az iratokból sem állapítható meg olyan körülmény, amely a választottbíróság határozatának jogszabályszerűségét megkérdőjelezhetné.

Összességében tehát elmondható, hogy a bíróságok alapvetően választottbíróság-barát gyakorlatot folytatnak, amelyben a formaiságoknak kiemelt szerepe van, a határozatok elismerésének és végrehajtásának megtagadása pedig szigorú feltételek mellett történhet. Ezt az elvet egy közelmúltban hozott – precedens-értékű – döntésében a Kúria kifejezetten rögzítette is: *„Az Egyezmény a már említett végrehajtás-barát és választottbíráskodás-barát megközelítést rögzíti, amely azon a vélelmen alapszik, hogy a választottbírói megállapodás tartalmi és formai értelemben is érvényes.”* A konkrét ügyben emellett a Kúria kifejezetten állást foglalt a külföldi jog alkalmazása és a választottbíróság helye szerinti érvénytelenítési eljárás figyelembe vétele kérdésben is: a Kúria noha figyelembe vette a döntése meghozatala során, hogy a választottbírói kikötésre a német jog alkalmazandó, és az értelmezés tárgyában Németországban eljárás volt folyamatban, és ahogy fogalmazott, *„a BGH német jogon alapuló döntése, bár formailag nem kötelező, az mégis irányadónak tekinthető a magyar bíróságok számára is”*. Ezzel szemben az érvénytelenítési eljárásban hozott (elutasító) döntést a Kúria figyelmen kívül hagyta.

A magyar bíróságok döntései tehát egyértelműen a végrehajtás-barát szemlélet felé mozdultak el, amely szigorúan követi az Egyezmény taxatív feltételeit. A jövőbeli jogfejlődés egyik fő kérdése lehet, hogy az egyes országok bíróságai mennyiben tekintik kötelezőnek más államok érvénytelenítési döntéseit.

⁶² BH1997.34. (Legf. Bír. Pfv. I. 21.306/1996. sz. ítélet)

AZ OBJEKTÍV ARBITRABILITÁS ALAKULÁSA A FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSEKBŐL EREDŐ JOGVITÁK KAPCSÁN - JAVASLATOK DE LEGE FERENDA

AZ ELMÚLT ÉVTIZEDEKBEN A MAGYAR JOGBAN FOLYAMATOSAN SZŰKÜLT ANNAK A LEHETŐSÉGE, HOGY A FELEK FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSBEN VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI MEGÁLLAPODÁST KÖSSENEK KI, VÉGÜL 2018. JANUÁR 1. NAPJÁTÓL– SZŰK KIVÉTELLEL – MÁR EGYÁLTALÁN NEM IS UTALHATÓ FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSBŐL EREDŐ JOGVITA VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG ELÉ. INDOKOLJA-E EZT A SZIGORT A VONATKOZÓ EU JOG? MÁR EU TAGORSZÁGOK MILYEN SZABÁLYOKAT ALKALMAZNAK, AMELYEK PÉLDAKÉNT SZOLGÁLHATNÁNAK A MAGYAR JOGALKOTÓNAK?

Magyar jog fejlődése

Az előadás bevezetésként röviden ismertette az objektív arbitrabilitás és a fogyasztói szerződés fogalmait, majd vázolta a fogyasztói szerződések és a választottbírság kapcsolatának alakulását a magyar jogban.

Az 1994-es rVbt.⁶⁴ kereskedelmi ügyekben nyitotta meg a lehetőséget a választottbíráskodásra. A rVbt. 3. § (1) bekezdése alapján legalább a felek egyike gazdasági tevékenységgel hivatásszerűen foglalkozó személy kellett, hogy legyen, s a jogvitának e tevékenysége körében kellett felmerülnie.

A rVbt. tehát nem tartalmazott semmilyen korlátozást a fogyasztói szerződésekkel kapcsolatban, a rPtk-ban⁶⁵ csak később jelentek meg a fogyasztói szerződésekkel kapcsolatos rendelkezések.⁶⁶

A rPtk. módosítását követően a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a bankok üzletszabályzatában szereplő választottbírsági kikötés a szokásos szerződési gyakorlattól eltérő rendelkezésnek minősül. Az ilyen kikötések csak akkor válnak a szerződés részévé, ha erről a szerződés megkötése előtt a másik szerződő felet tájékoztatják és a másik szerződő fél kifejezetten elfogadja.⁶⁷

⁶³ Dr. Korózs Péter, ügyvéd (SMARTLEGAL Schmidt & Partners)

⁶⁴ a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény

⁶⁵ a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény

⁶⁶ Lásd: a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi CXLIX. törvény

⁶⁷ BH 2001.3.131 számon közzétett eseti döntés

Azonban a bírósági gyakorlat nem volt egységes az egyedileg meg nem tárgyalta vagy ÁSZF-ben szereplő választottbírói kikötésekkel kapcsolatban.

A szétartó gyakorlatnak a Legfelsőbb Bíróság 3/2013. PJE. Polgári jogegységi határozata⁶⁸ vetett véget, amely megállapította, hogy tisztességtelen a választottbírói kikötés fogyasztói szerződésben, ha az általános szerződési feltételekben vagy egyedileg meg nem tárgyalta feltételekben szerepel.

A 2014-ben hatályba lépő Ptk.⁶⁹ is lényegében a fentiekkel megegyezően minősítette tisztességtelennek az egyedileg meg nem tárgyalta választottbírói kikötéseket.

Azonban a választottbírói kikötés egyedi megtárgyalás esetén az új Ptk.-t követően sem minősült tisztességtelennek.

A fenti előzményeket követően a magyar jogalkotó 2018. január 1. napjától, azaz az új Vbt. hatálybalépésétől kezdve kizárta a fogyasztói szerződésekből eredő jogvitákat a választottbírói útra utalható ügyek közül.⁷⁰

EU jog

A magyar jogfejlődést követően az előadás azt vizsgálta, hogy indokolja-e a teljes tiltást az EU 93/13/EGK irányelv⁷¹ („**Irányelv**”), vagy az ahhoz kapcsolódó, az Európai Unió Bíróságának („**EUB**”) joggyakorlata.

Az Irányelv mellékletének releváns pontja⁷² szerint csak azok az *egyedileg meg nem tárgyalta* szerződéses feltételek tekinthetők tisztességtelennek, amelyek kizárják vagy gátolják a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybevételeiben, különösen arra kötelezve a fogyasztót, hogy *csak jogszabályi rendelkezések által nem kötött döntőbíróihoz fordulhat (...)*

A fenti rendelkezésekből megállapítható, hogy a magyar jog jelenlegi szigorúságát az Irányelvnek való megfelelés nem indokolja, továbbá azt nem indokolják az EUB fogyasztói szerződésekre vonatkozó választottbírói kikötésekkel kapcsolatos döntései sem.⁷³

Külföldi kitekintés

Az előadás azt is bemutatta, hogy más EU-s országok hogyan szabályozzák a fogyasztói szerződésben szereplő választottbírói kikötéseket, elsőként megemlítve a magyarországi szabályokhoz hasonlóan a teljes tiltást követő Csehországot és Bulgáriát, majd azokat az országokat, ahol a felek csak a jogvita felmerülését követően állapodhatnak meg a választottbírói útban (Ausztria, Lengyelország).

⁶⁸ a fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételen, vagy egyedileg meg nem tárgyalta feltételen alapuló választottbírói kikötés tisztességtelenségéről szóló 3/2013. Polgári jogegységi határozat

⁶⁹ Ptk. 6:104. § (1) bekezdés i) pont

⁷⁰ Az új Vbt. 1. § (4) bekezdése 2021. január 1. napjától egy kivétel határoz meg, a bizalmi vagyonkezelési szerződéssel összefüggő bármely jogviszony vonatkozásában helye van választottbírói kikötésnek.

⁷¹ a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, a Tanács 93/13/EGK Irányelve

⁷² Irányelv Melléklet 1. q) pont

⁷³ Lásd: C-168/05 Elisa María Mostaza Claro kontra Centro Móvil Milenium SL ügy, C-40/08 Asturcom Telecomunicaciones SL és Cristina Rodríguez Nogueira-ügy

Németországban azonban meghatározott feltételekkel (pl.: külön okiratba foglalt választottbíróági megállapodás) már a jogvita felmerülését megelőzően is kiköthető választottbíróági megállapodás fogyasztói szerződésben.

De lege ferenda javaslat

Az előadás végül azt a javaslatot fogalmazta meg de lege ferenda, hogy a magyar jog a német szabályokat alapul véve, tegye lehetővé, hogy fogyasztói szerződésekből eredő jogvitákat lehessen választottbíróági útra utalni, akár a jogvitát megelőzően is.

Dr. Madarász Béla⁷⁴

AZ ÜZLETI TITOK VÉDELME A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁSBAN

AZ ÜZLETI TITOK VÉDELME T SZOLGÁLÓ UNIÓS ÉS MAGYAR SZABÁLYOK, VALAMINT A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁSOK TITKOS ÉS BIZALMAS JELLEGE ELVILEG GARANCIÁT NYÚJTANAK AZ ÜZLETI TITOKNAK MINŐSÜLŐ INFORMÁCIÓK SZÉLESKÖRŰ VÉDELMEÉRE. A JELEN TANULMÁNYBAN ISMERTETETT JOGESET MINDAZONÁLTAL ERRE AZ ÁLTALÁNOS PARADIGMÁRA RÁCÁFOL ÉS IDŐSZERŰVÉ TEHETI A HATÁLYOS SZABÁLYRENDSZER ÁTGONDOLÁSÁT ÉS ESETLEGES MÓDOSÍTÁSÁT.

A magyar jogban az üzleti titok fogalmát – az ÜT Irányelv⁷⁵ rendelkezésével összhangban – az Ütv⁷⁶. határozza meg.

A választottbíróági eljárások – tekintettel az eljárás bizalmas jellegére – kiemelt jelentőséggel bírnak az üzleti titok védelme kapcsán. A felek számára kifejezetten motiváló lehet a nyilvánosság kizárása, illetve az eljárás titkossága⁷⁷, amely megalapozhatja azon döntésüket, hogy a jogviszonyukból keletkező, köztük már felmerült vagy a jövőben felmerülő vitát választottbíráskodásnak vessék alá.

Habár a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróóság („Állandó Választottbíróóság”) honlapján, szerkesztett formában közételre kerülnek az egyes határozatok, azok jóval szűkebb körben tartalmazznak bizalmas információkat a rendes bírósági eljárásokban meghozott, és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében („BHGY”) közzétett határozatokhoz képest. A választottbíróági ítélet érvénytelenítése iránt indított perekben született határozatok ugyanakkor közzétételre kerülnek a BHGY-ban, mely közzététel azt eredményezheti, hogy a BHGY-ban megjelenhetnek olyan információk, melyek az alapul fekvő választottbíróági eljárásban üzleti titoknak minősültek, és az Állandó Választottbíróóság által közzétett határozat azokat nem tartalmazta.

Ez történt abban az érvénytelenítési perben is, amely a Kúria a Gfv.IV.30.157/2023/5. számú, precedensképes határozatával zárult.

⁷⁴ Dr. Madarász Béla ügyvéd (László Fekete Bagaméry Ügyvédi Iroda)

⁷⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/943 Irányelve

⁷⁶ Az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény

⁷⁷ Lásd az Eljárási Szabályzat 37. § (2) bekezdését és 49. §-át, valamint a Vbt. 36. § (7) bekezdését

A hivatkozott ügy tényállása szerint a felperes és egy harmadik személy gazdasági társaság között zajló jogvitában az Állandó Választottbíróság ítéletében marasztalta a felperest („VB1 ítélet”⁷⁸). A felperes a VB1 ítélet érvénytelenítése iránt keresetet terjesztett elő, melyet az eljáró bíróság elutasított. Az érvénytelenítési perben meghozott ítélet közzétételre került a BHGY-ban. Az alperes az Állandó Választottbíróság előtt pert indított a felperes ellen („VB2 eljárás”⁷⁹), mely eljárásban becsatolta a VB1 ítéletet és a keresete összecszerűségének módosítása körében hivatkozott annak megállapításaira.

A felperes a hivatkozott ügyben előterjesztett keresetében azt kérte a bíróságtól, hogy az Ütv. alapján állapítsa meg, hogy az alperes megsértette a felperes üzleti titokhoz fűződő jogát azzal, hogy a VB1 ítéletet jogosulatlanul megszerezte, és egy másik választottbírósági eljárásban azt jogosulatlanul felhasználta.

A Kúria megállapítása szerint az Ütv. 1. § (1) bekezdésében az üzleti titok fogalmi elemeként meghatározott feltétel – könnyen hozzáférhető volt-e az üzleti titokként megjelölt adat – megítélésénél figyelembe kell venni azt, hogy a VB1 ítélet érvénytelenítése tárgyában hozott törvényszéki és kúriai ítéleteket a VB2 eljárásban való csatolásukat megelőzően anonimizált formában már közzétették a BHGY-ban. A Kúria álláspontja szerint az eljáró bíróságok a felperes keresetében üzleti titokként megjelölt adatok és a közzétett anonimizált határozatok tartalmának összevetése alapján helyesen jutottak arra a következtetésre, hogy azokhoz képest a VB1 ítélet nem tartalmazza a felperes által állított többlettartalmat. A Kúria hivatkozott a C-927/19. sz. ügyre, melyben az Európai Unió Bírósága („EUB”) értelmezte az Irányelvben meghatározott üzleti titok fogalmát a hozzáférhetőség szempontjából, és melyben rögzítésre került, hogy az Irányelv 1. cikk (1) bekezdése nem írja elő az üzleti titok bizalmasságának a másfajta bírósági eljárásokban, például a közbeszerzések odaítélésével kapcsolatos eljárásokban való védelmét célzó intézkedéseket. Ez a jogértelmezés pedig a választottbírósági eljárásokban hozott határozatokkal szemben indított rendes bírósági eljárásokra is irányadó.

A Kúra fő konklúziója az volt, hogy a választottbírósági ítélet egésze nem üzleti titok, a bizalmasság és a nyilvánosság nem zárja ki, hogy az Állandó Választottbíróság honlapján – szerkesztett formában – választottbírósági ítélet bárki számára hozzáférhető módon megjelenjen.

Az ismertetett döntés alapján az a következtetés vonható le, hogy a BHGY-ban anonimizált módon közzétett, érvénytelenítési perben hozott határozatok többlet tartalommal bírhatnak az Állandó Választottbíróság honlapján, szerkesztett formában közzétett határozatokhoz képest. Ez azt hordozza magában, hogy a választottbírósági ítélet érvénytelenítése tárgyában indított peres eljárás lezárultát követően harmadik személyek olyan – üzleti titoknak minősülő – információkat is megismerhetnek a BHGY-ban közzétett határozatból, melyek az Állandó Választottbíróság által szerkesztett és közzétett határozatból nem ismerhetők meg.

Amennyiben tehát a felek valamelyike érvénytelenítés iránti pert indít, számolnia kell azzal, hogy az üzleti titoknak minősülő információk szélesebb kör előtt – így akár versenytársak előtt – jogszerűen felfedésre kerülhetnek.

⁷⁸ VB/14129. számú ítélet

⁷⁹ VB/18051. ügyszámon folyamatban lévő eljárás

Az ismertetett anomália feloldására megoldásul szolgálhat az Ütv., a Vbt⁸⁰., vagy a Bírósági Határozatok Gyűjteményének közzétételével kapcsolatban a bíróságokra háruló feladatok végrehajtásáról szóló 13/2016. (XII. 22.) OBH utasítás rendelkezéseinek módosítása. Egy ilyen módosítás elejét veheti annak, hogy a BHGY-ban közzétett döntések többlettartalmat – ideértve adott esetben üzleti titkokat – hordozzanak az Állandó Választottbíróság honlapján, szerkesztett formában közzétett határozatokhoz képest.

⁸⁰ 2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról

Dr. Berzeviczi Attila⁸¹

JELENTÉS AZ UNCITRAL II. MUNKACSOPORT 2025. FEBRUÁRI ÜLÉSSZAKÁN MEGVITATOTT KÉRDÉSEKRŐL

A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI GYORSÍTOTT ELJÁRÁSNAK KEZDET BEN
SZÁMOS ELLENZŐJE VOLT, S MA MÁR A GYORSÍTOTT ELJÁRÁS
SZABÁLYZATUNK SZERVES RÉSZÉT KÉPEZI.

-
1.	<i>Gyorsított eljárás és annak változatai</i>
2.	<i>A SPEDR</i>
3.	<i>AZ UNCITRAL Gyorsított Eljárási Szabályzata</i>
5.	<i>Az Arbitration Rules</i>
6.	<i>A gyorsítás igénye</i>
7.	<i>Eleve mi volt a célja ezeknek a szuper gyorsított klauzuláknak?</i>
8.	<i>Gyorsított Eljárási Szabályzat és a SPEDR kapcsolata</i>
9.	<i>Indokolási kötelezettség az Expedited Arbitration Rules-ban</i>
10.	<i>A másik modellklauzula: Technical Advisers</i>
11.	<i>Az elektronikus formában kiadott választottbírói ítéletek</i>
-

⁸¹ Dr. Berzeviczi Attila az UNCITRAL II. sz. munkacsoport - Magyarország szakértői képviselője, az MKIK mellett szervezett Állandó Választottbírói elnöke, ügyvéd

1. Gyorsított eljárás és annak változatai

A Gyorsított Választottbíróági Eljárási Szabályzat az UNCITRAL szabályozásában három eszközre épül. Létezik egyrészt az alap Eljárási Szabályzat, továbbá az ún. Expedited Arbitration Rules, ami ennek a gyorsított szabályokkal való kiegészítését jelenti, és a 2024-ben az UNCITRAL által elfogadott *SPEDR*, a *Specialized Express Dispute Resolution Model Clauses*, ami gyakorlatilag nem egy önálló rezsim, hanem egyfajta választottbíróági szerződési klauzulákat javasol a feleknek, amelyeket betehetnek az alapszerződésükbe, vagy akár a külön szerződésükbe, tehát az egész piramis-szerűen épül fel az Eljárási Szabályzat tekintetében.

2. A SPEDR

A SPEDR-ről: 2024-ben került elfogadásra, ezek modell-klauzulák. Négyfajta modell-klauzulát ajánl az UNCITRAL, melyek külön-külön is használhatók, de egyben is betehetők egy szerződésbe.

Ez a négy klauzula pedig az alábbi:

a Model Clause on Highly Expedited Arbitration,

a Model Clause on Technical Advisers,

a Confidentiality és

az Adjudication.

A **Confidentiality** - azaz a Bizalmasság mindig kényes kérdés: kötelmi jogi vagy processzuális jellegű intézményről van-e szó. A válasz: is-is.

Az Adjudication

A másik, az Adjudication, ami pedig egy teljesen önálló jelenség, ez esetben kvázi döntőbíráskodásról beszélhetünk, amely egy teljesen önálló életre kelt eljárássá vált. Ezt nagyon sokáig tárgyaltuk a II. az UNCITRAL II. munkacsoportban, és ez egy időben szinte kvázi választottbíróági eljárás szerepét töltötte be: egy ideig a mediáció szabályai felé hajlott, aztán valahol megállt, de önmagában egy nagyon érdekes jogintézmény. Ennek a kidolgozása elvileg belga kezdeményezésre indult, Herman Verbist - aki egyébként a kiválasztottbíróági ajánlási listánkon is szereplő választottbíró - kezdeményezte ezt. Két ilyen minta-klauzuláról beszélnek: az egyik a Model Clause on Highly Expedited Arbitration, amit köznyelven úgy emlegetünk az üléseken, hogy ez a „*Supersonic Arbitration*”. A másik pedig a Model Clause on Technical Advisers, ami azért érdekes, mert egy új szereplőt hoz be a választottbíróági eljárásba: a technikai tanácsadót, aki nem azonos a szakértővel.

3. AZ UNCITRAL Gyorsított Eljárási Szabályzata

Ahhoz, hogy egy kicsit értsük, hogy miről szólnak, vagy mit céloznak ezek a modell-klauzulák, nem tudjuk megkerülni, hogy valamilyen szinten ne beszéljünk az UNCITRAL Gyorsított Eljárási Szabályzatáról, hiszen ezek mind arra épülnek, tehát annak 5-6 szabályát módosítják, gyorsítják tovább, vagy pedig érdekes módon korlátozzák. Azt, hogy az UNCITRAL mivel foglalkozik, minden jelen cikket olvasó szakember tudja, azt azért dicsekedve megemlítem, hogy magyar kezdeményezésre alakult 1966. decemberében, és minden egyes instrumentum, amit elfogadunk, az úgy kezdődik, hogy az 1966. évi 2205-ös határozat alapján alakult az UNCITRAL, amit annak idején Erdős André, magyar ENSZ nagykövet és Meznerics Iván, MNB igazgató javasoltak felállítani, és nem is volt nagy vita ennek kapcsán.

4. Az UNCITRAL hat munkacsoportja

Hat munkacsoport van, talán ezeken érdemes végig futni.

A II. munkacsoport foglalkozik elsősorban specializáltan a választottbíráskodással, ez a Dispute Settlement Munkacsoport, de a III. is ezzel foglalkozik, sőt, ott nagyobb viták szoktak előfordulni, ez az Investor-State Dispute Settlement Reform, ami elsősorban a beruházásvédelmi egyezményeket érinti. A többi munkacsoport talán egy kicsit kevésbé aktív, hiszen pl. a közraktári jegyek, a határokon átvitelő fizetéseképtelenség, vagy a Negotiable Cargo Instrument nem mindig helyezkednek el a köznapi jogász gondolkodásban, vagy éppen a kereskedelem digitalizációja során ezek már csak csekélyebb jelentőségre tesznek szert.

Nagyon büszkék lehetünk arra is, hogy az UNCITRAL Commission Munkacsoportot több magyar jogász kolléga is elnökölte, Száz Ivántól kezdve Martonyi Jánoson át Eörsi Gyuláig. A jelenlegi elnök a II. Munkacsoportban Andres Jana kollégánk, akinek magyar a felesége, úgyhogy ő is gyakran jár hozzánk, most a mi bírói listánkon is szerepel.

5. Az Arbitration Rules

Az Arbitration Rules egy régi rezsim, 1976-ban készítette el az UNCITRAL, melynek azóta volt több módosítása, a NOTES-ot - a magyarázó jegyzeteit – pedig szintén folyamatosan módosítgatjuk. Ugye az is egy jogtechnikai megoldás, és ahogy az élet megy tovább, nem mindig szükséges a szabályokat módosítani, hanem elegendő az értelmező rendelkezéseket karbantartani. Van persze olyan eset is, amikor ez nem elég.

Erre az alapszabályzatra, az új Arbitration Rules-ra épül a 2021-es Expedited Arbitration Rules, a Gyorsított Eljárási Szabályzat, amiről már korábban tartottam a Jogi Szekcióban egy rövidebb összefoglalót. Ez egy nagyon régen készült szabályzat, végül is ugyanazt a jogtechnikai megoldást választotta az UNCITRAL, amit annak idején 2008-ban mi is választottunk a kamarai választottbíráson, hogy ez egy „szabályzat a fő szabályzaton belül”, nem pedig egy külön szabályzat, és egyébként a szabályozási megoldások és a technikák is azonosak nagyjából a mi Eljárási Szabályzatunkkal. Mindössze egyetlen módosítást eszközöltünk a tavaly szeptemberi Eljárási Szabályzat módosítása során, ami egyébként igazodik az Expedited Arbitration Rules vonatkozó szabályához. Ez sem lett volna feltétlenül szükséges, de úgy véltük, hogy ez egy hasznos szabály és érdemes beépíteni.

6. A gyorsítás igénye

Magának a Gyorsított Eljárási Szabályzatnak a tárgyalása során is felmerültek olyan igények, hogy legyen ez még gyorsítottabb. Látni fogjuk az eljárási határidőknél, hogy bár gyorsított, de annyira mégsem az; bizonyos igényeknek azért nem felelt meg, a modern digitális online világban talán még mindig egy kicsit lassú, vagy tág határidőket engedő szabályzat, ezért aztán már akkor eldöntöttük, hogy készítünk ajánlott mintaklauzulákat, amelyeket olyan feleknek kínálunk fel, akiknek nem elég gyors a Gyorsított Eljárási Szabályzat. Ezért készült többek között a Highly Expedited Arbitration modell-klauzula, és még ehhez képest is lehet gyorsítani: itt tehát ajánlott határidők vannak, amelyek sokkal rövidebbek, mint a Gyorsított Eljárási Szabályzatban meghatározott határidők, s amelyek tovább rövidíthetők. Szuperszonikusnak nevezzük őket.

E körbe tartozik a CAS-nál az ad hoc arbitration, amit a különböző olimpiai játékok, illetve nagy футбол események, футбол világbajnokságok során alkalmazunk, ahol a kereset beérkezése során 24 órán

belül döntést kell hozni. Hát ezt hívjuk hiperszonikus választottbíráskodásnak. Én egy ízben egy labdarúgó eseményen voltam ilyen tanácsban. Az autómban benne volt az öltöny, és ha kapom az email-t, akkor el kellett volna indulnom abban a pillanatban, hogy még aznap este Párizsban tartsunk egy előkészítő tanácsulást. Másnap reggel tárgyalás és ítélethozatal, és írásban kiadni az ítéletet egy rövid indoklással. Ilyenkor az ember elgondolkodik, amikor olyan választottbíróági ügyekkel találkozok, amelyek 2021, vagy 2022 óta folynak, hogy a világ közben merre halad.

A Gyorsított Eljárási Szabályzatot tehát a kamarai választottbíráóság sikeresen alkalmazza, körülbelül 70 ilyen ügyünk volt. Ez a bevezetése óta valamivel kevesebb, mint az ügyek 10%-a. Én azt remélem, hogy egyre több ilyen ügy lesz. Itt szeretném felhívni a figyelmet - és nem zárom ki, hogy még többször fel fogom hívni a figyelmet -, hogy a gyorsított eljárás már sokkal olcsóbb, mint egy állami bírósághoz elmenni, és akár első fokon vagy másodfokon bírósági ítéletet kérni (mert ugye egyesbíró eljárás, és ha megnézzük az új illeték táblázatokat az állami bíróságoknál, bizony nemcsak, hogy a gyorsított eljárás, hanem az egyesbíró eljárás is olcsóbb a választottbíráóság esetében), és elvileg sokkal gyorsabban kapunk egy nem megfellebbezhető ítéletet, ami remélhetőleg szakszerű és jogszerű is lesz, tehát ezt próbáljuk promptálni.

7. Eleve mi volt a célja ezeknek a szuper gyorsított klauzuláknak?

Vannak bizonyos ügycsoportok, amikre tipikusan vonatkozik a gyorsított eljárás. Ezek a visszatérő szolgáltatásos ügyek, a bérleti szerződések, a gyors tranzakciók, az INCOTERMS alapján megvalósuló tranzakciók, de a digitális világban olyan gyors szerződések és tranzakciók vannak, hogy még ehhez képest is lassú az, amit annak idején 2021-ben alkalmaztunk, ami egy kompromisszumos megoldás volt, és ezért készült ez a mintaklauzula csomag.

Azt látni kell, hogy az ügy urai mindig a felek. Van egy választottbíróági szerződés, ez általában része egy alapszerződésnek, mint választottbíróági klauzula, de nem feltétlenül, mert ezt külön szerződésben is meg lehet kötni, amelynek jogi sorsa nem mindig osztja az alapszerződését, tehát önálló életet is él (*a szeparativitás elve*), s ez az elméleti szabály megjelenik különböző nemzetközi rezsimekben is.

Miért mondom ezt? A felek gyakorlatilag majdnem mindenben maguk állapodhatnak meg, egy választottbíróági klauzulába akár 25 eljárási szabályt is beletehetnek, hogy hogyan bonyolítsuk az eljárást. Ehhez képest ezeket a különböző választottbíróági eljárási szabályzatok mindig naturálják, tehát ha a felek másként nem állapodnak meg, akkor a Szabályzatot kell alkalmazni (*szubszidiaritás elve*). Persze a felek megállapodásának is van limitje: van egy hangos limit (az adott ország választottbíróági törvényének a kogens szabályai), és van egy csendes limit (hogy a végrehajtás helyén ne ütközzön bele valamibe a választottbíráóság eljárása). Egy-két szakaszon végigmennék a Gyorsított Eljárási Szabályzaton annak érdekében, hogy ezeket össze tudjuk kötni a SPEDR-nek a vonatkozó szabályaival.

8. Gyorsított Eljárási Szabályzat és a SPEDR kapcsolata

Az Article 1, az Expedited Rules 2021-es első szakasza: „A felek megállapodhatnak, hogy meghatározott, akár szerződéses, akár szerződésen kívüli jogviszonyukkal kapcsolatos jogvitájukat a Gyorsított Eljárási Szabályzat szerint rendezik. Ebben az esetben ezek a jogviták az Arbitration Rules jelen Expedited Rules szerint módosított szabályai alapján kerülnek eldöntésre, azokkal a módosításokkal, amelyekben a felek megállapodhatnak.” Ez is azt jelzi, hogy a felek megállapodása

mindig magasabb rendű, mint az Eljárási Szabályzat, és ezen a lehetőségen alapul a SPEDR 4 ajánlott mintaklauzulája is.

A második szakasz nagyon érdekes kérdést rendez, és ez már át is vezet minket a Highly Expedited Arbitration Clause egyik szakaszába. Azt mondja a második szakasz 1. pontja, hogy az eljárás során a felek bármikor megállapodhatnak, hogy az Expedited Rules a továbbiakban az eljárásra nem vonatkozik, tehát kicsatornázzák az eljárást, akár egy rendes új eljárás szerinti eljárásra, akár egy teljesen más, a felek által választott eljárási szabályzatra. Ezt bármikor megtehetik. Egyébként, ha nem írjuk bele az Expedited Arbitration Rules-ba ezt a szabályt, a felek ezt akkor is megtehetnék, tehát a kogenia-diszpozitivitás kérdése mindig felszínre kerül.

Érdekes, és rengeteg vitát generáló klauzula a 2.2. pont. Ez az UNCITRAL munkacsoportjában is nagy és hosszú vitákat indukált: mi van akkor, ha a felek nem állapodnak meg abban, hogy mégse ezt alkalmazzuk, de a tanács azt látja, hogy nem ezt kéne. A szabály így hangzik: *„Az egyik fél kérésére a választottbírói tanács rendkívüli esetben, és miután felhívta a feleket álláspontjuk kifejtésére, határozhat úgy, hogy az Expedited Rules az eljárásra a továbbiakban nem vonatkozik.”* A választottbírói tanács köteles az e döntését megalapozó indokokat meghatározni. A végzést tehát ily módon indokolni kell. Ez egy nagyon neuralgikus pont, hiszen a felek valamit eldöntöttek, és akkor mégiscsak kimásznak ebből az eljárásból úgy, hogy nincs egyetértés, másrészt viszont elfogadták ezt az eljárási szabályzatot, jó esetben még akkor, amikor azzal a szöveggel volt hatályban, amely lehetővé teszi, hogy a tanács kimásson ebből az eljárási Szabályzat szerinti eljárásból, pedig az ügy urai a felek. Rettenetes vita volt erről, hogy a felek autonómiáját ez hogyan sérti. Több ország is azt javasolta, hogy ez ne legyen lehetséges. Mi azt mondtuk, hogy legyen ilyen lehetőség, de legyen egy taxatív felsorolása az indokoknak, hogy miért lehet ezt megtenni. A mi Eljárási Szabályzatunk a kereskedelmi kamara választottbírói eljárásánál a szakértői eljárást határozza meg, de persze a felek más eset miatt is dönthetnek úgy, vagy a tanács javasolhatja nekik, hogy menjenek vissza az általános eljárás keretei közé. Alapvetően azonban a szakértői eljárás időtartama az, ami egy gyorsított eljárást képes nem gyorsítottá tenni: ha egyszer kijelölünk egy szakértőt, akkor ez a továbbiakban már nem lesz gyorsított eljárás.

Visszatérve a SPEDR-nek a Highly Expedited Arbitration javasolt klauzulájára, az azt mondja, hogy *„the power of the arbitral tribunal pursuant to article 2(2) of the Expedited Rules to determine that the Expedited Rules shall no longer apply to the arbitration also extend to the power to determine that the modifications to the Expedited Rules contained herein shall no longer apply.”* Tehát hogy valahogy ezt az esetet próbálta meg kezelni a munkacsoport, hogy ha egyébként a felek szeretnének letérni erről, de itt most mégis csak ebben a klauzulában elrendelték, hogy ez az eljárás legyen alkalmazandó, akkor nemcsak a Gyorsított Eljárási Szabályzatból mászhassanak ki, hanem a saját mintaklauzulájukból - amiben kikötötték ennek az alkalmazását - is kijöhessenek. Tehát ez a két szabály - a modellklauzula f) szabálya és a 2(2) - együtt alkalmazandó.

A NOTES készített egy példálódzó felsorolást arról, hogy milyen esetekben célszerű elhagyni a gyorsított eljárás kereteit. Nyilván egy triviális szabály, de hogyha áttérnek egy másik eljárásra, a választottbírói tanács személyileg - tehát a tanács - a helyén marad és tovább folytatja, akkor a default szabály az, hogy az Arbitration Rules szabályai szerint, de a felek másként is megállapodhatnak, és az addig hozott eljárási rendelkezések, addig hozott végzések mind hatályban maradnak. Tehát sem a bizonyítást nem kell megismételni, ha volt kizárási indítvány, akkor annak az elbírálása is hatályban marad, tehát nem kell újra kezdeni az eljárást.

Az Article 3 a felek és az Arbitral Tribunal eljárásáról szól. A 3.1 pont azt mondja, hogy a felek sürgősséggel járnak el az eljárás során, majd kiderül, hogy melyik félnek sürgős, melyiknek nem. Ez egy pozitív kötelezés, az Arbitration Rules „no delay” szabályával szemben - amely egy negatív meghatározás - pozitív kötelezettségként van előírva. A 3.2 pont pedig ugyanezt az eljárási kötelezettséget rója az eljáró tanács tagjaira, ahogy ők is kötelesek sürgősséggel, „expeditiously” eljárni. Ez azt jelenti, hogy az vállaljon gyorsított eljárási ügyet, akinek egyébként van erre áldozható ideje, és tényleg gyorsan meg tudja csinálni azt. Ezzel kapcsolatban merült fel a „Due Process Paranoia” megjelölésű, fölöttébb érdekes választottbíróági kérdés és a „Paranoia about the Due Process Paranoia” című reagálás.

Az Article 4-re csak azért térek ki, hogy értsük, hogy az a *notice of arbitration a statement of claim*-ről szól, tehát egy választottbíróság indítvány és maga a keresetlevél a gyorsított eljárásban egybefűződik, elvileg egy dokumentum és nem kettő, ugyanúgy, mint egy általános szabályok szerint zajló eljárás során.

A Gyorsított Eljárási Szabályzat 5. szakasza a válasszal és a védekező irattal foglalkozik, hogy ezeket 15 napon belül kell közölni, ezzel kapcsolatban a modellklauzula nem tesz distinkciót, nem ajánl mást.

A 6. szakasz a *designating and appointing authorities*. Az egyik a *designating authority*, aki eldönti, hogy ki legyen az *appointing authority*, az *appointing authority* pedig az, aki kijelöl választottbírókat és minden más olyan eljárási cselekményt megtesz, amit az eljárási mintaszabályzat szerint meg kell tennie. Itt a PCA (*Permanent Court of Arbitration*) szereplőiről beszélünk, a PCA belobozta magát, mint *default designating authority*, aki saját magát ki is nevezheti *appointing authority*-nek.

A 7. szakasz a Number of Arbitrators, ez viszonylag egyszerű. Itt egyesbíró jár el a gyorsított eljárásokban, ez az eljárási szabályzatokban általában így van, de nem mindegyikben, valójában van, ahol hármas tanács jár el. Azt is hozzátették, hogy ha a felek másként nem állapodnak meg. A dogmatikus szövegezésnél ezt mindig próbáljuk elkerülni, mert egyébként a felek bármely olyan kérdésben eltérően állapodhatnak meg, ami az eljárási szabályzatban szerepel; itt a határt a választottbíróági törvény kógens rendelkezései jelentik, de az UNCITRAL Titkársága nagyon ragaszkodott ehhez, így ezt inkább hagytuk.

A 8. szakaszba egy kicsit bele kell mennünk, mert ezzel a SPEDR is foglalkozik: az „appointment of a sole arbitrator” az egyesbíró kijelölésének szabályairól szól. A 8.1 pont deklarálja azt az alapesetet, hogy az egyesbíró a felek közösen jelölik ki. Ilyenre egyébként van process precedens, de sajnos a legtöbb esetben a felek ebben sem tudnak megállapodni. Eleve van egy jogvita, és akkor utána még abban is meg kell állapodniuk, hogy ki legyen az egyesbíró; ez csak nagyon szerencsés esetben sikerül. Utána jön a szintén sokat vitatott 8.2 klauzula, amely azt mondja ki, hogy ha az összes fél nem tudott megállapodni az egyesbíró kijelölésében a vonatkozó javaslat összes fél általi kézhezvételét követő 15 napon belül, akkor az egyesbíró a fél kérése alapján az appointing authority jelöli ki az Arbitration Rules 8.2 pontjában foglalt szabályokkal összhangban. Ez azt jelenti, hogy itt egy 15 napos határidőt ad a Gyorsított Eljárási Szabályzat az átlagos Szabályzatban említett 30 naphoz képest, és itt jön be a Highly Expedited Arbitration Clause, mert azt mondja, hogy ez az ajánlott mintaklauzulában 7 nap, tehát ami 30 nap az általános Szabályzatban, 15 nap a gyorsított eljárásban, az a szuperszónikusban 7 nap. A feleknek így 7 napjuk van arra, hogy megállapodjanak az egyesbíró személyében és ha nem, akkor jön az appointing authority, és következik a közismert listás eljárás.

A 9. szakasz B. pontja azt mondja, hogy „the appointing authority” - és akkor ide be kell írni a nevét -, tehát a kijelölő hatóságot (választottbíróvá, jó esetben ez egy állandó választottbíróvá) a felek igenis jelöljék ki a mintaklauzulában, de ez egyébként is ajánlott, hogyha választottbíróvá szerződést kötnek, mert különben azért ez nagyon el fogja húzni az eljárást. Tehát ez van a B. pontjában a Highly Expedited Arbitration Clause-nak.

„Consultation with the Parties”. Ezt le lehet fordítani úgy, hogy ez a Case Management Conference, tehát az előkészítő tárgyalásról szól, de nem feltétlenül arról, a Szabályozás azt mondja ki, hogy a tanács és a felek közötti konzultáció. A tanács megalakulását követő 15 napon belül a tanács azonnal konzultál a felekkel egy Case Management Conference keretében, vagy más alkalmas módon, az eljárás lefolytatásának a mikéntjéről. Tehát itt egy 15 napos szorosabb határidő van, amit a Gyorsított Eljárási Szabályzat tartalmaz, ehhez képest azt mondja a C. pontja a modellklauzulának, hogy ez szintén 7 nap, tehát a 15 napos határidőt 7 napos határidővé rövidíti le, ami azt jelenti, hogy nagyon gyorsan rendelkezésre kell állni a jogi képviselőknek ugyanúgy, mint a tanács tagjainak is.

A Case Management Conference miért fontos? Azt nyilván mindenki tudja, egy jó Case Management Conference és az azt követő 1. számú eljárásvezető végzésben rengeteg mindent lehet és kell is tisztázni a bizonyítás kérdésein túl: milyen tanút szeretnének a felek, akarnak-e szakértőt, milyen szabályokat akarnak a tanúkra, szakértőkre, van-e kifogás a választottbírók ellen, mi az alkalmazott anyagi jog, van-e egyéb előadnivalójuk? Ez gyakorlatilag egy eljárást meghatározó momentum és mindenkinek csak ajánlani tudom. Kis ügyekben nem biztos, hogy célszerű ilyet tartani, de egy jó Case Management Conference-szel az ügyet sínre tudjuk állítani, és gyorsabban be tudjuk fejezni, így a felek nem egy fél év múlva jönnek elő, hogy a svéd főszakácsot, vagy az indiai halászt hallgassuk meg, mert különben nem tudtam az ügyemet előadni.

Az Expedited Arbitration Rules 10. szakaszának nem sok értelme van. Ez azt a lehetőséget adja meg a tanács számára, hogy a felek álláspontjának kifejtése után a választottbíróvá bármikor meghosszabbíthat, vagy lerövidíthet bármilyen határidőt, melyet egyébként is megtehetne, ha nem csináltunk volna egy ilyen klauzulát bele, de mivel akkorra már 2 klauzulát - erős svájci és magyar közrehatásra - kisdeltünk az egészből, talán túl rövidnek érezte a Titkárság és akkor egy kicsit már ragaszkodott ahhoz, hogy ez legyen így.

A tárgyalás kérdéskörébe nem szeretnék belemenni; a Highly Expedited Arbitration modellklauzula nem foglalkozik vele. Annyit kell megjegyezni, hogy a választottbíróvá tanács, miután felhívta a feleket álláspontjuk kifejtésére, a tárgyalás tartására irányuló kérelem hiányában dönthet úgy, hogy nem tart tárgyalást, tehát ez egy furcsa negatív meghatározása az egész kérdéskörnek, de ezzel nem foglalkozik a modellklauzula.

A 12. szakasz a *Counterclaim / Claims for the purpose of Set Off*, a beszámítási kifogás és a viszontkereset. Ez azért érdekes, mert itt azt mondja a Gyorsított Eljárási Szabályzat, hogy az legkésőbb az elleníratban, tehát a válasziratban terjeszthető elő, ami egy nagyon értelmes és logikus racionális megoldás. Egyébként lehetővé teszi a következő szakaszban, hogy mégis előterjesszenek a felek későbbi szakaszban ilyet, és akkor dönteni kell, hogy a tanács ezt megengedhetőnek tartja-e - bármilyen más körülményre, a felek érdeksérelmére, stb. tekintettel -, de akkor ez egy külön tárgyalást igényel, ahol ezt kifejezetten meg kell vitatni. Ez egy picit talán elhúzza a gyorsított eljárás kereteit. Azért beszélek erről, mert ezt vettük át szeptemberben a mi Eljárási Szabályzatunkba, egy kicsit szigorúbban: legkésőbb a válasziratban lehet viszontkeresetet, vagy beszámítási kifogást

előterjeszteni. Ez nem veszi el a félnek azt a jogát, hogy saját külön eljárásban egyébként követelje azt, amit követelhet. Az ítélethozatal előtt, vagy a berekesztés előtt 5 perccel gyorsított eljárásban ne jöjjön egy viszontkereset és ne kezdjünk el arról vitatkozni, hogy ez megengedhető-e vagy sem. Akkor magán az eljáráson belül egy önálló ilyen mikroeljárás kezdődne meg, tehát ezt kissé szigorúbban szabályoztuk. Ugyanez irányadó nagyjából a keresetváltoztatásra is, amivel a 13. szakasz foglalkozik, nagyjából ugyanezen szabályozással.

A 14. szakasz a Further Written Statements. Ez ugyanúgy egy kissé töltelék jellegű szabály, tehát a futballban van, hogy „*squad players*”, ami töltelékjátékos jelent, a kispadon elüldögél és talán egyszer 5 percet játszik, ott van egy ilyen szabály is.

A 15. szakasz az Evidence. A SPEDR nem foglalkozik igazából vele. Egy nagyon jelentős különbség van, amit én javaslok egyébként minden választottbíróági eljárásban betartani: kérjük be előzetesen írásban a tanúvallomások vázlatát. Ez itt kötelező, de egyébként meg ajánlott, mert akkor legalább tudjuk, hogy mit várhatunk a tanútól, mit fog ő elmondani, megismételni, mihez képest lehet kérdéseket feltenni. Ez lerövidíti és leegyszerűsíti a tanú meghallgatásának a folyamatát, és így el lehet dönteni azt is, hogy egyáltalán meghallgatjuk-e a tanút. Alapvető jogelv, hogy nem kell feltétlenül minden tanút meghallgatni a választottbírósnak, erre egy BH is van, hogy ez nem tartozik az ügy előadhatóságának fogalmi körébe, ha nem hallgat meg egy választottbíróság egy tanút, akit az egyik fél indítványoz, csak meg kell indokolnunk, hogy miért nem tettük. Erre megfelelő indokot lehet találni egy ilyen előzetes írásbeli tanúvallomásban, azt, hogy nem lenne releváns, amit a tanú mondana. Persze ha mind a két fél nagyon szeretné meghallgatni a tanút, ne mondjunk ellent a feleknek, hallgassuk meg a tanút.

16. szakasz: ez egy nagyon érdekes szabály, és ebben igen komoly viták voltak annak idején 2020-2021-ben, és ezzel foglalkozik a Highly Expedited Arbitration Clause is. Ez egy rendkívül fenyegető szabály: *Period of time for making the award* - tehát, hogy milyen időintervallum áll rendelkezésre az ítélethozatalra. Általában azt mondják a különböző eljárási szabályzatok, hogy a „lehetőleg” szófordulatot használjuk itt, hogy lehetőleg 6 hónapon, 9 hónapon, vagy 12 hónapon belül fejezzük be az ügyet, de hát mégiscsak egy gyorsított eljárásról van szó. Akkor itt tegyünk bele valamilyen limitet. Nagyon hosszú viták voltak, hogy mi legyen ezzel, és mi legyen akkor, hogyha mégse tudjuk betartani. Végül is született egy *soft cap* és egy *hard cap*, egy együttes kimáshási lehetőség és egy féloldalas kimáshási lehetőség mindebből. Ez önmagában egy egyhetes vita volt annak idején.

Alapvetően a 16.1 pont azt mondja ki, hogy ha a felek másként nem állapodtak meg, a választottbíróági ítéletet a tanács megalakításától számított 6 hónapon belül kell meghozni, tehát az értesítés kiküldésétől számítva, ugye ez a *soft cap*, a puha határidő. A *hard cap* pedig egy szigorúbb határidő, bár nem teljesen szigorú, mert a régi magyar Pp. mást mondott a szigorú határidőről. Nekem állandóan egy egyházi intézmény tervezési szerződése jut eszembe, ahol a *soft woodworm* és a *hard woodworm* véd elleni faszervezet védelemről volt szó, ahol elkülönítettük egymástól a keményfa szű és a puhafa szű elleni védelmet, és akkor viszont meg kellett nézнем, hogy ezek között mi a különbség jogi értelemben, illetve állattani értelemben, és meglepő dolgokat találtam. Szóval a 6 hónap a *soft cap*, erre mondja azt a Highly Expedited Arbitration Clause, hogy ez 45 nap. Tehát nem viccelünk, nem fogunk itt 6 hónapig tárgyalni, hanem 45 napon belül ítéletet kell hozni. Ez azt jelenti, hogy ha tárgyalást akar tartani a tisztelt tanács és a felek, azt nagyon gyorsan meg kell csinálni, nagyon gyors, esetleg még egy kör beadvány, és meg kell csinálni az ítéletet 45 napon belül, és ezalatt ki is kell adni.

Ezt nem mindenki vállalja. Tehát aki ilyen ügyet vállal, gondolja át, hogy ezt meg tudja-e tenni? Mi van akkor, ha mégsem lehet befejezni a 6 hónap alatt és valami történik: ha betegség van, vagy választottbíró-váltás van, akkor ez nyugszik ez a határidő, tehát megnyugtatók mindenkit, hogy önmagában ez így nem fogja ellehetetleníteni az eljárást. De mi van akkor, ha mégsem lehet befejezni 6 hónapon belül? Az Expedited Rules azt mondja, hogy rendkívüli esetben, és miután meghallgatta a feleket a tanács, akkor meghosszabbíthatja ezt a 6 hónapos határidőt, de maximum 9 hónapra. Összesen tehát az egész eljárásnak 9 hónap alatt kell lezajlania, ez az ún. hard cap.

A Highly Expedited Arbitration Clause erre azt mondja, hogy ez pedig 90 nap. Tehát itt nem 9 hónap, hanem 3 hónap, vagyis a 45 napot duplázzák, aminek elvileg elégnek kell lennie, ha nincs szakértős eljárás. Szakértős eljárásban általában úgy is le fognak térni a felek erről, ha meg nincs szakértő, akkor azért ezt be lehet tartani. Azt gondolom, hogy ez egy értékelhető megoldás. Itt jön a két kimentési lehetőség, amelyekkel a 2024-es SPEDR is foglalkozik.

A 2021-es Gyorsított Eljárási Szabályzat 16.3 pontja: letelik a 9 hónap, és valamiért mégsem tudjuk befejezni az ügyet. Mit csináljunk? Ennek nagyon nagy a kockázata. Elfogadtak a felek a szerződésben egy ilyen 90 napos hard cap-et. Egy angolszász, vagy kontinentális jogrendszerben ennek lehet olyan kötelmi jogi következménye, hogy maga a választottbírói szerződés megszűnik, tehát megszűnik a választottbíróknak azon joga, hogy ők most ítéletet hozzanak az ügyben a megbízási szerződésük keretében. Ha pedig processzuálisan fogjuk föl, és túlmegyünk ezen, akkor egy súlyos eljárási szabálysértés történik, és érvénytelenítik az ítéletet, vagy nem ismerik el, vagy nem hajtják őket végre abban az országban, ahol ezt megkísérlik. Tehát akkor az a megoldás, hogy ha a választottbírói tanács arra a következtetésre jut, hogy fennáll a kockázata annak, hogy az ítéletet nem tudja meghozni a tanács megalakításától számított összesen 9 hónapon belül, akkor javasolnia kell egy végső, meghosszabbított időtartamot és javaslatát megindokolva fel kell hívni a feleket az álláspontjuk meghatározott időn belüli kifejtésére. A javaslat akkor lép hatályba, ha minden fél napra pontosan egyetért, tehát nem elkezdnek vitatkozni, hogy hány nap, hány hónap, hanem mindegyik fél ugyanabba kell, hogy beleegyezzen. Jó esetben ez megtörténik, és a felek belátják, hogy még adniuk kell 2-3 hónapot a tanácsnak, hogy hozzon egy ítéletet. Lehet, hogy az egyik fél, aki éppen nem érzi erősnek az ügyét, az majd nem fog egyetérteni.

Tehát itt azért feltételezünk egy kis jó szándékot, de a puskaport tartsuk szárazon. A puskaport szárazon tartásáról szól a 16.4. pont. Ez azt mondja, hogy ha nincs egyetértés az ilyen meghosszabbításra, akkor bármelyik fél kérheti - és akkor most áttértünk megint csak egy ilyen nem konszenzuális eljárás folytatásra -, hogy az Expedited Rules a továbbiakban ne legyen irányadó az eljárásra, és miután a választottbírói felhívta a feleket az álláspontjuk kifejtésére, határozhat úgy, hogy visszatér az Arbitration Rules szabályaihoz. Ez ugyanolyan probléma, mint a 2.2-vel, hogy gyakorlatilag a választottbírói anélkül, hogy konszenzus lenne a felek között, kimászik a felek által közösen megállapodott választottbírói klauzulából, egy másik naturáliát választ mögöttes szabálynak az eljárásra, és az alapján fogja folytatni az eljárást. Én ezt is kerülendőnek tartom, eddig lehetőség szerint ne jussunk el; mindenki gondolja meg, hogy ezt megteszi-e, annak ellenére, hogy ez végülis belekerült a Szabályzatba.

Erről nagy viták folytak. A SPEDR miért érdekes ebben a tekintetben? A SPEDR e) szakasza azt mondja, hogy 90 nap a hiperszonikus vagy szuperszonikus eljárásban az ítélet meghozatalára adott határidő. Egy olyan alternatívát is kínál, hogy direkt módon, „*expressly*” tegyünk bele azt, hogy ez a 90 nap nem hosszabbítható meg az Expedited Rules 16.3, vagy/és 16.4 szakaszai szerint, tehát eleve ez kiüti ezt a

fegyvert a választottbíróági tanács kezéből, hogy vissza lehessen térni. Tehát így marad a 90 nap, és akkor a felek minden ódiumát vállalják, hogyha kicsúszik a tanács mindenből.

Azért ennek nagyon súlyos következményei lehetnek. Ez egy alternatíva, amit opcionálisan felajánl ebben a klauzulában az UNCITRAL munkacsoportja.

Nagyjából itt annak a végére értem, hogy hogyan függ össze a Highly Expedited Arbitration Clause az Expedited Rules-szal. Magáról erről a klauzuláról: szinte minden egyes bekezdését érintettük, amikor összehasonlítottuk az Expedited Rules idevágó szabályával. Annyit érdemes még az egészhez hozzátenni, hogy még milyen kérdések merültek fel: amik nem kerültek bele, vagy belekerültek, de csak a NOTES-ba.

9. Indokolási kötelezettség az Expedited Arbitration Rules-ban

Ami egy rondó téma, mint ahogy a zenében vannak rondó (visszatérő) témák, és mindig előjöttek - főleg angolszász oldalról -, hogy ne kelljen megindokolni a választottbíróági ítéletet, legyen a feleknek egy ilyen opciója az Expedited Arbitration Rules-ban, hogy ne kelljen megindokolni. Ezt a többség nem támogatta, mert alapvetően ez végrehajthatatlanná tenné az ítéleteket a világ legtöbb országában. Jó, akkor próbáljuk meg beletenni ebbe a szuperszonikus klauzulába, hogy ne kelljen megindokolni a választottbíróági ítéletet, de itt is nagy volt az ellenállás. Végül is a NOTES-ban hívtuk fel a figyelmet, hogy egyébként az alap Eljárási Szabályzat - tehát nem a gyorsított - 34.3 pontja azt mondja, hogy a Választottbíróóság megindokolja az ítéletét, kivéve, ha a felek másként döntenek. Tehát van egy ilyen szabály az alap Eljárási Szabályzatban, de ezt nagyon ritkán alkalmazzák a választottbíróóságok - én csendesesen megjegyzem, szerencsére -, mert nálunk, Magyarországon ez érvénytelenítési oknak minősül. Arra már volt példa, hogy egy közbenső ítéletet nem indokoltunk meg, és emiatt érvénytelenítették az egyik ítéletünket, de a NOTES-ba belekerült, hogy felajánlja az UNCITRAL, hogy a felek illet is megtehetnek, de akkor szembenéznek annak a veszélyével, hogy ez majd nem lesz végrehajtható ítélet.

10. A másik modellklauzula: Technical Advisers

Ezen is volt vita, hogy *legal adviser*, vagy *technical adviser*, de maradtunk a *technical adviser* meghatározásnál. Amit a legfontosabb róla tudni, hogy nem szakértők, tehát ő nem a szakértő. Ő egy technikai tanácsadó, aki akkor is kirendelhető, ha nincs szakértő az ügyben, és akkor is kirendelhető, ha van szakértő az ügyben. A szakértő mit csinál egy választottbíróági eljárásban, vagy mit nem csinál, ezt jól tudjuk. Kicsit neuralgikus pont is a szakértői kérdés, mert jó szakértőt nagyon nehéz leakasztani bárhol is, titkos információk választottbírók között, hogy ki az a szakértő.

Balog Lajosné Dr. Seifert Judit elnökasszonnyal már legalább két szakértői véleményt felülbíráltunk. Az egyik azt mondta, hogy 30 éves tapasztalata alapján mondja, amit mond, és akkor megkérdeztük tőle, hogy bekérte-e az építési naplót? Hát azt nem. A Technical Adviser azt mondja, hogy ő végigkíséri és végigsegíti a választottbíróági tanácsot az eljárás során, hogy a „*complex technical matters*”-t, tehát a komplex technikai kérdéseket értelmezze. Ez viszonylag egyszerű dolog.

Miről is van szó? Adott egy bonyolult, akár építésügyi, de lehet - főleg a digitális világban - olyan digitális technológiai AI-jal kapcsolatos probléma is, amit nem biztos, hogy egy jogász átlát. Ez nem szemrehányás a jogásznak, de ma már annyira specializáltak a szakmák, hogy nagyon nehéz ilyen kérdéseket, vagy egyáltalán ebben használatos szakzsargonokat megérteni. Nyilván egy elektronikus aláírás sem könnyű, már az ügyfélkapu+ is azért igényel bizonyos tudást, és főleg, ha jogvita van

valamilyen alfejlesztésről valamilyen digitális metódushoz, érthető, ha nem ért hozzá a választottbíró. A cél tehát a *technical understanding*, tehát az, hogy a technikai megértést segítse. Lehet akkor is kirendelni illet, ha van szakértő, s lehet akkor is, ha nincs. Lehet egyet, de lehet többet is.

A Technical Adviser/technikai tanácsadó kiválasztása és kijelölése során mit kell figyelembe venni? Erről szól a modellklauzula 2. pontja: a felekkel konzultálni kell, hogy mi ez a speciális terület, ami indokoltá teszi a technikai tanácsadó bevonását. Készítsünk számára egy Terms of Reference-t, hogy milyen módszerek és eljárások, milyen technikai körülmények között fogja munkáját ellátni. Ami még fontos, hogy az Arbitration Rules 29.2 pontja, a függetlenség, pártatlanság követelményének a szakértőre és/vagy a technikai tanácsadóra is fenn kell állnia!

Hogyan határozzuk meg az interakciót a felek és a technical adviser között? Erről szól a 4. szakasz. Azt mondja, hogy „*the Arbitral Tribunal shall ensure, that the Parties are given a reasonable opportunity to comment on the explanation provided by the technical adviser*”. Nyilvánvalóan adjunk egy ésszerű lehetőséget a feleknek, hogy a technikai tanácsadó véleményét vagy kijelentéseit kommentálják. Az nyilván egyszerűbb, ha ez írásban történik, akkor adunk a feleknek lehetőséget, de mi van akkor, ha ez szóban történik? Azt javasolja a NOTES, hogy ezt tegyük meg az eljárásvezető végzésben, hogyha a technikai tanácsadó egyébként szóban valamit értelmez a tárgyaláson, akkor a feleknek ott, szóban legyen joguk ehhez kiegészítést, vagy észrevételt fűzni.

Van egy olyan eset, amikor kamerán tárgyal a választottbíró, tehát nincsenek a felek jelen és akkor is ott van a technikai tanácsadó, akitől kérdezzük. Azt is tisztázni kell, hogy ilyen esetben a feleknek milyen jogokat adunk. Én azt javaslom, hogy ne nagyon adjunk jogokat, mert innentől kezdve kinyitjuk a tanácskozás kapuját és ezzel a bizalmasság, ami az egyik ilyen sarkalatos pontja a választottbírói eljárásnak, törést szenved.

11. Az elektronikus formában kiadott választottbírói ítéletek

A másik téma az a 2025. februárjában tárgyalásra kerülő, a választottbírói ítéletek közül az elektronikus formában meghozott választottbírói ítéletek elismerése és végrehajtása körében javasolt különböző rezsimek kérdése. Az egyik, meglehetősen nagy lélegzetű alternatíva a *New York-i Konvenció* módosítása, a másik pedig az UNCITRAL választottbírói mintatörvénynek az alapos és nagy terjedelmű módosítása, ami szintén egyrészt érdekes téma, másrészt pedig nagyon friss, mert 2025. februárjában fogunk róla tárgyalni.

Akkor egy kicsit kitérnék az elektronikus formában kiadott választottbírói ítéletekre. Ebben a tárgyban a II. munkacsoport kollokviumot is tartott. Az ülést pedig - ami most már szövegező, vagy eldöntő ülés, irányeldöntő ülés lesz - a jövő héten tartjuk New Yorkban (ez egy ötnapos tanácskozás lesz). Készített egy anyagot az UNCITRAL Titkársága erről a témáról, amely nagyon érdekes témát ölel fel: az elektronikus formában kiadott ítéletek. Az állami bíróságok már adnak ki ilyeneket a legtöbb országban, nemcsak Magyarországon, hanem a legtöbb országban, és először is fel kellett mérni, hogy mi a probléma, hogy létezik-e egyáltalán probléma? Ezt ugyanúgy végrehajtják-e az országokban, mint az állami bíróságok ítéleteit, vagy sem?

És akkor jöttek mindenféle válaszok a különböző országokból. Az derült ki, hogy teljesen eltérnek az egyes jogrendszerek. Van, aki a New York-i konvenciónak az „*originality*”, tehát az eredetiség szabályához ragaszkodik, és akkor „*wet ink*”, legyen egy nedves tintával aláírva a választottbírók által és csak az eredetit fogadjuk el és van, aki a választottbírói törvényét a mintatörvény alapján alkotta

meg, és az nem ellenzi nagyon az elektronikus formában kiadott ítéleteket, amelyek végrehajthatóak egy adott országban. És vannak olyanok, akik az *electronic commerce*, az elektronikus kereskedelem szabályait beleapplikálták a választottbíróági eljárásba, és vannak országok, ahol nem.

Abban is eltérés van az országok között, hogy lehet-e elektronikusan végrehajtási eljárást egyáltalán elindítani, és van, ahol csak papíralapon lehet. Egyébként egy elektronikus ítéletet akkor is papír alapon kell majd beadjunk egy bírósághoz, másrészt pedig, ha igazából eredetit kérnek, akkor azt hogyan fogjuk tudni beadni egy végrehajtási eljárás során elektronikus formában? Tehát egyáltalán a probléma meghatározása is rendkívül gondolkodóba ejtő.

Ami vonatkozik erre a kérdéskörre: miért kell hozzányúlni vagy a New York-i konvencióhoz, vagy a mintatörvényhez? A végrehajtásról azt mondja a New York-i konvenció 4.1.a) alpontja, hogy az „*original award or a certified copy*”-t, az eredeti, vagy a hitelesített másolatot kell benyújtani, a választottbíróági mintatörvény pedig az „*original award or a copy thereof*” kifejezést használja a 35.2-ben, és még hozzáteszi azokat a többlet követelményeket, hogy „*in writing*”, tehát írásban kell, hogy legyen, „*signed by the Arbitrator*” tehát aláírva kell, hogy legyen a választottbírók által és „*delivered to each party*” tehát, hogy azt is bizonyítani kell, hogy az minden fél számára kézbesítésre került (nemcsak annak, akivel szemben végrehajtható!), és most itt beleütköztünk mindenbe, ami létezik. Itt elkezdtünk interakciókat vizsgálni a különböző ENSZ, UNCITRAL mintaszövegek sorában, amelyek elsősorban az elektronikus kereskedelemre és az elektronikus úton létrejött szerződésekre vonatkoznak.

A legfőbb a „*Use of Electronical Communications in International Contracts*”, az „*EC*”, erre fogunk a legtöbbet hivatkozni, a másik az maga a „*Model Law On Electronic Commerce*”, az „*MLEC*”, a „*Model Law On Electronic Signatures*” „*MLES*”, a „*Model Law on Electronic Transfer Records*” a „*MLETR*”, és a „*Model Law On the Use of Crossborder Recognition of Identity Management and Trust Services*”, a „*MLIT*”. Azt hiszem, hogy egy kicsit talán több egyezményt találtunk a végén, mint szerettünk volna, de ezek kétféle szabályt mondanak ki az elektronikus úton létrejött szerződésekre (és a szerződés szót azt kifejezetten kiemelem!): „*Non-Discrimination Rules*”, tehát, hogy nem szabad ezeket diszkriminálni a papír alapú szerződésekkel szemben, és a funkcionális egyenértékűségnek az elve, hogy legyen az így megkötött szerződés egyenértékű egy papíralapon létrejött szerződéssel.

És akkor megvizsgáltuk, hogy egyébként a rezsimek által lefektetett szabályok hogyan hatnak azokra a követelményekre, amit vagy a New York-i Konvenció, vagy a választottbíróági mintatörvény állít elénk. Egyrészt maga a választottbíróági szerződés, mint egyfajta szerződés vonatkozásában, a másik pedig a választottbíróági ítélet, mint egyfajta határozat vonatkozásában. Tehát az „*originality requirement*”, tehát hogy legyen eredeti. Mit mondtunk erről?

A választottbíróági szerződésekben nincs probléma, ennek nem kell eredetinek lennie, tehát ez egy viszonylag egyszerű probléma. A választottbíróság ítéleteknek viszont eredetinek kell lenniük, ezt mondja ki a Mintatörvény, így aztán a világ legtöbb választottbíróági törvénye, vagy pedig hogyha polgári eljárásjogi törvény az irányadó, akkor annak szabályai, és a New York-i konvenció is. Ezt viszont másképpen szabályozza az ECC, tehát az UNCITRAL-nak egy másik egyezménye:

„Az eredetiség követelményre vonatkozó funkcionális egyenértékű szabály a következőkre vonatkozik.” Azt mondja a 9.4. alpont: „Ha a törvény előírja, hogy egy nyilatkozatot vagy szerződést vagy eredeti formájában kell hozzáférhetővé tenni vagy megőrizni, vagy következményeket ír elő az

eredeti példány hiányának esetére, akkor ez a követelmény teljesül az elektronikus úton történő kommunikációval kapcsolatban, ha

a) megbízható bizonyíték van arra, hogy az információ sértetlensége megmarad a benne szereplő információ integritására vonatkozóan, attól az időponttól kezdve, amikor ezt végleges formában először létrehozták elektronikus közlésként vagy más módon, és

b) amennyiben az elektronikus közléseket a benne foglalt információval együtt hozzáférhetővé kell tenni, és az információ alkalmas arra, hogy megjeleníthető legyen annak a személynek, akinek hozzáférhetővé kell tenni.”

Minden egyes kérdésben, amit vizsgáltunk, van egy ilyen ECC szabály, ami igen terjedelmes; ennyit tehát az originality-ről.

A „**Written Form Requirement**”-ben egyértelmű, hogy mit mondunk a választottbíróági szerződésről, maga a választottbíróági mintatörvény is foglalkozik vele, ECC-s gyakorlat, *data message*, tehát bármilyen adatátvitel során lehet választottbíróági szerződést kötni. Ugyanis itt van az electronic mail, a Telegram, a Telex vagy a fax, bár táviratot, telexet, vagy faxot már nem nagyon használunk, de elsősorban elektronikus mail, vagy más elektronikus közlés útján lehet választottbíróági szerződést kötni, tehát ezzel kapcsolatban olyan nagy problémánk nem áll fenn. Magukkal a választottbíróági ítéletekkel kapcsolatban viszont sajnos a választottbíróági mintatörvény nem rendelkezik; annyi munkát igényel, hogy a *writingot* kiterjesztjük az elektronikus formában létrejövő ítéletekre is.

A következő szakasz a Signature Requirements, amit a Mintatörvény meghatároz. Ez szintén a ECC egyik szabályára vonatkozik, gyakorlatilag sem a Mintatörvény, sem a New York-i Konvenció nem fogalmaz úgy, hogy az elektronikus aláírást el lehetne fogadni. Igazából úgy sem, hogy nem, de a kialakult gyakorlat azért mégiscsak a „*wet ink*” aláírást követeli meg, úgyhogy ezzel a kérdéssel is foglalkozni kell.

A kézbesítés

A következő, hogy „*delivered*”-nek kell lenni az ítéletnek, tehát a kézbesítését valahogy bizonyítani kell, erre szintén van egy kézbesítési szabálya az ECC-nek. Amit tudni kell, hogy erre vonatkozóan az UNCITRAL Mintatörvény szintén nem tartalmaz rendelkezéseket, úgyhogy valamit tennünk kell az elektronikus kézbesítéssel kapcsolatban, és hogy mikor számít egy elektronikus formában hozott ítélet elektronikusan kézbesítettnek. Van egy interakciós táblázat, amit elkészített a Titkárság: kétféle jogi megoldást vázoltunk fel, erről fogunk vitatkozni 2025. februárjában, hogy mit is kellene csinálni. Az egyik a New York-i konvencióhoz való hozzápiszkálás, ami önmagában is félelmetesnek tűnik (ugye 1958 óta nem nagyon piszkálgattuk). 172 országnak kéne ratifikálni, úgyhogy igazából a módosítást, azt úgy nagyjából levettük a napirendről, hanem az az elképzelés merült föl - amit nagyon ellenzek -, hogy egy „*draft recommendation*”-t alkotunk arra vonatkozóan, hogy ugyan nem változtatjuk a szöveget, de az értelmezését megváltoztatjuk. Ez azért nagyon-nagyon kétséges, ilyet a NAV szokott Magyarországon csinálni, hogy nem változik a törvény, de holnaptól így alkalmazzuk. Volt egyébként ilyenre példa, hogy 2006-ban *recommendation*-t adott ki az UNCITRAL a New York-i konvencióval kapcsolatban, de ott egy technikai kérdésről volt szó: a New York-i konvenció különböző hivatalos nyelvein kiadott szövegek eltértek egymástól, mást és mást tartalmaztak, és ebből voltak problémák,

ott tehát egy diszkrepanciát rendezett. Itt viszont arról van szó, hogy teljesen máshogy értelmezzük a New-York-i Konvenciót, mint ahogy eddig.

A másik probléma ezzel, hogy egyébként egy ilyen értelmezés nem köti az állami bíróságokat, akik eljárnak a végrehajtás során, tehát nem tudjuk azt, hogy ez mennyire lenne hatékony.

Egy nagyon rövid klauzulát javasolt a Titkárság, erről fogunk vitatkozni. Ez egy friss, ropogós tervezet, ami lehet, hogy nem is így lesz. Ez a New York-i egyezmény 4.1.a) pontjához csatlakozna, azt mondván, hogy az ítélet, vagy annak hitelesített másolata elektronikus formában akkor eredeti, ha megbízható bizonyosságot jelentenek erre az információ sértetlenségét illetően az ítéletben, vagy annak elektronikus formában készült hitelesített másolatában foglaltak, attól az időponttól kezdve, amikor ezt először készítették el végleges formában; ez az 1. követelmény.

A 2.: ez az információ alkalmas arra, hogy megjeleníthető legyen annak a személynek, akinek a számára ezt hozzáférhetővé kell tenni - ugye ez az ECC szabályával nagyjából összhangban van -, és a 3. követelmény, hogy az említett információ sértetlenségét az alapján kell értékelni, hogy az információ teljes és változatlan maradt-e, eltekintve bármilyen további adat hozzáadásától, tehát ami az elektronikus kommunikáció során hozzáadódik, a kommunikáció szokásos menetében bekövetkező bármely változástól eltekintve, ami a tárolás, vagy megjelenítés során hozzáadódik a dokumentumhoz. A megkövetelt megbízhatósági szintet pedig annak a fényében kell értékelni, hogy mi az információ előállításának célja az összes irányadó körülmény figyelembevételével. Magán a szövegen is kell dolgozni; ha ehhez hozzájárulnánk, és egyelőre kiadnánk egy ilyen ajánlást, az állami bíróságok számára nem biztos, hogy nagy segítség lenne.

A másik megoldás - és valószínűleg ez irányba fogunk elmenni (nem biztos) - ez a választottbírói mintatörvény, az UNCITRAL Mintatörvény módosítása. Ez egy elég nagy terjedelmű módosítás. Itt gyakorlatilag arról van szó, hogy hozzáadnánk további szakaszokat, és majd ezeket az országok beleapplikálják, recipiálják a saját választottbírói törvényükbe, saját választottbírói jogszabályaikba, és ezáltal majd végrehajthatóbbak lesznek az elektronikus formában hozott ítéletek. Ez talán egy kicsit járhatóbb útnak tűnik, egy kicsit hosszú út, de talán, hogyha ez törvényi szabályozást nyer bizonyos országokban, akkor ez egy biztosabb út. Hát majd februárban kiderül, hogy merre vezet az út.

Az egésznek az alapja egy teljesen egyszerű módosítás, hogy a 2.f) alpont után hozzáadunk egy 2.g)-t a választottbírói mintatörvény szövegéhez és azt mondjuk, hogy az „*Arbitral Award includes an award in electronic form*”, tehát egy elektronikus formában készített ítélet is ítéletnek minősül, tehát a funkcionális egyenértékűség elvét mondjuk ki. Több szakaszt is módosítana még a munkacsoport, a két legjelentősebb a 31-es és a 35-ös szakasz, gyakorlatilag oldalakkal egészítenénk ki az egészet. Lehet, hogy nem is ezt a szöveget fogjuk majd elfogadni. A lényeg az, hogy azt próbáljuk ezekkel a szabályokkal biztosítani, hogy ezek az ítéletek biztonságosan azonosíthatóak legyenek, tehát ne lehessen hozzápiszkálni, ne legyen kétsége a végrehajtó állami bíróságnak, hogy ez ugyanaz az ítélet, mint amit kiadtak, minden olyan módszerrel legyen aláírva, biztosítva, ami elfogadható és ésszerűen használható és meggyőző annak tekintetében, hogy az nem változott. Maga a kézbesítés is megtörtént a feleknek.

Itt két kézbesítési címmel foglalkozik a módosítási javaslat, ami nagyjából az elektronikus kereskedelemre vonatkozó kézbesítési szabályoknak is a szabálya. Az egyik, hogy ha van egy, a fél által megjelölt cím (akár egy cégkapu, egy e-mailcím vagy bármilyen más elektronikus közlésre alkalmas

befogadó állomás), úgy akkor kerül kézbesítésre az irat, amikor a fél számára elérhető lesz ezen a címen. Ha ilyen nincs, hanem egy másik elektronikus címre kézbesítünk, amely nincs benne a szerződésben (de a cégkapun küldjük meg neki, vagy a hivatalos e-mail címére, ami a cégnyilvántartásban szerepel), akkor a kézbesítés joghatálya akkor áll be, amikor lekérdezhető válik a fél számára ezen a címen, és egyébként értesül valahogy a fél arról, hogy kapott egy ilyet. Tehát ő kapott egy e-mailt, vagy kapott valamilyen értesítést, hogy érkezett egy ilyen irat a számára.

Ilyenekkel foglalkozik, az ítélet másolatáról, a copy-nak a meghatározásáról szól, hogy azt hogyan kell elkészíteni, és a fordítással is foglalkozik ez a javaslat szöveg. Nem biztos, hogy ezeket a szövegeket fogjuk elfogadni, egyáltalán azért próbáltam meg ezekre rátérni, hogy lássák a kollégák, hogy mi az, amivel foglalkozunk, vagy mi az, ami az elkövetkezendő években majd talán recipiálást igényel a magyar választottbírósági törvénybe is. Illetve, hát mi az az út, amit majd a mi választottbíróságunknak is követni kell az ítéletek elektronikus formában való kiadása, kézbesítése, tárolása során, és mit kell majd tennünk annak érdekében, hogy még jobb legyen az eljárásunk, ami mindannyiunk közös érdeke.

Recenzió – Választottbíráskodás és alternatív vitarendezési módok

(szerkesztette: Schmidt Richárd, ORAC Kiadó Kft., 2025)

1.	<i>Bevezetés</i>
2.	<i>A kötet bemutatása</i>
3.	<i>A tanulmányok bemutatása</i>
3.1.	<i>Választottbíráskodás – bevezetés – jogi és intézményi környezet</i>
3.2.	<i>A mediáció szerepe a gazdasági jogviták megoldása során</i>
3.3.	<i>A választottbírói megállapodás és kikényszerítése a bíróságok előtt</i>
3.4.	<i>A választottbíró megválasztása és kizárása – választottbírói ítéletek érvénytelenítése néhány külföldi jogrendszerben</i>
3.5.	<i>A magánautonómia érvényesülése a választottbírói eljárás szabályainak alakításában</i>
3.6.	<i>Választottbírói ítéletek érvénytelenítésének hazai bírósági gyakorlata</i>
3.7.	<i>A gyorsított választottbírói eljárás hazai és nemzetközi szabályai</i>
3.8.	<i>Választottbíráskodás a gyakorlatban – tippek, trükkök, tanácsok</i>
4.	<i>Összegzés</i>

⁸² Dr. Darnót Sára ügyvéd, Lakatos, Köves és Társai Ügyvédi Iroda; megbízott oktató ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Eljárásjogi Tanszék

A RECENZIO A „VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS ÉS ALTERNATÍV VITARENDEZÉSI MÓDOK” CÍMŰ TANULMÁNYKÖTETET VESZI GÓRCső ALÁ, AMELY A HAZAI VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁSI KÖZÖSSÉG EGYIK LEGÍGÉRETESEBB ÖSSZEFOGÁSA. A KÖTET SZERKESZTÉSI LOGIKÁJA VILÁGOS: AZ ELMÉLETI MEGALAPOZÁSTÓL A GYAKORLATI TANÁCSOKIG VEZET VÉGIG HÉT TANULMÁNY ÉS EGY PANELBESZÉLGETÉS. A RECENZIO NEMCSAK AZ EGYES ÍRÁSOKAT ISMERTETI, HANEM AZOK KÖLCSÖNHATÁSAIRA, A BENNÜK REJLŐ PÁRBESZÉDRE ÉS A STRUKTURÁLIS ÍVRE IS REFLEKTÁL. A SZERZŐ GYAKORLÓ ÜGYVÉDKÉNT ÉS EGYETEMI OKTATÓKÉNT A RECENZIOBAN ÖTVÖZI A TUDOMÁNYOS IGÉNYŰ ÉSZREVÉTELEKET A GYAKORLATI SZEMPONTÚ MEGFONTOLÁSOKKAL, ÉS JAVASLATOT TESZ A FOLYTATÁSRA.

[választottbíráskodás] [alternatív vitarendezés] [magyar választottbíróági közösség]
[választottbíróági ítéletek érvénytelenítése] [választottbíróági eljárás] [választottbírák függetlensége]

1. Bevezetés

- Cím: Választottbíráskodás és alternatív vitarendezési módok
- Szerkesztő: Dr. Schmidt Richárd PhD
- Kiadó: ORAC Kiadó Kft.
- Megjelenés éve: 2025
- Mű típusa: jogi szakkönyv / tanulmánykötet

A könyv a választottbíráskodás és az alternatív vitarendezési módok (ADR) hazai és nemzetközi aspektusait, jogi kereteit, gyakorlati alkalmazásait elemzi, külön figyelmet szentelve a magyar szabályozásnak, az új Vbt.-nek és a bíróságon kívüli konfliktuskezelés lehetőségeinek. A kötet összeállításának alapját képezi, hogy a választottbíráskodás és más alternatív vitarendezési módok népszerűsítése érdekében a Magyar Választottbíróági Egyesület (MVbE) a Budapesti Ügyvédi Kamara Oktatási Bizottságával közösen képzési sorozatot szervezett a 2023–2024. évben.

E recenzió célja bemutatni a kötetet és az egyes tanulmányokat annak érdekében, hogy a kötet olvasójának megkönnyítse az eligazodást az egyes tanulmányok által érintett területek, témák között, illetve, hogy bemutassa azok jelentőségét, kontextusát.

2. A kötet bemutatása

A kötet nyolc tanulmányt tartalmaz, amelyek a választottbíráskodás és az alternatív vitarendezés (ADR) jogintézményeit, jogalkalmazási kérdéseit és gyakorlati problémáit járják körül. A kötet szerzői - Berzeviczi Attila, Boóc Ádám, Burai-Kovács János, Csonka Balázs, Damjanovic Gábor, Grosu Manuela, Kohlrusz Milán, Korom Veronika és Schmidt Richárd – a témakörrel napi szinten foglalkozó, oktatói rutinnal is rendelkező szakemberek az ügyvédi, bírói, választottbírói kar tagjai közül, akik a téma különböző részterületeit elemzik, beleértve a magyar és nemzetközi gyakorlatot is. A

tanulmányok az említett előadássorozat keretében elhangzott előadások írásos változatai, amelyek a választottbíráskodás magyarországi jogi-, és társadalmi rendszerben való elhelyezését szolgálják az általános ismertetéstől kezdve az egyes alternatív vitarendezési módok elhatárolásán át a rendes bíróságok szerepén keresztül a választottbírói eljárás lényegi alapkérdéseinek bemutatásáig.

Egy tanulmány alkot egy fejezetet, és a fejezetek sorrendje megegyezik az előadássorozatban elfoglalt helyükkel is, valamint, logikailag az előző bekezdésben írt ívet rajzolják le: az általános szabályoktól kezdve haladnak a különös felé, valamint az elméleti alapoktól a gyakorlat felé. A kötetben szereplő egyes tanulmányok önállóan is megállják a helyüket, együttesen olvasva őket azonban átfogó, teljes képet alkotnak a választottbíráskodás magyarországi szabályozásáról és általános intézményeiről.

A kötet tehát túlmutat az oktatási jellegű előadássorozat leiratán – gyakorlati útmutatóként, kézikönyvként szolgálhat mindazoknak, akik a választottbíráskodás iránt érdeklődnek bármely jogász hivatás keretein belül, különösen, de nem kizárólagosan a gazdasági jog és civilisztika területén, és szeretnének jobban elmélyülni az alternatív vitarendezési módok, illetve a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodás területén. Ezt a célt szolgálja a kötet második felében (Függelék), a tanulmányok után található jogszabálygyűjtemény, amely az összes jelentős szabályt tartalmazza, amelyre a választottbíráskodással foglalkozó jogásznak szüksége lehet.

A könyv Kecskés László akadémikus, egyetemi tanár ajánlásával zárul, aki a szerzők elhivatottságának és munkájának dicsérettel értékelése mellett külön kiemeli a Függelékben található szabályozási anyagok hasznosságát a gyakorló jogászok számára.

3. A tanulmányok bemutatása

3.1. *Választottbíráskodás – bevezetés – jogi és intézményi környezet*

Korom Veronika tanulmánya, „*Választottbíráskodás – bevezetés – jogi és intézményi környezet*”, a kötet első fejezeteként alapozza meg a választottbíráskodás hazai és nemzetközi rendszerének értelmezését. A tanulmány középpontjában az alternatív vitarendezési formák közé tartozó választottbíráskodás áll, amely során egy államtól független, pártatlan döntéshozó testület hoz végleges és végrehajtható határozatot. A szerző részletesen bemutatja a választottbíráskodás fő előnyeit – így a felek autonómiáját, az eljárás rugalmasságát, szakértelmét és a bizalmas jellegét –, ugyanakkor nem hallgat a kihívásokról sem, különös tekintettel a döntések érvénytelenítésének lehetőségére, a költségviselés kérdéseire és a választottbírák függetlenségének biztosítására.

A tanulmány világosan strukturált fejezeti rendszerben halad: először definiálja a választottbíráskodás alapfogalmait, majd bemutatja a hazai (Vbt.) és nemzetközi (New York-i Egyezmény, UNCITRAL Model Law) szabályozási környezetet, kitérve az intézményi keretekre (pl. MKIK mellett működő választottbírói bíróság, ICC, LCIA, VIAC). Ezt követően tárgyalja a választottbírók kiválasztásának és összeférhetetlenségének kérdését, a döntéshozatal folyamatát és a költségviselés elveit, végül pedig aktuális nemzetközi trendeket – mint a harmadik fél általi perfinanszírozás és a transzparencia – vizsgál. A tanulmány irodalomjegyzéke széles körű forrásanyagot vonultat fel: nemzetközi és hazai szabályozásokat, jogeseteket, valamint statisztikai elemzéseket is tartalmaz, ami megerősíti a szöveg tudományos alaposságát és gyakorlati relevanciáját.

Külön érdeme a tanulmánynak, hogy a kötetben – akárcsak az azt megelőző előadássorozatban – első helyen szerepel, ezáltal nemcsak tartalmi, hanem szemléleti szempontból is iránytűként szolgál a további írásokhoz. A tanulmány keretet ad a kötet egészének, és segít kontextusba helyezni a

választottbíráskodást mind a magyar, mind a globális vitarendezési térképen. Ezzel kijelöli Magyarország szerepét a nemzetközi választottbírársági rendszerben, és hozzájárul ahhoz, hogy a hazai intézményes struktúra – különösen a Kereskedelmi Választottbíráóság – nemzetközi összevetésben is értelmezhető és versenyképes legyen.

3.2. A mediáció szerepe a gazdasági jogviták megoldása során

A II. fejezetben szereplő tanulmány címe: „*A mediáció szerepe a gazdasági jogviták megoldása során*”, szerzője Grosu Manuela, ügyvéd és mediátor. A tanulmány középpontjában a gazdasági mediáció, mint alternatív vitarendezési módszer áll, amely a jogvita és a konfliktus fogalmi elhatárolásától kiindulva mutatja be a mediáció lényegét, típusait és eljárási modelljeit. A szerző kiemeli, hogy a mediáció nem csupán költséghatékony és gyors eljárás, hanem a felek közötti együttműködést is ösztönzi, különösen gazdasági szférában, ahol az üzleti kapcsolatok fenntartása elsődleges cél lehet.

A tanulmány szerkezete világos és tematikusan építkezik: először a fogalmi tisztázásokon keresztül mutatja be a konfliktus és jogvita különbségét, majd a mediáció megközelítési módjait, szereplőit és szakaszait részletezi. Ezt követően a mediációs megállapodás végrehajthatóságának feltételeit vizsgálja, és külön figyelmet szentel a mediátor szerepének, készségeinek és a közvetítői eljárás pszichológiai hátterének. A tanulmány elméleti szempontból támaszkodik szociálpszichológiai és kommunikációelméleti irodalomra, valamint hivatkozik hazai és nemzetközi szabályozási forrásokra is, így jogi és gyakorlati síkon is releváns betekintést nyújt.

A tanulmány érdeme, hogy szervesen kapcsolódik a kötet első fejezetéhez, amely a választottbíráskodás alapjait, jogi környezetét és intézményes struktúráját mutatta be. Grosu Manuela írása a mediációt, mint az alternatív vitarendezési módok másik fő pillérét, ugyanolyan professzionális részletességgel tárgyalja: a konfliktuskezelés elméleti megalapozásától kezdve a gyakorlati megvalósításig, beleértve a mediátor szerepének árnyalt bemutatását is. A két tanulmány egymásra reflektáló párost alkot, és szinte kínálja magát a gondolat, hogy a kötet harmadik fejezeteként egy önálló tanulmány foglalkozzon a választottbíráskodás és a mediáció összekapcsolásának lehetőségével (Med-Arb): milyen elvi, jogi és gyakorlati viszony állhat fenn e két mechanizmus között, és hogyan egészíthetik ki egymást egy komplex vitarendezési stratégia keretében. Ennek kifejtése azonban már egy következő kötet méltó feladata lenne.

3.3. A választottbírársági megállapodás és kikényszerítése a bíróságok előtt

A Schmidt Richárd által jegyzett tanulmány, amely a „*A választottbírársági megállapodás és kikényszerítése a bíróságok előtt*” címet viseli, a választottbíráskodás egyik legfontosabb előfeltételével, a választottbírársági megállapodás érvényes létrejöttének és alkalmazásának kérdésével foglalkozik. A szerző bemutatja a választottbírársági klauzulák típusait, azok formai és tartalmi követelményeit, továbbá elemzi a jogválasztás, valamint a választottbíráskodás helye szerinti jog relevanciáját. A tanulmány középpontjában az a kérdés áll, hogy milyen hazai és nemzetközi normák mentén lehet érvényesen létrehozni választottbírársági megállapodást, különös tekintettel a kollíziós elvekre, az UNCITRAL Modelltvörvény szerepére és a magyar Vbt. értelmezési kereteire.

A tanulmány szerkezete részletes és koncentrált: először tisztázza a választottbírársági megállapodás fogalmát, majd az alkalmazandó jog kérdésére tér ki, megkülönböztetve a felek által választott jogot és a választottbíráskodás helyének jogát, valamint a főszerződésre irányadó jogot mint kapcsoló

elveket. Ezt követően elemzi a magyar és nemzetközi szabályozások párhuzamosságát, külön kitérve a magyar Nmjt., a Vbt. és az UNCITRAL Modelltörvény rendelkezéseire. A tanulmány gyakorlati példák és bírói gyakorlat révén világít rá azokra a pontokra, ahol a szabályozási rétegek egymásra épülnek vagy éppen ütköznek, és rámutat arra is, hogy a választottbírói megállapodás nem pusztán technikai jogintézmény, hanem az eljárás érvényességének és eredményességének záloga is.

A tanulmány részben reflektál az első és második fejezetben tárgyalt gondolatokra, különösen a választottbírói kikötések és a mediáció kapcsolatára. Bár nem vállalkozik a „szendvics eljárások” (Med-Arb) átfogó bemutatására, és nem is ez a célja, mégis érzékenyen kezeli a választottbíráskodás és más alternatív vitarendezési formák (így a mediáció) határfelületeit. Az általános szabályok precíz és szisztematikus bemutatását követően a kötet szerkesztési logikája szerint ezzel a tanulmánnyal indul a választottbírói eljárás egyes sarokköveinek részletes elemzése – ezek közül az első és legfontosabb maga a választottbírói megállapodás, amely, mint a felek privátautonómiájának egyik legpregnansabb megnyilvánulása, akár évekkel megelőzheti a konkrét eljárás megindítását. Már ebből a tanulmányból is jól látszik, hogy a választottbíráskodás jogi ökoszisztémájában minden mindennel összefügg: a választottbírói kikötés nemcsak az eljárás létrejöttének előfeltétele, de már önmagában előrevetíthet végrehajthatósági és érvénytelenségi kérdéseket is – ezért a későbbi, végrehajtással foglalkozó fejezethez érve érdemes lesz ismét visszalapozni e rész tartalmához.

3.4. A választottbíró megválasztása és kizárása – választottbírói ítéletek érvénytelenítése néhány külföldi jogrendszerben

Boóc Ádám tanulmánya, „A választottbíró megválasztása és kizárása – választottbírói ítéletek érvénytelenítése néhány külföldi jogrendszerben” két, a választottbíráskodás integritása szempontjából alapvető jelentőségű témát tárgyal: a választottbíró személyének kiválasztását és kizárását, valamint ezzel összefüggésben a választottbírói ítéletek érvénytelenítését. Az első részben a szerző a magyar választottbírói törvény (Vbt.) alapján elemzi a választottbírók kiválasztására vonatkozó szabályokat, külön kitérve a pártatlanság és függetlenség elvére, valamint a kizárási eljárás jogi hátterére. Ezen elvek gyakorlati jelentőségét konkrét jogesetekkel is érzékelteti. A tanulmány második része nemzetközi kitekintést ad az érvénytelenítés szabályairól, és bemutatja, hogy különböző külföldi jogrendszerek – így például az osztrák, francia, német és svájci jog – miként kezelik a választottbírói ítéletek felülvizsgálhatóságát, milyen szűk keretek között engedik a nemzeti bíróságok kontrollját.

A tanulmány logikusan felépített: a választottbíró kiválasztása és kizárása témájával indul, majd fokozatosan vezet át a választottbírói ítéletek érvénytelenítésének nemzetközi gyakorlatára. A fejezet nemcsak a szabályozást ismerteti, hanem összehasonlító elemzés révén rámutat a hazai és külföldi megközelítések hasonlóságaira és különbségeire. Az irodalomjegyzék ennek megfelelően gazdag és sokrétű: tartalmazza a magyar joganyag mellett a vonatkozó nemzetközi szerződéseket, külföldi törvényi rendelkezéseket, valamint a szakirodalom reprezentatív darabjait is. Különösen figyelemre méltó, hogy a szerző az IBA irányelveit, illetve több ország gyakorlati példáit is beemeli az elemzésbe, ezzel nemcsak a szabályozási hátteret, hanem az alkalmazás dilemmáit is érzékelteti. Ezáltal a tanulmány nemcsak elméleti, hanem erőteljesen gyakorlati fókuszú is, hozzájárulva a választottbírói eljárás átláthatóságának és megbízhatóságának elmélyítéséhez.

A tanulmány remekül illeszkedik a kötet logikai ívébe, hiszen a választottbírói eljárás természetes következő lépése a választottbíró kiválasztása. Ez főszabály szerint a felek szabad döntési körébe

tartozik, ugyanakkor – különösen az érvénytelenítési eljárások szempontjából – kiemelten fontos, hogy a választottbíró személye megfeleljen a pártatlanság és függetlenség elveinek. Boóc Ádám helyesen hangsúlyozza, hogy a választottbíró nem a fél „delegáltja” vagy képviselője, hanem egy független döntéshozó, akinek legitimitása és elfogadottsága a teljes eljárás integritásának záloga. A tanulmány értékét jelentősen növeli, hogy nemzetközi példák alapján bemutatja azokat az esetköröket, amelyek mentén e követelmények kikristályosodtak.

3.5. A magánautonómia érvényesülése a választottbírószági eljárás szabályainak alakításában

Burai-Kovács János tanulmánya, „*A magánautonómia érvényesülése a választottbírószági eljárás szabályainak alakításában*” a választottbírószági eljárás alkotmányos és magánjogi alapjaira koncentrálna, különös tekintettel a magánautonómia szerepére. A szerző abból indul ki, hogy a választottbíráskodás az állami igazságszolgáltatás alternatívája, mégis annak részét képezi, amelynek legitimitását az Alaptörvény és a Polgári Törvénykönyv is elismeri. A tanulmány rámutat: a magánjogi viták bírói útra tartozása nem zárja ki azt, hogy azokat választottbírószág döntse el – épp ellenkezőleg, a felek önrendelkezésének és szerződési szabadságának kiterjesztése révén a választottbíráskodás a magánjog szellemiségének természetes folytatása.

A tanulmány struktúrája világosan követi a gondolatmenetet: az első rész az igazságszolgáltatás rendszerében való elhelyezkedést tárgyalja, majd a magánautonómia tartalmi elemeit, a felek jogviszonyát és mellérendeltségét elemzi. A szerző kiemeli, hogy a választottbíráskodás nemcsak jogérvényesítési, hanem „szerződésmeghosszabbítási” eszköz is, amely biztosítja a szerződések életciklusának koherens, a felek akaratát követő lezárását. A magánautonómia keretében a felek nem csupán a választottbíró személyéről, hanem az eljárás szabályairól, helyéről, nyelvéről is szabadon dönthetnek – mindezt jogállami garanciák övezik. Az irodalomjegyzék alapos és széles spektrumú, többek között kitér a választottbíráskodás alkotmányos alapjaira, valamint a privátautonómia nemzetközi és hazai doktrínájára is, tovább mélyítve az elméleti hátteret.

A tanulmány a privátautonómia elméleti megalapozottságát fejtegeti, ezzel inkább az általánosabb, dogmatikai körbe sorolható a kötet tanulmányai között. Ezzel némileg megtöri a kötet eddig követett gyakorlatorientált gondolati ívét, amely – a választottbírák megválasztásáról és kizárásáról szóló előző fejezet után – logikusan a választottbírószági eljárás szabályainak konkrét meghatározására, az előkészítő ülés (*case management hearing*) és az első eljárási végzés (*Procedural Order No. 1*) jelentőségére térne ki. E pontokat a szerző csak érintőlegesen tárgyalja, noha ezek nem csupán gyakorlati szempontból bírnak jelentőséggel: a felek megállapodásától eltérő eljárás ugyanis érvénytelenítési vagy végrehajtás-megtagadási okként is értékelhető (ahogy arra a következő fejezet szerzője röviden kitér). Ugyanakkor ezen eljárásjogi részletkérdések – mint például a *discovery*, a *cross examination*, vagy akár a *dissenting opinion* – önmagukban is olyan mélységűek, hogy külön tanulmányokat, akár disszertációkat is indokolhatnak, számos nemzetközi példával és gyakorlattal kiegészítve. E speciális témakörök feldolgozása így a jelen kötetet követő, lehetséges következő kiadvány feladata lehet.

3.6. Választottbírószági ítéletek érvénytelenítésének hazai bírósági gyakorlata

A következő fejezetben Csonka Balázs tanulmánya, a „Választottbírószági ítéletek érvénytelenítésének hazai bírósági gyakorlata” a választottbírószági ítéletek érvénytelenítésének magyarországi bírósági gyakorlatát vizsgálja, rávilágítva arra, hogy bár e perek az eljárások kisebb részét teszik ki, jelentőségük messze túlmutat a puszta statisztikai arányokon. Az érvénytelenítési eljárás ugyanis az egyetlen szűk – de kulcsfontosságú – kapu, amelyen keresztül az állami bíróságok beavatkozhatnak a választottbírószági döntéshozatalba. A szerző kiemeli: a bíróságok ítélkezési gyakorlata nemcsak az egyedi ügyek kimenetele, hanem a magyar választottbíráskodás nemzetközi versenyképessége szempontjából is meghatározó. A tanulmány az új választottbírószági törvény (Vbt.) hatálya alatt született bírósági határozatokat elemzi, elsősorban az érvénytelenítési okok értelmezésére koncentrálva.

A tanulmány strukturálisan világos rendszerben halad: először a választottbírószági ítélet érvénytelenítésének eljárásjogi és anyagi jogi kereteit ismerteti, majd az egyes érvénytelenítési okokat bontja ki részletes elemzéssel – külön figyelemmel az olyan kérdésekre, mint a választottbíró pártatlansága, az eljárási szabályok megsértése, vagy a felek közötti egyenlőség elve és a közrendbe ütközés. Az elemzés külön értéke, hogy a szerző nem csupán az elméleti háttérrel vázolja fel, hanem konkrét bírósági ítéletek és gyakorlati példák mentén mutatja be a jogalkalmazás tendenciáit. A tanulmányban hivatkozott bírói döntések és az ezekhez kapcsolódó érvrendszerek jól dokumentáltak, az irodalomjegyzék pedig gondosan válogatott szakirodalmat tartalmaz, beleértve a magyar kommentárokat, korábbi ítélkezési gyakorlatot.

A tanulmány szerzője rendkívüli alapossággal és objektivitással mutatja be a hazai választottbírószági ítéletek érvénytelenítésének gyakorlatát, ami különösen üdvözlendő, hiszen ezek a perek kizárólagos hatáskör és illetékesség alapján a Fővárosi Törvényszékhez tartoznak. Ez a koncentrált bíráskodás elősegíti az egységes joggyakorlat és következetes jogalkalmazás kialakulását, amelynek legfontosabb tendenciái immár e kötet révén átláthatóvá és könnyen megismerhetővé válnak az olvasó számára is. A tanulmány ezzel nemcsak egy konkrét területet térképez fel, hanem hozzájárul a választottbíráskodás kiszámíthatóságának erősítéséhez is.

Szintén kiemelendő, hogy a szerző figyelmet szentel az eljárási szabályok be nem tartásának következményeire, valamint egyes eljárásjogi alapintézmények – például a felek egyenlőségének vagy a védekezéshez való jognak – a közrendbe ütköző megsértésére is. E részletek hangsúlyozása különösen fontos annak fényében, hogy a korábbi, elméletibb megközelítésű tanulmány (az V. fejezet) kevésbé tárgyalta a gyakorlati kérdéseket, így a VI. fejezet részben pótolja ezt a hiányt, és tematikusan hidat képez a választottbíráskodás gyakorlati alkalmazása és annak állami kontrollja között.

3.7. A gyorsított választottbírószági eljárás hazai és nemzetközi szabályai

Berzeviczi Attila tanulmánya, „A gyorsított választottbírószági eljárás hazai és nemzetközi szabályai”, a gyorsított választottbírószági eljárásról ad részletes képet, különös figyelemmel az UNCITRAL 2021-ben elfogadott Expedited Arbitration Rules szabályzatára. A szerző hangsúlyozza, hogy bár ez a szabályzat nem mindenki számára ismert, jelentősége egyre nő a nemzetközi választottbíráskodásban, különösen a költséghatékonyság, időmegtakarítás és az egyszerűsített eljárás miatt. A tanulmány már a bevezető részében is reflektál arra, hogy az intézményesített

gyorsított eljárás – például a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíráóság gyakorlatában – hosszú ideje létezik, és mára a gyakorlatban is bevált, hasznos eszközként van jelen.

A szerző részletesen bemutatja az UNCITRAL gyorsított eljárására vonatkozó szabályozását, annak alkalmazási körét, alkalmazási feltételeit és a felek közötti megállapodás szükségességét, hangsúlyozva, hogy a gyorsított eljárás nem automatikusan alkalmazandó: ehhez a felek kifejezett megállapodása szükséges, amit az eljárás során is módosíthatnak vagy akár visszavonhatnak. A tanulmány strukturálisan szabálypontokra és azok gyakorlati alkalmazására épít, elemzi az eljárás során felmerülő konfliktusokat – például azt, ha a felek nem értenek egyet a gyorsított eljárás alkalmazásában –, és bemutatja, hogy milyen mérlegelési lehetősége van a választottbíráósági tanácsnak ezekben az esetekben. Az UNCITRAL szabályzat ilyen mélységű ismertetése révén a tanulmány gyakorlati útmutatóként is szolgál a gyorsított eljárás hatékony alkalmazásához.

A tanulmány valóban hiánypótló jellegű: szerzője minden lényeges és aktuális kérdésre kitér, így részletes és jól strukturált eligazítást ad a gyakorló választottbírák, ügyvédek és intézményi szereplők számára a gyorsított eljárás alkalmazásának kereteiről. Az UNCITRAL 2021-es szabályzatának elemzése nemcsak dogmatikai háttérrel szolgál, hanem számos gyakorlati dilemmát is tisztáz, különösen az eljárás elindításának, fenntartásának vagy megszüntetésének feltételeivel kapcsolatban. Ez a pragmatikus megközelítés kifejezetten üdítő színfoltja a kötetnek, amely alapvetően az elméleti megalapozottságú tanulmányokra épül. Berzeviczi Attila írása így nemcsak tartalmilag releváns, hanem szerkesztési szempontból is értékes, hiszen biztosítja az egyensúlyt az elmélet és a gyakorlat között.

A gyakorlati szempontú tanulmányok sorában a következő, utolsó érdemi fejezetben a korábbiaktól eltérő mű kerül elénk, amely nem tanulmány, hanem egy panelbeszélgetés leírata. Mint ilyen, kérdés-felelet formában reflektál a választottbírói lét egyes kulcskérdéseire, és számos, a kötetben korábban érintett kérdést vizsgál gyakorlati szempontból. A fejezet ezzel tökéletes lezárást ad a kötet – és az azt megelőző előadássorozat – fő rendezőelvének: az általánostól a különösig, az elméletitől a gyakorlatig tartó ívnek, amely végig kíséri a fejezeteket.

3.8. *Választottbíráskodás a gyakorlatban – tippek, trükkök, tanácsok*

A kötet „*Választottbíráskodás a gyakorlatban – tippek, trükkök, tanácsok*” című záró tanulmánya a gyakorlati tapasztalatokra, személyes benyomásokra és hasznos tanácsokra helyezi a hangsúlyt, így éles váltást jelent az előző, főként elméleti és dogmatikai jellegű fejezetek után. A panelbeszélgetés formájában készült írás két gyakorlott választottbíró – Damjanovic Gábor és Kohlrusz Milán – reflexióit, tapasztalatait és javaslatait tartalmazza a választottbíráskodási eljárások menetére vonatkozóan. A beszélgetés során olyan kérdések kerülnek elő, amelyek több korábbi tanulmányhoz is közvetlenül kapcsolódnak: a választottbíró megválasztásának és kizárásának dilemmái (IV. fejezet), a felek közti eljárási autonómia, a *case management hearing* és az első eljárási végzés jelentősége (V. fejezet), valamint az eljárási szabályok be nem tartásának következményei, akár az ítélet érvénytelenítésének lehetősége (VI. fejezet).

A gyakorló választottbírák megosztják tapasztalataikat többek között a kéretlen beadványok kezeléséről, a bizonyítás lefolytatásának kihívásairól, a beadványok időzítésének taktikájáról és a titkárság szerepéről is. Mindez nemcsak értékes gyakorlati útmutatás, hanem egyben reflektív lezárása is a kötet szakmai gondolatmenetének. A fejezet visszavezeti az olvasót az eljárások emberi

és gyakorlati dimenzióhoz, így záróakkordként megerősíti a kötet célkitűzését: elméleti és gyakorlati megközelítéssel teljes képet adni a választottbíráskodás világáról.

4. Összegzés

Véleményem szerint a kötet kiváló kiindulópont mindazok számára, akik mélyebben szeretnék megérteni a választottbíráskodás összetett világát. Ahogyan az előadássorozat is folytatódott, bízom benne, hogy ez a könyv is megkapja a méltó folytatását – hiszen a magyar választottbírársági közösségben egyedülálló módon képes összekapcsolni az egyes területek képviselőit, a nemzetközi és hazai gyakorlatot, valamint az ügyvédek és (választott)bírák tapasztalatait.

Egyetértve Kecskés László gondolataival, a kötetet magam is jó szívvel ajánlom minden gyakorló jogásznak, aki a vitarendezés bármely területén dolgozik – legyen szó ügyvédi vagy jogtanácsosi munkáról –, és aki nemcsak tárgyi tudását szeretné elmélyíteni, hanem gyakorlati tapasztalatokra, bevált megoldásokra, „best practice” típusú útmutatásokra is kíváncsi.

Választottbírósági határozatok – Eljárásjogi kérdések

2024.05.14-i Elnökségi határozat (kizárási eljárásban hozott határozat)

*** felperes *** alperes ellen indított és VB/23048 számon folyamatban lévő eljárásban a Választottbíróság Elnöksége a választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény (Vbt.) 13-14 §§-ai, valamint a Választottbíróság Eljárási Szabályzatának (Eljárási Szabályzat) 28. § (4) bekezdése alapján meghozta és a felekkel, illetve a kizárási indítvánnyal érintett választottbírókkal postai kézbesítés útján közli az alábbi

határozatot:

A Választottbíróság Elnöksége a BM-mal, a választottbírósági tanács elnökével, valamint a FÁ-val, a felperes által jelölt választottbíróval szemben előterjesztett alperesi kizárási indítványt elutasítja.

A Választottbíróság Elnöksége tájékoztatja az alperest, hogy a Vbt. 14. § (4) bekezdése alapján a döntés kézhezvételétől számított harminc napon belül kérheti, hogy a Vbt. 7. § (2) bekezdése szerint eljáró Fővárosi Törvényszék döntsön a kizárási indítvánnyal, azzal, hogy a végzés kézbesítéséig a választottbírósági tanács – a kizárás iránti indítvánnyal érintett választottbírókat is beleértve – folytathatja az eljárást és határozatot hozhat.

Indokolás:

Előzmények

A jelen eljárásban a felperes FÁ választottbíróként történő jelölésére tett indítványt, aki a jelölést 2023. december 4. napján elfogadta. A felperes által jelölt választottbíró az elfogadó nyilatkozatában feltárta, hogy a tanács elnökének választott BM a doktori hallgatója volt az ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszékén, az abszolutóriumának megszerzéséig. Megerősítette, hogy közte és BM között nem áll fenn alá-fölé rendeltségi viszony vagy olyan körülmény, amely a pártatlanságát, függetlenségét érintené.

Az alperes NT választottbíróként történő eljárására tett indítványt, aki a jelölést szintén elfogadta.

A felek által jelölt választottbírók a tanács elnökeként BM-t jelölték, aki a jelölést 2023. december 20. napján elfogadta. A választottbíróvási tanács elnökeként jelölt választottbíró az elfogadó nyilatkozatában feltárta, hogy az ELTE ÁJK Jogi Továbbképző Intézetében folyó kártérítési szakjogász képzésen együtt oktat a felperes által jelölt választottbíróval, FÁ-val és 2015-2017-ig az ő témavezetésével folytatott doktori tanulmányokat az ELTE ÁJK Doktori Iskolájában.

Alperes a 2024. április 10. napján kelt nyilatkozatában a felperes által jelölt választottbíró, FÁ és a választottbíróvási tanács tagjai által a tanács elnökének jelölt és a tanács elnökeként eljáró BM tanácselnök kizárására tett indítványt. Alperes ezen nyilatkozatában kifejtette, hogy a felperes által jelölt választottbíró és a választottbíróvási tanács elnöke között nem csak egyszerű kollegiális munkakapcsolat áll fenn, hanem egy ezen túlmutató, hosszú évekre visszanyúló kapcsolat, amely egy mentor és mentorált szakmai kapcsolatából indul ki. Kifejtette, hogy a felperes által jelölt választottbíró a választottbíróvási tanács elnökének témavezetője a doktorandusz képzésben, mely körülmény – álláspontja szerint – már önmagában megalapozza a két érintett közötti alá-fölé rendeltségi kapcsolatot. Kiemelte továbbá, hogy a felperes által jelölt választottbíró és a választottbíróvási tanács elnöke számos alkalommal dolgoztak együtt jogi szakkikkek folyóiratok, monográfiák elkészítése során, a köszönetnyilvánításukban többször név szerint is említették egymást, a LinkedIn oldalon pedig baráti hangulatú gratulációkat, üzeneteket fogalmaztak meg egymás irányába. Az alperes mindezek alapján pedig azt is kifejtette, hogy számára BM és FÁ között egy olyan, alá-fölé rendeltséget sem nélkülöző szakmai túlmutató magánemberi kapcsolat rajzolódik, amely az ügyre vonatkozóan jogos kétséget ébreszthet abban, hogy az egyik érintett szakmai álláspontja nem befolyásolja-e a másik érintett szakmai álláspontját indokolatlan módon és mértékben, pusztán a szakmai tekintély súlya következtében.

2024. április 17. napján a választottbíróvási tanács elnöke, BM terjesztette elő nyilatkozatát az alperesi kizárás indítvánnyal kapcsolatban. Ebben előadta, hogy az alperes kizárólag olyan tényekre hivatkozik a kizárási indítványa megalapozásaként, amelyek nyilvánosan elérhetőek, illetve feltárára kerültek a választottbíróvási tanács elnökének elfogadó nyilatkozatában. Választottbíróvási Titkársága 2023. december 21. napján értesítette a feleket a választottbíróvási tanács megalakulásáról. Az alperes azonban a 2024. április 11. napján előterjesztett nyilatkozatában maga is úgy fogalmaz, hogy a napokban tekintetem át az eljáró tanács tagjaival kapcsolatos, nyilvánosan elérhető információkat. Erre tekintettel hivatkozott az Eljárási Szabályzat 28. § (1) bekezdésében foglalt határidőre, amely alapján kifejtette, hogy az alperesi kizárási indítvány elkészett. Az alaki indokokon túl, a választottbíróvási tanács elnöke kifejtette azt is, hogy az alperesi indítvány érdemben is megalapozatlan. A választottbíróvási tanács elnöke hivatkozott arra, hogy a felperes által jelölt FÁ és közte szakmai kapcsolat áll fenn, mely két legfontosabb elemét az elfogadó nyilatkozatában fel is tárta, melyet követően és mellyel kapcsolatban egyik fél sem fogalmazott meg semmilyen kifogást. Megerősítette, hogy sem a közös oktatás, sem a doktori témavezetés nem eredményez alá-fölé rendeltségi kapcsolatot, az abszolutórium megszerzésével megszűnt a tanulmányi jogviszonya az ELTE-vel. Megerősítette azt is, hogy a kapcsolatukat FÁ-val a mellérendeltség jellemzi, a közös oktatás is ezt támasztja alá. A további szakmai tevékenység, amelyre az alperes hivatkozik a magyar jogász társadalomban napi szinten fordulnak elő, a magyar választottbírói kör viszonylag szűk, a kollégák ismerik egymást, ezért nem reális elvárás, hogy a választottbíróvási tanács tagjai között semmilyen kapcsolat ne álljon fenn. Hivatkozott a nemzetközi választottbíráskodásban meglévő

érdekkonfliktusok vonatkozásában készült IBA Irányelvekre⁸³ (IBA Irányelvek), mely alapján Zöld Listás körülmény, ha két választottbíró valamely közösségi médiumon keresztül kapcsolatban áll, illetve a másik választottbíró publikálásának lektorálása pedig olyannyira nem vet fel semmilyen aggályt, hogy még a Zöld Listán sem szerepel. Mindezek alapján az alperes kizárási indítványát érdemben is megalapozatlannak tartotta.

2024. április 20. napján a felperes által jelölt választottbíró, FÁ terjesztette elő nyilatkozatát az alperesi kizárási indítvány vonatkozásában. Jelezte, hogy a Választottbírószág Titkársága 2023. december 21. napján küldte meg a feleknek elektronikus úton a választottbírószági tanács megalakulásáról szóló tájékoztatást. Alaki szempontból kiemelte, hogy az elfogadó nyilatkozatában mind BM, mind ő feltárták azt a körülményt, hogy BM abszolutóriumot szerzett PhD hallgató, aki doktori tanulmányait az ő témavezetése mellett folytatta, valamint, hogy az ELTE ÁJK Jogi Továbbképző Intézetének kártérítési jogi szakjogász képzésén mindketten tanítanak. Ehhez képest a LinkedIn szakmai oldal bejegyzései semmilyen érdemi többlet információval nem szolgálnak. Az alperes előtt tehát mindaz a ténybeli alap, amire a kizárási indítványában hivatkozik, 2023. decemberében már ismert volt. Mindezt hangsúlyozta, hogy a kizárási indítvány előterjesztésére biztosított határidő már lejárt, amikor az alperes kizárási indítványát előterjesztette, így az elkészt. Anyagi szempontból kiemelte, hogy nincs alá-fölé rendeltségi viszony közte és a választottbírószági tanács elnöke között és nincs olyan körülmény, amely a függetlenségét és pártatlanságát befolyásolná. BM az abszolutóriumát a doktori iskolában megszerezte, a doktori disszertáció elkészítésére pedig több okból sincs jelenleg lehetősége. Megerősítette, hogy a közöttük fennálló szakmai kapcsolat a kártérítési jog iránti közös érdeklődésen alapul. Hangsúlyozta, hogy a LinkedIn oldalon történő szimpátia-nyilvánítás egy általánosan elterjedt gesztus, abból messzemenő következtetés nem vonható le. Kiemelte, hogy már csak azért sem lehet alá-fölé rendeltségi viszonyról beszélni közte és BM között, ugyanis a választottbírószági tanács elnökének szakmai tevékenysége számos közösségben és fórumon közismert és elismert. A választottbírószági eljárások során a döntés meghozatala nem szakmai tekintély és a szeniorátus elve alapján születik, hanem szakmai-racionalitás alapján. Az ügyön túlmutató szempontként hivatkozott arra, hogy Magyarországon egy meglehetősen szűk szakmai közösség tevékenykedik, ahol a kollégák szinte kivétel nélkül ismerik egymást. Utalt arra, hogy előfordulhat olyan tényállás, ahol valóban megalapozott és szükséges lehet a kizárás intézményének alkalmazása, de annak megalapozatlan alkalmazása a választottbíráskodás működőképességének és tekintélyének aláásásához, illetve nemkívánatos gyakorlatok elterjedéséhez vezethet.

Ezt követően az alperesi kizárási indítvánnyal kapcsolatban további nyilatkozat nem érkezett.

Indokolás

Amint arra a kizárási indítványában az alperes is helytállóan utalt, a jelen választottbírószági eljárásban az előterjesztett kizárási indítvány elbírálása kapcsán, az Eljárási Szabályzat 28. § (4) bekezdése alapján a Választottbírószág dönt, figyelemmel arra, hogy az alperes mind a választottbírószági tanács elnökével, mind a felperes által jelölt választottbíróval szemben is előterjesztett kizárási indítványt.

⁸³ IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration (IBA Guidelines)

Az alperes által előterjesztett kizárási indítvány időpontjára, valamint a kizárási indítvánnyal érintett felperes által jelölt választottbíró és a választottbírószági tanács elnökének nyilatkozatára tekintettel, a Választottbírószág Elnökségének elsődlegesen azt kellett vizsgálnia a jelen ügyben, hogy az alperes a kizárási indítványát a Vbt-ben, illetve az Eljárási Szabályzatban foglalt szabályokkal összhangban, a kizárási indítvány előterjesztésére biztosított határidőn belül terjesztette-e elő.

A Vbt. 14. § (1) bekezdése rögzíti, hogy *"a felek – a (4) bekezdésben foglalt korlátok között – a választottbíró kizárása iránti eljárás rendjében szabadon állapodhatnak meg."* A Vbt. 14. § (2) bekezdése kimondja azt is, hogy *"ilyen megállapodás hiányában annak a félnek, aki a választottbíró ellen kizárási indítvánnyal kíván élni, az indítvány indokolását is tartalmazó írásbeli nyilatkozatát attól a naptól számított tizenöt napon belül kell a választottbírószági tanácsnak megküldenie, amikor a választottbírószági tanács összetételéről tudomást szerzett, vagy amikor az indítványt megalapozó körülmény előtte ismertté vált."*

A Választottbírószág Elnöksége megállapította, hogy a feleknek a választottbíró kizárása iránti eljárás rendjét illetően külön megállapodása nem volt, azaz a felek nem állapítottak meg az irányadó rendelkezésektől eltérő szabályokat az eljárásvezető végzésben a választottbíró kizárása iránti eljárás kapcsán. Erre tekintettel a Választottbírószág Elnöksége az alperesi kizárási indítvány elbírálása során elsődlegesen a Vbt. 14. § (2) bekezdése, valamint az Eljárási Szabályzat 28. § (1) bekezdése rendelkezéseinek betartását vizsgálta. Az Eljárási Szabályzat a Vbt. hivatkozott rendelkezésével összhangban rögzíti, hogy *"annak a félnek, aki a választottbíróval szemben kizárási indítvánnyal kíván élni, az indítvány indokolását is tartalmazó írásbeli nyilatkozatát attól a naptól számított tizenöt napon belül kell a választottbírószági tanácsnak benyújtania, amikor a választottbírószági tanács összetételéről tudomást szerzett, vagy amikor az indítványt megalapozó körülmény előtte ismertté vált."*

A jelen választottbírószági eljárást illetően nem vitatott tény, hogy a választottbírószági tanács a választottbírószági tanács elnökének 2023. december 20. napján kelt elfogadó nyilatkozatának Választottbírószágra történő megküldésével megalakult. A Választottbírószág Titkársága az eljáró tanács megalakulásáról 2023. december 21. napján tájékoztatta a feleket, elektronikus úton. Tehát ezen időponttól kezdődően úgy kell tekinteni, hogy a felek abba a helyzetbe kerültek, hogy az eljáró tanács tagjait megismerhették és a személyükkel és a szakmai tevékenységükkel kapcsolatos információk birtokába kerültek, illetve kerülhettek.

Ez egyrészt azt jelenti, hogy a felek 2023. december 21. napján tudomást szereztek a választottbírószág elnökének személyéről, azaz arról, hogy a választottbírók BM-t jelölték az eljáró tanács elnökének és ezzel lehetőségük nyílt arra, hogy az eljáró tanács tagjai közötti kapcsolatokat feltárják és azt – amennyiben ezt indokoltnak tartják – vitássá tegyék.

Ez másrészt azt is jelenti, hogy a felek 2023. december 21. napján tudomást szereztek a felperes által jelölt választottbíró, FÁ, valamint a választottbírók által a tanács elnökének jelölt BM feltáró nyilatkozatáról, amelyet a kijelölésüket elfogadó nyilatkozatukban rögzítettek. A feltáró nyilatkozatok alapján tehát az alperes számára is konkrétan ismertté váltak azon körülmények, hogy

BM, a választottbírószági tanács elnöke a felperes által jelölt választottbíró, FÁ doktori hallgatója volt az ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszékén, az abszolutóriumának megszerzéséig, valamint, hogy FÁ és BM az ELTE ÁJK Jogi Továbbképző Intézetében folyó kártérítési jogi szakjogász képzés keretében együtt oktatnak.

A Vbt. 14. § (2) bekezdése, valamint az Eljárási Szabályzat 28. § (1) bekezdése alapján biztosított 15 napos határidő tehát 2023. december 21. napjától számítandó. Az alperesnek ezen határidőn belül lett volna lehetősége arra, hogy a feltárt és egyébként nyilvánosan elérhető információk alapján a kizárási indítványát előterjessze, ha mindezen információk kétségeket ébresztettek benne az érintett választottbírók pártatlansága, vagy függetlensége tekintetében. Az alperes azonban kizárási indítványt a megjelölt határidőben nem terjesztett elő, a megalakult választottbírószabályozási tanács összetételét nem kifogásolta, az eljáró választottbírókkal kapcsolatban esetlegesen felmerült aggályait nem jelezte.

A Vbt. 14. § (2) bekezdése, valamint az Eljárási Szabályzat 28. § (1) bekezdése csak abban az esetben ad lehetőséget a kizárási indítványnak az eljárás folyamán későbbiekben történő előterjesztésére, ha az indítványt megalapozó körülmény előtte később vált ismertté. A fenti, egyébként az érintett választottbírók által fel is tárt körülményeken túl az alperes a kizárási indítványában csak olyan körülményeket jelölt meg a kizárási indítványának megalapozására, amelyek korábban is elérhetőek voltak számára, csak azokat korábban az alperes nem vizsgálta meg. Az alperes által hivatkozott LinkedIn bejegyzések, nyilvános köszönetnyilvánítás, recenzió készítés a kizárási indítvánnyal érintett választottbírók tekintetében 5-8 évre visszamenőleges információk, tehát nem az eljárás folyamán keletkeztek. Az egyetlen ok, ami miatt az alperes előtt az eljárás folyamán váltak ismertté ezen információk az az, hogy az alperes korábban ezen nyilvánosan elérhető információkat nem vizsgálta, nem tekintette át. Azon körülményre azonban, hogy korábban elmulasztotta feltárni az általa relevánsnak tekintett ezen információkat, az alperes nyilvánvalóan nem hivatkozhat. Saját mulasztása nem nyithatja meg számára újra a Vbt.-ben, illetve az Eljárási Szabályzatban biztosított 15 napos határidőt a kizárási indítvány előterjesztésére.

A nyilatkozatok határidőben történő előterjesztése ugyanis kiemelt fontosságú. A Vbt. megköveteli, hogy a felek haladéktalanul jelentsék be minden, az eljárással kapcsolatos jogos kételetüket és aggályukat. A Vbt. 5. §-a ugyanis rögzíti, hogy *"azt a felet, akinek tudomása van arról, hogy a törvény bármely, a felek eltérő megállapodását megengedő rendelkezésének, vagy a választottbírószabályozási szerződés bármely előírásának nem tettek eleget és az eljárásban továbbra is részt vesz anélkül, hogy ezen mulasztás miatti kifogását haladéktalanul, vagy ha arra határidőt szabtak, e határidőn belül bejelentenie, úgy kell tekinteni, mint aki a kifogás jogáról lemondott."* A Választottbírószabályozási Szabályzata a felek szerződésének a részévé vált, így a határidő mulasztás, a kógens rendelkezéseket kivéve, joglemondásnak minősül.⁸⁴

Bár a választottbírók függetlenségének és pártatlanságának követelménye törvényi (kógens) előírás a Vbt. 13. § (2) bekezdése alapján, azonban az ezzel kapcsolatos kifogások előterjesztése időhöz kötött: a feleknek a bármely választottbíróval kapcsolatban, azok függetlensége vagy pártatlansága tekintetében felmerült aggályt a tudomásszerzést követően haladéktalanul be kell jelentenie. E szubjektív határidő oka az, hogy az eljárásban részt vevő felek a választottbírók függetlenségét vagy pártatlanságát, mint a választottbíráskodás bizalmi jellegének legalapvetőbb követelményét, ne tegyék perstratégiájuk és -taktikájuk részévé. Ennek elősegítésére szolgál egy sor garanciális eljárási cselekmény az eljárás kezdetén, illetve az eljárás folyamatban léte alatt is. Alapértelmezetten tehát az eljárásnak ez a kezdeti szakasza szolgál arra, hogy a felek a választottbírók esetleges

⁸⁴ Burai-Kovács János: A Vbt. 14. § (4) bekezdéséhez fűzött magyarázat, in: A polgári per alternatívája: A magánjogi választottbírószabályozási eljárás (in: A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja III/III., HVG-ORAC, 2018, Jogkódex)

összeférhetetlenségével kapcsolatban informálódjanak, ezzel kapcsolatos álláspontjukat kialakítsák és, ha szükségesnek látják, a választottbírók személyével kapcsolatos kifogásaikat megtegyék, ha pedig ezt – akár szándékosan, akár hanyagságból – elmulasztják, akkor indokolt, hogy elkésetten ezt ne tehessék meg. Utóbbi ugyanis ahhoz vezethetne, hogy a felek kifogásaikat az eljárás során a saját pernyertességük esélyeit illető aggodalmaik által vezérelve fogalmazzák meg és ezzel kíséreljék meg az eljárást ellehetetleníteni. Ettől függetlenül, ha a választottbíró pártatlanságát vagy személyét érintő ok ténylegesen az eljárás későbbi részében merül fel, az eljárás tisztasága érdekében a fél a kifogását ekkor is megteheti, de csak akkor, ha igazolni tudja, hogy a kifogásra alapot adó tényről a kifogás megtételét közvetlenül megelőzően szerzett tudomást, ezzel megfelelően kimentve a bejelentést érintő késedelmét.⁸⁵

Mindezek alapján a Választottbírószág Elnöksége arra az álláspontra helyezkedett, hogy az alperes a választottbíróági tanács elnökével, valamint a felperes által jelölt választottbíróval szembeni kizárási indítványát, az általuk feltárt információkra, valamint az 5-8 éve nyilvánosan elérhető információkra hivatkozva, a választottbíróági tanács megalakulásától számított 15 napon belül tehetné volna meg. Tekintettel arra, hogy az alperes a kizárási indítványát elmulasztotta határidőben megtenni, úgy kell tekinteni, mint aki a kifogás jogáról, azaz a választottbírákkal szembeni kizárási indítvány előterjesztésének jogáról lemondott. Erre tekintettel a Választottbírószág Elnöksége az alperes kizárási indítványát a Vbt. 14. § (2) bekezdése, valamint az Eljárási Szabályzat 28. § (1) és (4) bekezdései alapján elutasította.

A fent kifejtett indokokra tekintettel az alperes kizárási indítványát a Választottbírószág Elnöksége érdemben nem vizsgálta.

Mindazonáltal megjegyzi a Választottbírószág Elnöksége, hogy az IBA Irányelvek a Zöld Listán, azaz a feltárási kötelezettség körén kívül eső körülmények között említik az olyan eseteket, amikor például a választottbíró korábban olyan témával kapcsolatos általános véleményt publikált (például jogi ismertető cikkben vagy nyilvános előadáson), amely a választottbíróági eljárás során is felmerül (de ez a vélemény nem a választottbíróági ügyre irányul)⁸⁶, vagy ha a választottbíró egy másik választottbíróval vagy az egyik fél ügyvédjével ugyanabban a szakmai közösségben vagy társadalmi szervezetben fennálló tagsága révén áll kapcsolatban.⁸⁷

Megjegyzi a Választottbírószág Elnöksége azt is, hogy a választottbíráskodás intézményét választó felek esetében egy nagyon gyakori motivációs faktor a választottbíráskodás bizalmi jellege. E bizalmi jellegnek több aspektusa is van. A választottbírószág eljárása esetén nem az állam által vagy bármilyen más közjogi entitás által rendelt döntéshozó dönti el a felek jogvitáját, hanem a felek maguk választják ki, hogy ki járjon el az ügyükben. Az eljáró választottbírák kijelölése okán a felek bízhatnak abban, hogy olyasvalaki fogja eldönteni a jogvitájukat, akinek a szakmaisága, egy adott jogterületen való elmélyült jogi ismeretei, de akár egy adott gazdasági, kereskedelmi szektorban való tapasztalata iránt elismeréssel és bizalommal viseltetnek. Ez az állítás nem pusztán a felek által jelölt választottbírák esetében igaz, hanem – természetesen – a választottbíróági tanács tanácsstagok által jelölt elnöke esetében is. Ugyanis, a felek bár egy-egy választottbírárt jelölnek csak, de maguk a kijelölt

⁸⁵Okányi Zsolt: A Vbt. 5. §-hoz fűzött magyarázat, in: A polgári per alternatívája: A magánjogi választottbíróági eljárás (in: A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja III/III., HVG-ORAC, 2018, Jogkódex)

⁸⁶ IBA Irányelvek 4.1.1.

⁸⁷ IBA Irányelvek 4.4.1.

választottbírák nyilvánvalóan olyan személyt fognak elnöknek jelölni, akinek szakmai tevékenységét maguk is szakmailag ismerik és elismerik. Ez pedig immanens módon magában foglalja a választottbírák és a tanács elnöke közötti – valamilyen fokú – szakmai ismeretséget. A magyar jogásztársadalom eleve nem tekinthető egy széleskörű rétegnek és ezen belül is limitált azon szakemberek száma, akik a választottbíráskodással rendszeresen és magas szinten foglalkoznak. Az a körülmény pedig, hogy a felek által jelölt választottbírók tipikusan az ügy tárgyát képező jogkérdésben és a választottbíráskodásban is jártas szakembert kívánnak elnöknek jelölni, tovább szűkíti a választottbíróvási tanács elnökeként jelölhető szakemberek körét. Így eleve csekély a lehetősége annak, hogy olyan személyek kerüljenek egy tanácsba, akiknek semmilyen szakmai kapcsolata nem volt még egymással. A szakmai ismertség és elismertség azonban sem az irányadó jogszabályok és egyéb eljárási szabályok, sem pedig az IBA Irányelvek alapján nem tekinthető olyan körülménynek, amely önmagában jogos kétséget ébreszthetne a választottbírák függetlensége, illetve pártatlansága tekintetében.

A Választottbíróvási Tanács Elnöksége az indokolásában fent kifejtettek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határozott és egyúttal tájékoztatta az alperest, hogy a Vbt. 14. § (4) bekezdése alapján a döntés kézhezvételétől számított harminc napon belül kérheti, hogy a Vbt. 7. § (2) bekezdésében megjelölt bíróság döntsön a kizárási indítványról, azzal, hogy a végzés kézbesítéséig a választottbíróvási tanács – a kizárás iránti indítvánnyal érintett választottbírókat is beleértve – folytathatja az eljárást és határozatot hozhat. Ennek oka, hogy az alperes joglemondásként értelmezett mulasztása a bírósághoz fordulás jogát nem érinti. Amennyiben a kizárási indítvány nem vezetett eredményre, az indítványozó fél, a jelen esetben az alperes, az elutasító határozat átvételétől számított harminc napon belül kérheti az állami bíróságot, hogy a kizárási indítványról döntsön. A kizárási indítvány elbírálására pedig a Vbt. 7. § (2) bekezdése alapján a Fővárosi Törvényszék rendelkezik hatáskörrel.

Budapest, 2024. május 14.

Fővárosi Törvényszék - 36.Gpk.41.679/2024/8. (bíróági határozat a kizárás iránti indítványról)

Végzés

A bíróság a [...] által képviselt [...] kérelmezőnek a [...] által képviselt [...] kérelmezett ellen választottbíróági eljárással kapcsolatos nemperes eljárásban a kérelmező kizárás iránti kérelmét elutasítja.

A bíróság kötelezi a kérelmezőt, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg a [...] forint eljárási költséget.

A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A kérelmező a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Allandó Választottbíróóság (a továbbiakban: választottbíróóság) előtt folyamatban lévő Vb/23048. számú választottbíróági eljárásban eljáró BM és FÁ választottbírókkal szemben a választottbíráskodásról szóló 2017. LX. törvény (Vbt.) 13. §-a alapján 2024. július 8. napján kizárás iránti indítványt terjesztett elő a bíróság előtt.

Kérelmében előadta, hogy a választottbíróági eljárásban a felperes, jelen eljárás kérelmezettje választottbíróként FÁ, a kérelmező, a választottbíróági eljárás alperese NT választottbíróként történő jelölésére tett indítványt. A jelölt választottbírók tanácselnökként BM-t jelölték. Mindhárom jelölt a választottbírói jelölést elfogadta.

BM az elfogadó nyilatkozatában feltárta, hogy az ELTE ÁJK Jogi Továbbképző Intézetében folyó kártérítési szakjogász képzésen együtt oktat FÁ-val és 2015-2017-ig az ő témavezetésével folytatott doktori tanulmányokat az ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszékén. FÁ az elfogadó nyilatkozatában szintén feltárta ezeket a szakmai kapcsolatokat.

A választottbíróági eljárásban a kérelmező 2024. április 10. napján kizárási indítványt terjesztett elő FÁ és BM tanácselnökkel szemben. A kizárási indítványt arra alapozta, hogy BM és FÁ között nem csak munkakapcsolat áll fenn, hanem egy hosszú évekre visszanyúló, feltételezhetően baráti, mentor és mentorált viszonyból gyökerező kötelék. A kérelmező álláspontja szerint a korábban fennálló hallgató és oktatói kapcsolat önmagában megalapozza a két érintett között fennálló alá-fölé rendeltségi viszonyt, amely így jogos kétséget ébreszthet abban, hogy az egyik érintett szakmai álláspontja nem befolyásolja-e a másik érintett szakmai álláspontját indokolatlan módon, pusztán a szakmai tekintély következtében.

BM és FÁ az indítvánnyal kapcsolatos nyilatkozatukban kifejtették, hogy a kérelmező kizárólag olyan körülményekre hivatkozik, amelyek nyilvánosan elérhetőek és az elfogadó nyilatkozataikban feltárára kerültek. A kizárási indítvány megalapozatlan, tekintettel arra, hogy közöttük nem áll fenn alá-fölé rendeltségi kapcsolat. FÁ hivatkozott arra is, hogy Magyarországon egy meglehetősen szűk szakmai közösség tevékenykedik, ahol a kollégák szinte kivétel nélkül ismerik egymást.

A Választottbíróság Elnöksége 2024. május 14. napján hozott határozatával a kérelmező BM-mal, a választottbírósági tanács elnökével és FÁ-val szemben előterjesztett kizárási indítványát elutasította.

A határozat indokolása szerint az elutasítás oka, hogy a kérelmező a kizárási indítvány előterjesztésére a Vbt. 14. (2) bekezdése, valamint a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Allandó Választottbíróság Eljárási Szabályzatának (a továbbiakban: Eljárási Szabályzat) 28. § (1) bekezdésében biztosított 15 napos határidejét elmulasztotta. A határidő 2023. december 21. napjától számítandó, amikor a kérelmező értesült a választottbíróság megalakulásáról. A kérelmező ugyanis olyan körülményekre alapozta a kizárási indítványt, amelyek feltárássra kerültek, ezen a napon előtte ismertté váltak, ettől kezdve a rendelkezésére álltak.

A kérelmező álláspontja, hogy az érintettek között fennálló kapcsolat mélységére vonatkozó körülmények nem akkor jutottak tudomására, amikor a tanács összetételéről, illetve az elfogadó nyilatkozatokról tájékoztatták őt, hanem amikor a választottbírósági tanács tagjait érintő kutatást elvégezte és áttekintette a világhálón elérhető valamennyi releváns információt, dokumentumot. A kérelmező előtt a kizárási indítványt megalapozó körülmények nem 2023. december 21. napján váltak ismertté, hanem a kizárási indítvány előterjesztését megelőző napokban, ezért a kizárási indítvány nem elkésztett, elutasításnak nincs helye.

A kérelmező hangsúlyozta, hogy a választottbírósági eljárásban a határozathozatal a Pp. 343. §-ban foglaltak szerint úgy zajlik, hogy a fiatalabb bíró az idősebbet megelőzően szavaz, az eljáró tanács elnöke utolsóként adja le szavazatát. Az érintettek között fennálló kapcsolatra tekintettel a határozathozatal során fennáll a veszélye annak, hogy az elsőként szavazó mentor szavazata befolyásolja a tanács elnökeként eljáró tanítvány szavazatát.

Vitatta a Választottbíróság Elnökségének a határozatban kifejtett állásfoglalását, miszerint a magyar jogász társadalom nem tekinthető széleskörű rétegnek, ezért szinte elkerülhetetlen, hogy olyan személyek kerülnek egy tanácsba, akiknek semmilyen szakmai kapcsolata nem volt még egymással.

A kérelmezett a kizárás iránti indítvány elutasítását kérte.

Álláspontja szerint a Választottbíróság Elnökségének határozata alapos, tekintettel arra, hogy a kérelmező a kizárás iránti indítványát több hónappal az előterjesztésre rendelkezésre álló határidőn túl nyújtotta be, 2024. április 10. napján. A kérelmező nem hivatkozott olyan körülményre, amely a 2023. december 21. napján történő tájékoztatását követően jutott tudomására. A kérelmező ugyanis ekkor megkapta azokat a nyilatkozatokat, melyek a választottbírók tettek jelöltségük elfogadásával kapcsolatosan.

A választottbírók függetlensége és pártatlansága nem vonható kétségbe a köztük fennálló, mellérendeltségen alapuló munkatársi kapcsolat, vagy egy hat évvel korábbi oktató és hallgatói viszony alapján.

A választottbírók között fennálló kapcsolat a választottbírósági határozatban hivatkozott IBA irányelvek szerint is a zöld listás okok közé tartozik, vagyis olyan körülmény, melyet nem kell feltárnia a választottbíróknak.

A kizárás iránti kérelem nem alapos.

A Vbt. 14. § (2) bekezdése szerint ilyen megállapodás hiányában annak a félnek, aki a választottbíró ellen kizárás iránti indítvánnyal kíván élni, az indítvány indokolását is tartalmazó írásbeli nyilatkozatát

attól a naptól számított tizenöt napon belül kell a választottbíróági tanácsnak megküldenie, amikor a választottbíróági tanács összetételéről tudomást szerzett, vagy amikor az indítványt megalapozó körülmény előzte ismertté vált.

A Vbt. 14. § (4) bekezdése szerint, ha a 14. § (1)-(3) bekezdés szerinti eljárásban a kizárás iránti indítvány nem vezetett eredményre, az indítványozó fél az elutasító határozat átvételétől számított harminc napon belül kérheti a 7. § (2) bekezdésében megjelölt bíróságot, a Kereskedelmi Választottbíróóság hatáskörébe tartozó ügyben a választottbíróóság elnökségét, hogy döntsön a kizárás iránti indítványról. Ha a Kereskedelmi Választottbíróóság elnöksége a kizárás iránti indítványt elutasítja, az indítványozó fél az elutasító határozat átvételétől számított harminc napon belül kérheti a 7. § (2) bekezdésében megjelölt bíróságot, hogy döntsön a kizárás iránti indítványról.

A Vbt. 13. § (2) bekezdése szerint a választottbíró ellen csak abban az esetben lehet kizárás iránti indítványt előterjeszteni, ha olyan körülmények állnak fenn, amelyek jogos kétségeket ébresztenek pártatlansága vagy függetlensége tekintetében, vagy ha nem rendelkezik a felek megállapodása szerint szükséges szakképzettséggel vagy más jellemzővel. A fél az általa kijelölt vagy azon választottbíró ellen, akinek a kijelölésében részt vett, csak olyan okból élhet kifogással, amely a kijelölést követően vált előtte ismertté.

A kérelmező határidőn túl terjesztette elő kizárás iránti kérelmét a választottbíróági eljárásban.

A bíróság egyetért a Választottbíróóság Elnöksége 2024. május 14. napján kelt határozatának indokolásával.

A kizárás iránti kérelem elkésztett volt. A kérelmező kizárási indítványát ugyanis alapvetően a két választottbíró között fennálló szakmai munkakapcsolat, illetve korábbi oktató és hallgatói viszony alapján terjesztette elő.

A kizárás iránti kérelem tehát valóban nem tartalmaz további olyan tényeket, melyek ne álltak volna már rendelkezésére a kérelmezőnek a választottbírók jelölésének elfogadásával való közléssel együtt.

A kérelmező feltárta a választottbírók szakmai kapcsolatának egyéb elemeit is, például közös munkák formájában, továbbá rámutatott olyan baráti üzenetekre, melyek szerint feltételezhető lehet a választottbírók kedvező magánemberi viszonya is. Ezeket a többlet információk azonban a már ismert szakmai kapcsolatokból következnek, további szempontokat nem szolgáltatnak a választottbíró függetlensége és pártatlansága tekintetében.

A megkésettségen kívül a bíróság megjegyezni kívánja, hogy a konzulensi viszony az idő múlása következtében 6 évvel később már nem alkalmas arra, hogy jogos kétségeket ébresszen a pártatlanságot illetően. Egy mellérendeltségi munkaviszonyon alapuló szakmai kapcsolat önmagában sem ad alapot az elfogultság megállapításához akkor sem, ha jó magánemberi viszony áll fenn a választottbírók között. Amennyiben a választottbírók magukat függetlennek és pártatlannak ítélik, a személyes kapcsolatuk nem elegendő indok a kizárásukhoz.

Ahhoz, hogy egy szakmai kapcsolat alapján jogos kétségek merüljenek fel a függetlenség és pártatlanság tekintetében, a szakmai kapcsolatnak olyannak kell lenni, hogy következzen belőle egy érdekviszony, vagy olyan szoros személyes kapcsolat, amely hatással lehet a választottbírók tanácsbeli tevékenységére. Jelen esetben ilyen nem merült fel.

Jelen szakmai kapcsolatok alapján nem feltételezhető, hogy az egyes választottbíróknak a tanácsban lefolytatott tevékenysége folytán a másik tag annak befolyása alá kerülhetne akár közvetett úton is, Az elfogultság megállapításához ezekben az esetekben többlet tényállási elemre volna szükség, amely alapján jogosan merülne fel a gyanú, hogy a választottbírók nem képesek a választottbíróági eljárásban pártatlanul, személyes érzelmeiktől mentesen döntést hozni. Ilyen konkrét körülmény fennállását azonban jelen esetben megállapítani nem lehet.

A bíróság ezért a rendelkező rész szerint a kizárás iránti kérelmet elutasította.

A bíróság a kérelmezett ügyvédi munkadíjból álló eljárási költségét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. ss (I) bekezdése a) pontja alapján állapította meg.

A végzés elleni jogorvoslati jogosultságot a Vbt. 14. (5) bekezdése zárja ki.

Budapest, 2024. október 18.

dr. Boda János Péter s. k.

Fővárosi Törvényszék
36.G.41.936/2024/18-1.
(érténytelenítés iránti eljárásban hozott határozat)

A bíróság [...] által képviselt [...] felperesnek [...] által képviselt [...] alperes ellen választottbírószági ítélet érvénytelenítése iránti perben meghozta az alábbi.

í t é l e t e t:

A bíróság a keresetet elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek [...] forint perköltséget.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

[1] A felek között 2022. július 25. napján elnevezése szerint részvény adásvételi szerződés jött létre. A szerződés alapján a felperes a [...] által kibocsátott részvények 40,11 %-ának vételáraként 100.000.000 forint megfizetésére vállalt kötelezettséget. A felperes fizetési kötelezettségének 15.000.000 forint erejéig tett eleget.

[2] A felek közötti egyeztetések nem vezettek eredményre és felperes további fizetést nem tudott teljesíteni, ezért az alperes a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbírószág (továbbiakban Választottbírószág) előtt pert indított a felperessel szemben a hátralékos vételár, vagyis 85.000.000 forint megfizetése iránt.

[3] Az alperes 2023. augusztus 15-én terjesztette elő a Választottbírószágnál keresetlevelét, amelyben felperes marasztalását kérte 85.000.000 forint tőke és járulékai erejéig.

[4] A Választottbírószág Titkársága 2023. október 18-án értesítette FÁ-t, hogy az alperes választottbírónak jelölte. Felhívta a figyelmét továbbá arra, hogy a felperes által jelölt másik választottbíróval, GG-vel 30 napon belül válasszák meg a választottbírószági tanács elnökét.

[5] A felperesi választottbírói jelölést GG nem fogadta el, ezért a Választottbírószág Titkársága 2023. október 24-én felhívta felperest, hogy 30 napon belül jelöljön egy másik választottbíró. A felperes a felhívásnak eleget téve 2023. november 27-én NT-t jelölte választottbírónak.

[6] A Választottbírószág Titkársága 2023. december 1. napján felhívta NT választottbíró, hogy 30 napon belül válassza meg a választottbírószági tanács elnökét FÁ-val.

[7] A Választottbírószág Titkársága 2023. december 1. napján értesítette FÁ-t a felperesi választottbíró személyéről, valamint felhívta a figyelmét az Eljárási Szabályzat 29. (1) bekezdésére.

[8] FÁ 2023. december 4. napján, NT 2023. december 5. napján tette meg a választottbírói jelölést elfogadó nyilatkozatot.

[9] FÁ 2023. december 4. napján kelt e-mailben arról tájékoztatta a Választottbírószág Titkárságát, hogy a választottbírószági tanács elnökének BM-t választották. Az emailt másolatban megkapta NT, valamint BM is.

[10] BM 2023. december 20-án elfogadta a választottbírói jelölést.

[11] A Választottbíróság Titkársága 2023. december 20-án kelt levélben tájékoztatta a feleket arról, hogy a választottbírósági tanács megalakult. A tanács elnöke BM, felperesi választottbíró NT, alperesi választottbíró FÁ.

[12] A felperes 2024. április 10-én a választottbírósági eljárásban kizárási indítványt terjesztett elő FÁ és BM választottbírókkal szemben, de a Választottbíróság 2024. május 14-én kelt határozatával az indítványt elutasította.

[13] A Választottbíróság 2024. június 18-án kelt VB/23048 számú ítéletben a keresetnek megfelelően kötelezte a felperest, Indokolása szerint a felperes felmondást tartalmazó nyilatkozatával nem szűnt meg a felek közötti szerződés, ezért továbbra is terhelik felperest az abból fakadó kötelezettségek, így a vételárhátralék megfizetése is. A felperesi felmondás azért nem minősül jogszerűnek, mert a Ptk. 6:213. § (3) bekezdése alapján a felmondási jog együttes feltétele, hogy a szerződés tartós jogviszonyt létrehozó és határozatlan időre kötött szerződés legyen. A perbeli részvény adásvételi szerződés nem hozott létre tartós jogviszonyt a felek között, ezért a szerződés 9.1. pontjában foglalt az a rendelkezés, amely szerint határozatlan időtartamra jött létre a megállapodás, tartós jogviszony hiányában nem ad alapot a Ptk. 6:213. § (3) bekezdésének alkalmazására.

[14] A felperes keresetében a Választottbíróság által VB/23048 szám alatti ügyben 2024. június 18. napján hozott ítélet érvénytelenítését kérte.

[15] Keresete jogalapját a Vbt. 47. § (2) bekezdésének ad) és bb) pontjaiban jelölte meg.

[16] A felek között 2022. július 25. napján elnevezése szerint részvény adásvételi, tartalmában azonban olyan vegyes szerződés jött létre, mely egy részvény adásvételi, egy szindikátusi és egy kölcsönszerződés elemeit hordozza magában. A szerződés alapján a felperes a [...] által kibocsátott részvények 40,11 %-ának vételáraként 100.000.000 forint megfizetésére vállalt kötelezettséget. A felperes fizetési kötelezettségének 15.000.000 forint erejéig tett eleget.

[17] A választottbírósági ítélet érvénytelenítésének van helye a Vbt. 47. § (2) bekezdésének ad) pontja alapján.

[18] A választottbírók kijelölése nem felelt meg a Vbt. 12. § (2) és (3) bekezdésében, továbbá a választottbírósági Eljárási Szabályzat 21. § (2) bekezdésében foglaltaknak. Ezeknek a rendelkezéseknek az értelmében a tanács elnökét a felek részéről jelölt két választottbíró együtt jelöli ki. A felek nem éltek külön megállapodással a választottbírák kijelölésének eljárási szabályait érintően, ezért a Vbt. 12. § (3) bekezdése, valamint Eljárási Szabályzat 21. § (2) bekezdése szerint kellett volna az eljárásnak lezajlania. A választottbírósági eljárásban azonban nem ez történt.

[19] Az alperes részéről választottbírónak jelölt FÁ 2023. december 4-én kelt nyilatkozatában kijelentette, hogy a tanács elnökének választott BM ügyvéd a doktori hallgatója volt, de közöttük nem áll fenn olyan viszony, amely a választottbírósági tanács függetlenségét sértene.

[20] A felperes által kijelölt választottbíró, NT 2023. december 5. napján fogadta el választottbírói jelölését és tette meg pártatlanságáról szóló nyilatkozatát.

[21] A fenti dátumok összehasonlítása alapján megállapítható, hogy a választottbírósági tanács elnökét nem megválasztás, hanem FÁ egyoldalú nyilatkozata alapján jelölték ki, mivel FÁ már 2023. december 4. napján a tanács elnökeként hivatkozott BM-re, vagyis azt megelőzően, hogy NT a jelölését elfogadta volna és megnyílt volna annak elvi lehetősége, hogy a választottbírósági tanács kettő tagja közösen válassza meg az elnöklő bírót.

[22] Garanciális jelentősége van annak, hogy a felek által jelölt egy-egy bíró közösen válassza meg az elnököt, mert ilyen módon biztosítható a pártatlanság, függetlenség. FÁ egymaga döntött az elnöklő bíró személyéről. Emiatt a választottbírósági tanács összetétele, valamint eljárása nem felelt

meg a Vbt. rendelkezéseinek, felek által alkalmazni kért eljárási szabályzatnak, így az ítélet érvénytelenítésének van helye a Vbt. 47. §(2) bekezdésének ad) pontja alapján.

[23] A választottbírósági ítélet érvénytelenítése a Vbt. 47. § (2) bekezdésének bb) pontja alapján is indokolt, mert a magyar közrendbe ütközik.

[24] A választottbírósági ítélet közrendbe ütközésének alapja az, hogy a választottbírók kijelölésének eljárási szabályaira vonatkozó Vbt. 12. § (3) bekezdését, valamint az Eljárási Szabályzat 21. § (2) bekezdését nem tartották be.

[25] Magyarország Alaptörvénye a XXVIII. cikkében deklarálja a tisztességes eljáráshoz fűződő eljárási alapjogokat. A választottbírósági tanács megalakulására vonatkozó szabályok mellőzése sérti a felperes tisztességes eljáráshoz, azon belül is ügye független bírói fórum általi elbírálásához való jogát. A választottbírósági ítélet érvényességének elismerése olyan következményeket vonna maga után, amely legitimálná az eljárási alapjogok megsértésének gyakorlatát, ezért hatása a felek relatív jogviszonyán túlmutató lenne.

[26] A választottbírósági ítélet azért is a közrendbe ütközik, mert a Ptk. 6:213. § (3) bekezdése alapján a felmondás feltételei fennálltak a határozatlan időtartam és jogviszony tartós jellege miatt. A felmondás a felek közötti szerződést megszüntette, így a felek további szolgáltatásokkal egymásnak nem tartoznak. Emiatt az alperesnek nem állt fenn a választottbírósági eljárásban érvényesített vételár követelése.

[27] A felperes 2023. augusztus 31. napján kelt levelével a szerződést felmondta annak ellenére, hogy a szerződés 9.5. pontja kizárta a felek felmondási jogát. A szerződés határozatlan időre szól, amelyben nem kizárólagosan a peres felek, hanem a szerződéses rendelkezésekkel érintett, harmadik részes fél több szerződéses jogviszonya átfogóan lett szabályozva, ezzel egy vegyes, valamint tartós szerződést létrehozva. A felperes ezért a Ptk. 6:213. § (3) bekezdése alapján figyelmen kívül hagyta a szerződés 9.5. pontjában foglalt felmondási jog korlátozását.

[28] A választottbírósági ítélet ellentétes álláspontokat tartalmaz, mert egyrészt kimondja, hogy nem szükséges állást foglalni a részvény adásvételi szerződés 9.5. pontjának érvényességéről, nem előkérdése a jelen eljárásnak. Másrészt megállapítja, hogy ha a felmondás érvényes lenne és megszüntette volna a szerződést, akkor az alperes nem lenne jogosult vételárhátralék megfizetését követelni a felperestől.

[29] A Választottbíróság megítélése szerint a felek között a szerződés nem hozott létre tartós jogviszonyt, de ennek értékelése során számos jelentős tényrt figyelmen kívül hagyott. Nem vette figyelembe többek között azt, hogy a szerződés nem csupán a felek között létrejött adásvételt szabályozta, hanem kölcsönszerződési, továbbá atipikus jellegű, nem nevesített szindikátusi elemet is tartalmazott. A Választottbíróság a szerződéses jogviszony értékelése során kizárólag a szerződés részvény-adásvételi elemét vette figyelembe, amelynek során utalt arra, hogy önmagában a felperesi részletfizetési kötelezettség nem alapozza meg a jogviszony tartós jellegét, így a felperest nem illeti meg a felmondási jog a Ptk. 6:213. § (3) bekezdése szerint.

[30] A felek közötti jogviszony jellege tartósnak minősül, mivel maga a szerződés sem egy egyszeri szolgáltatás szabályozására irányul.

[31] A jogviszony határozatlan időtartamára és tartós jellegére figyelemmel fennálltak a felmondás feltételei, a közölt felmondás jogszerű volt, amely a szerződést megszüntette, így alperesnek sem állt fenn a választottbírósági eljárásban érvényesített vételár követelése.

[32] Az alperes ellenkérelmében kereset elutasítását és felperes marasztalását kérte perköltségeiben.

[33] Érvelése szerint a választottbíróági tanács teljesen szabályszerű módon jött létre. A választottbírók kijelölésére a Vbt. 12. § (3) bekezdés a) pontjában foglaltak szerint került sor.

[34] A Választottbíróság által a bíróság számára megküldött iratokból megállapítható, hogy NT 2023. december 1. napján lett tájékoztatva arról, hogy választottbírónak jelölte őt a felperes. Erre a körülményre figyelemmel már 2023. december 1. napjától kezdve lehetőség volt arra, hogy a felek részéről jelölt választottbírók közösen megválasszák a választottbíróági tanács elnökét. Ezt követően a Választottbíróság Titkársága a felek által jelölt két választottbírói közös jelöléséről szóló tájékoztatással kereste meg BM-t.

[35] A felek által jelölt választottbírók a tanács elnökének BM jelölték, aki a jelölését 2023. december 20. napján elfogadta. A jelölés elfogadásával 2023. december 20. napján megalakult a választottbíróági tanács.

[36] A fentiek alapján vitatta azt a felperesi állítást, amely szerint a választottbírók elfogadó nyilatkozatainak dátumából az a következtetés vonható le, hogy FÁ egyoldalúan, a másik választottbíró részvétele nélkül jelölte ki az elnöklő bírót.

[37] A Választottbíróság ítélete nem sérti a közrendet. A választottbíróági tanács a Vbt. és Eljárási Szabályzat rendelkezéseinek betartása mellett alakult meg.

[38] Nincs jogszabályi lehetőség arra, hogy a bíróság a Vbt. 47. § (2) bekezdés bb) pontja alapján a választottbíróági ítéletet felülvizsgálja abból a szempontból, hogy a Választottbíróság helyesen alkalmazta-e az anyagi jogszabályokat, így különösen a Ptk. 6:213. (3) bekezdését és az abban szabályozott tartós jogviszony fogalmát.

[39] Kitért arra is, hogy a Választottbíróság helytállóan állapította meg, hogy a részvény adásvételi szerződés nem hozott létre a felek között tartós jogviszonyt. Ezt támasztja alá a Legfelsőbb Bíróság BH 1997.5.242. számú határozata is, amelynek értelmében a részletekben való teljesítés a felek között tartós jogviszonyt nem keletkeztet.

[40] A Ptk. 6:213. § (3) bekezdése értelmében a felmondási jog együttes feltétele a tartós jogviszony és határozatlan időre kötött szerződés. A perbeli esetben azonban a szerződés nem hozott létre tartós jogviszonyt, ezért a felperest a Ptk. 6: 213. § (3) bekezdése értelmében nem illette meg a felmondás joga.

[41] A kereset nem alapos.

[42] A választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény (Vbt.) 47. (2) bekezdése szerint a választottbíróági ítélet a másik fél ellen előterjesztett kereset alapján a 7. (2) bekezdésében meghatározott bíróság által és csak abban az esetben érvényteleníthető, ha

a) az érvénytelenítés iránt indított per felperese bizonyítja, hogy ad) a választottbíróági tanács összetétele vagy a választottbíróági eljárás nem felelt meg a felek megállapodásának - kivéve, ha a megállapodás ellentétes e törvény kötelezően alkalmazandó szabályával -, vagy ilyen megállapodás hiányában nem felelt meg e törvény rendelkezéseinek. b) a bíróság úgy ítéli meg, hogy bb) a választottbíróági ítélet a magyar közrendbe ütközik.

[43] A Választottbíróság ítélete nem ütközik a Vbt. 47. § (2) bekezdésének ad) pontjába.

[44] Az 5. sorszám alatt rendelkezésre álló választottbíróági iratok szerint a Választottbíróság Titkársága 2023. december 1. napján felhívta NT választottbíró, hogy 30 napon belül válassza meg FÁ-val a választottbíróági tanács elnökét. A Választottbíróság ezt a felhívását szintén 2023. december 1. napján FÁ választottbíró részére is megküldte úgy, hogy értesítésében hivatkozott az Eljárási Szabályzat 29. § (l) bekezdésére.

[45] Az Eljárási Szabályzat 29. (1) bekezdése értelmében a választottbírószági tanács akkor alakul meg, amikor mind a felek által jelölt választottbírák, mind pedig az elnök elfogadó nyilatkozata beérkezett a Választottbírószágra.

[46] A csatolt iratok tanúsága szerint FÁ és BM is e-mail útján tartotta a kapcsolatot a Titkársággal. Ezt igazolja FÁ 2023. december 4. napján kelt emailje, továbbá a Titkárság 2023. december 7. napján kelt levele, amelyek esetében egyértelműen megállapítható, hogy a levelek e-mail rendszeren keresztül lettek kézbesítve a címzettek részére. Ezekből az adatokból kiindulva valószínűsíthető, hogy a Választottbírószág Titkársága a felek által jelölt két választottbíró részére nagy valószínűséggel e-mail útján küldte meg 2023. december 1. napján az értesítéseket.

[47] [471 A fentiek alapján NT már 2023. december 1. napján tudomást szerezhetett arról, hogy a felperes választottbírónak jelölte. 2023. december 5. napján erősítette meg aláírásával azt, hogy ezt a jelölést elfogadja, amely egy nappal később történt, mint FÁ részéről megküldött, az eljáró választottbírószági tanács elnökének személyére vonatkozó bejelentés a Választottbírószág Titkársága számára.

[48] A bíróság nem értett egyet azzal a felperesi érveléssel, hogy FÁ 2023. december 4. napján kelt értesítéséből alappal levonható az a következtetés, hogy BM-t nem megválasztás, hanem FÁ egyoldalú nyilatkozata alapján jelölték ki. Az Eljárási Szabályzat 22. § (2) bekezdése értelmében a választottbíró megbízatása a jelölés, illetve kijelölés elfogadásával jön létre. Ez a szabály nem zárja ki azt a lehetőséget a leendő választottbírók számára, hogy a jelölés elfogadását megelőzően egyeztessenek a választottbírószági tanács elnökének személyéről. Sem a Vbt., sem az Eljárási Szabályzat nem tilalmazza az ilyen jellegű egyeztetések lefolytatását, valamint azt sem írja elő, hogy a választottbírószági tanács elnökének személyét csak azt követően jelentsék be, amikor már valamennyi választottbíró elfogadta a jelölését.

[49] A Vbt., Eljárási Szabályzat nem fogalmaz meg szigorú alaki szabályokat a választottbírószági tanács elnökének megválasztásával kapcsolatban. A Vbt. 12. § (3) bekezdésének a) pontja, valamint az Eljárási Szabályzat 21. bekezdése mindössze arról rendelkezik, hogy 3 főből álló választottbírószági tanács esetén a felek részéről jelölt egy-egy választottbíró választja meg a választottbírószági tanács elnökét. Ez a szabály a két jelölt választottbírótól csupán azt követeli meg, hogy megegyezzen az eljáró tanács elnökének személyéről. Nem írja elő azt, hogy írásos feljegyzést, emlékeztetőt, jegyzőkönyvet vegyenek fel az elnök személyét érintő egyeztetéseikről, személyesen, vagy telefonon, e-mail igénybevételével tárgyaljanak erről a kérdésről. Az sem követelmény, hogy az elnök személyét közösen jelentsék be. A bejelentést bármelyikük megteheti.

[50] A perbeli esetben FÁ tájékoztatta a Választottbírószág Titkárságát az elnök személyéről oly módon, hogy bejelentésében többes szám első személyt használt. NT választottbíróként az iratok között láthatta ezt a bejelentést, valamint tapasztalhatta azt is, hogy az eljáró tanács elnöke BM lett. Amennyiben FÁ tényleg egyedül döntött az elnök személyéről, NT-nak lehetősége lett volna tiltakozását kifejezni az elnök személye ellen. NT azonban nem fejezte ki tiltakozását a tanács elnöke vonatkozásában, amely körülmény a bíróság meggyőződése szerint egyértelműen arra utal, hogy a felek részéről jelölt választottbírók közös egyetértését tükrözi a választottbírószági tanács elnökének a személye.

[51] A választottbírószági tanács elnökének megválasztása nem sértette a Vbt. 12. § (3) bekezdését, valamint az Eljárási Szabályzat 21. § (2) bekezdését, továbbá a választottbírószági ítélet nem valósította meg a Vbt. 47. § (2) bekezdésének ad) pontjában foglaltakat.

[52] A választottbírószági ítélet érvénytelenítésének a Vbt. 47. § (2) bekezdésének bb) pontja alapján sincs helye.

[53] A felek részéről jelölt választottbírók nem sértették meg a Vbt. 12. (3) bekezdését, valamint az Eljárási Szabályzat 21. § (2) bekezdését, amelynek következtében az Alaptörvény XXVIII. cikkében foglalt jogsértés sem következett be.

[54] A Választottbíróság mérlegelési tevékenységéhez tartozik annak eldöntése, hogy a felperes 2023. augusztus 31. napján kelt levele alkalmas-e a felmondás joghatályának kiváltására, valamint a perbeli szerződés pontosan milyen típusú jogviszonyt, vagy jogviszonyokat szabályoz, továbbá fennállnak-e a Ptk. 6:213. § (3) bekezdésében megkövetelt tartós jogviszony feltételei.

[55] A választottbíróági ítélet a (74)-(84) bekezdésekben részletesen elemezte azt a kérdést, hogy felperest miért nem illette meg a vételár tartozását eredményező szerződés esetében a felmondás joga, hogyan kell értelmezni perbeli esetben a Ptk. 6:213. (3) bekezdését, a perbeli jogviszony miért nem minősül tartós jogviszonynak. Kitért az irányadó joggyakorlatra is a Legfelsőbb Bíróság BHI 997.242. szám alatt közzétett jogeset elemzésével.

[56] A Választottbíróság fentiekben hivatkozott mérlegelésének felülbírálatára legfeljebb csak kirívóan okszerűtlen, okiratokkal teljes mértékben ellenkező megállapítások esetén nyílhat lehetőség a választottbíróági ítélet érvénytelenítésén keresztül, azonban ilyen a bíróság a választottbíróóság ítéletében nem tapasztalt.

[57] A fentiek alapján a bíróság a keresetet elutasította.

[58] A Pp. 83. (I) bekezdés alapján a pernyertes fél költségeinek megfizetésére a peresztes felet kell kötelezni.

[59] A pertárgyérték 85.000.000 forint.

[60] A bíróság a fentiek szerint teljes egészében pernyertes alperes jogi képviselője ügyvédi munkadíját a 32/2003 (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdésének a) pontja, valamint 7. sorszámú megbízási szerződés és 17. sorszámú költségjegyzék alapján az alperes által igényelt 1.320.800 forintban állapította meg.

[61] Az ítélet elleni fellebbezési jogosultságot a Vbt. 7. § (4) bekezdése zárja ki.

Budapest, 2025, február 28.

dr. Boda János Péter s. k. bírósági írásművelő

Döntés ideiglenes intézkedés tárgyában

VB/22029

*** (Magyarország) felperesnek (képviseli: ***) az *** (Magyarország) alperes ellen (képviseli: *** ügyvéd; *** szám alatt folyamatban lévő perében a Választottbíróság meghozta és a peres felekkel e-mailen és postai kézbesítés útján közli az alábbi

végzést

A Választottbíróság az alperes ideiglenes intézkedés iránti kérelmeit elutasítja.

I n d o k o l á s

1. A felek közötti jogvita

1.1. Felperes keresete

Felperes és Alperes jogelődje között 2004. december 15. napján „Projektfejlesztési és bérleti szerződés” („Bérleti Szerződés”) jött létre a *** hrsz-ú ingatlanon fekvő, természetben a *** elnevezésű üzletközpontban található *** nm alapterületű üzlethelyiség („Bérlemény”) vonatkozásában. Felperes a Bérleményben szórakozóhelyet – *** központot – üzemeltet. Felek a Bérleti Szerződést több alkalommal módosították.

Felperes 2022. június 10. napján ***,- Ft tőke és járuléakai iránt keresetet indított Alperes ellen a Választottbíróság előtt. A kereset tárgyát a Bérleti Szerződés alapján fizetendő bérleti díj, üzemeltetési költségek, villamosenergia díj, és egyéb költségek elszámolása képezi, melyek a keresetindítást megelőzően fennálló tényalapokon merültek fel. A kereset alapján a választottbírósági eljárás jelenleg folyamatban van.

1.2. Alperes viszontkeresete, ideiglenes intézkedés iránti kérelmei

A folyamatban lévő választottbírósági eljárásban Alperes 2023. július 13. napján ***,- Ft tőke és járuléakai vonatkozásában viszontkeresetet terjesztett elő Felperes ellen. A viszontkereset tárgyát a Bérlemény vonatkozásában a 2023. január – június hónapokra esedékes, összesen ***,- Ft összegű bérleti díj, üzemeltetési költség és közmű díjak képezik, a Felperes által nyújtott, Alperes által e követelések részbeni kielégítésére 2023. június 9. napján felhasznált ***,- Ft mértékű óvadék mértékével csökkentett összegben. Alperes kérte, hogy a Választottbíróság a viszontkeresetet a keresetnek való helyt adás esetén beszámítási kifogásként bírálja el.

Alperes 2023. július 18. napján – ex parte elbírást kérve – ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztett elő, melyben kérte, hogy a Választottbíróság

a Vbt. 18. § (2) bekezdés a) pontja alapján kötelezze Felperest, hogy a Bérleményben a Bérleti Szerződés 14.1 szakasza alapján vállalt tevékenységet folytassa;

a Vbt. 18. § (2) bekezdés b) pontja alapján kötelezze Felperest, hogy tegyen meg minden olyan intézkedést annak megelőzése érdekében, illetve tartózkodjon minden olyan intézkedéstől, amelyek

valószínűsíthetően azzal az eredménnyel járnának, hogy kár, közvetlenül fenyegető kárveszély vagy a választottbíróági eljárás kimenetelének befolyásolása következne be; továbbá

a Vbt. 18. § (2) bekezdés c) pontja alapján kötelezze Felperest, hogy a Bérleti Szerződés 14.1 szakasza alapján vállalt tevékenység folytatásához szükséges, a Bérleményben használt eszközöket és berendezéseket — mint a választottbíróági ítélet kielégítési alapjául szolgáló eszközöket — tartsa rendelkezésre, vagy nyújtson azok értékének megfelelő fedezetet.

a Vbt. 18. § (2) bekezdés c) pontja alapján kötelezze Felperes elsődlegesen a viszontkereseti követeléssel egyenértékű fedezet, másodlagosan a választottbíróági eljárás valamennyi költségével egyenértékű fedezet nyújtására.

Alperes ideiglenes intézkedés iránti kérelmének indokaként előadta, hogy Felperes a Bérleményben található üzlethelyiséget 2023. július 6. napja óta zárva tartja, ott be nem jelentett munkálatokat végez és Alperes gyanúja szerint a bérleti jogviszony megszüntetésére törekszik. Alperes hivatkozott arra, hogy az ideiglenes intézkedés feltételei fennállnak, mivel egyrészt annak hiányában aránytalan hátrány következik be (ti. a Bérlemény teljes kiürítése), másrészt alperes viszontkereseti követelése érdemben sikerre fog vezetni.

Felperes a viszontkereset kapcsán 2023. augusztus 4. napján kelt nyilatkozatában előadta, hogy a felek között a jogvita időközben elmélyült: Alperes 2023. június 9. napján felszólította őt a bérleményben lévő bérbeadói zálogjoggal terhelt vagyontárgyak elszállításától való tartózkodásra, ugyanakkor Felperes 2023. június 19. napján kelt levelében a Ptk. 6:337. § (3) bekezdése alapján vitatta a bérbeadói zálogjog fennállását és terjedelmét. Felperes nem vitatta, hogy elkezdte összeecsomagolni a Bérleményben lévő ingóságokat, továbbá előadta, hogy a Bérleti Szerződést 2023. július 27. napján a Bérlemény hibái és az Alperes magatartása miatt felmondta. Felperes előadta, hogy Felperes 2023. augusztus 16. napján kelt nyilatkozatában kérte a Választottbíróóságot, hogy a viszontkeresetet külön eljárásban bírálja el.

Alperes 2023. szeptember 7. napján kelt beadványában többek között nyilatkozott, hogy a viszontkereset vonatkozásában a választottbíróági eljárási díj előlegezésére irányuló kötelezettségnek teljes egészében maga tett eleget. Alperes emellett nyilatkozott, hogy Felperes 2022. évben rekordbevételt ért el, mely megkérdőjelezi a felperesi felmondás jogszerűségét, Alperes a felmondást jogellenesnek tartja. Alperes továbbra is kérte a viszontkereset érdemi elbírálását.

Alperes fenti beadványában a 2023. július 18. napján kelt ideiglenes intézkedés iránti kérelmek elutasítása esetére további ideiglenes intézkedés iránti kérelmeket terjesztett elő. Alperes a Vbt. 18. § (2) bekezdés c) pontja alapján kérte, hogy

arra az esetre, ha a Választottbíróóság a felperesi felmondással kapcsolatban megállapítaná, hogy az nem szerződésszerű, elsődlegesen arra utasítsa a felperest, hogy nyújtson fedezetet a 2023. augusztus 1. napja és a bérleti jogviszony eredeti lejárat napja (azaz 2025. december 31. napja) közötti időszakra a jelenleg fizetendő bruttó bérleti díj (***)euro + ÁFA / hó, azaz mindösszesen *** euro / hó) alapján kalkulált összegének, azaz mindösszesen ***, - euro összegnek (vagy annak a Magyar Nemzeti Bank 2023. augusztus 1. napján közzétett hivatalos euro devizaárfolyama alapján számított forint összegének) megfelelő összegben.

másodlagosan utasítsa a Felperest a jelen eljárásban felmerült választottbíróági díj együttes összegéből az alperes által megelőlegezett összegnek— azaz mindösszesen ***, - forintnak megfelelő összegű fedezet nyújtására.

Alperes az ideiglenes intézkedés iránti kérelmek indokaként előadta, hogy 2023. augusztus 16. napi beadványában maga Felperes hivatkozott arra, hogy gazdasági helyzete elnehezült, így esetleges pervesztessége esetén még a választottbíróági eljárás költségeit sem fogja tudni megfizetni.

A Választottbíróóság 2023. szeptember 18. napján kelt végzésében felhívta Felperest, hogy 15 napon belül nyilatkozzon a viszonkereset és az ideiglenes intézkedés iránti kérelmek vonatkozásában.

Felperes 2023. október 11. napján kelt beadványában az alperesi ideiglenes intézkedési kérelmek elutasítását kérte, mivel egyrészt Alperen nem tette a per tárgyává a bérleti jogviszony gyakorlását, mely időközben megszüntetésre került, másrészt Alperes kérelme a *status quo* megőrzésével kapcsolatosan nem kellően határozott, harmadrészt a bérleményben lévő eszközök kapcsán a bérbeadói zálogjog megszűnt, mivel Alperes nem kezdeményezett határidőn belül pert annak érvényesítésére.

Felperes 2023. október 26. napján a viszonkeresettel kapcsolatosan érdemi ellenkérelmet és beszámítási kifogást terjesztett elő. Alperes 2023. december 22. napján kelt beadványában az ideiglenes intézkedések iránti kérelmét fenntartotta, kérte az ellenkérelem és a beszámítási kifogás megalapozatlanság miatti elutasítását.

2. Döntés az ideiglenes intézkedés iránti kérelmekről

A Választottbíróóság az Alperes ideiglenes intézkedés iránti kérelmeit megalapozatlannak találta az alábbiak szerint.

2.1. Az ideiglenes intézkedési kérelem korlátai

A Választottbíróóságnak először abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az ideiglenes intézkedés szubjektív és objektív korlátai fennállnak-e az alperesi ideiglenes intézkedés iránti kérelmek vonatkozásában.

2.1.1. Szubjektív korlát kérdése

A felek akarati autonómiáján alapuló választottbíróági eljárásban a felek jogosultak kizárni az ideiglenes intézkedés alkalmazásának lehetőségét (ld. Vbt. 18. § (1) bek.). Fentiekre tekintettel a Választottbíróóságnak először abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a felek akarata szubjektív korlátját képezi-e az alperes által kért ideiglenes intézkedési kérelmek elbírálásának.

Mivel a felek sem a Bérleti Szerződésben lévő választottbíróági kikötésükben, sem azt követően nem zárták ki az ideiglenes jogvédelem lehetőségét, és arra a Választottbíróóság Eljárási Szabályzata kifejezetten lehetősége biztosít (ld. ESZ 33. §), a Választottbíróóság a Vbt. 18. § (1) bekezdésének első fordulatára figyelemmel megállapította, hogy az ideiglenes intézkedési kérelmek felőli döntés nem ütközik szubjektív korlátba.

2.1.2. Objektív korlát kérdése

Az ideiglenes intézkedés iránti kérelmek objektív korlátjaként a Választottbíróóság elsődlegesen azt a kérdéskört vizsgálta, hogy az ideiglenes intézkedés iránti kérelmek hogyan viszonyulnak a felek által a

keresettel, illetve viszontkeresettel érvényesített jogokhoz, illetve a kereseti és viszontkereseti kérelmekhez. A Választottbíróság megjegyzi, hogy – szemben a rVbt. korábbi 26. § (1) bekezdésével – a Vbt. 18. §-a kifejezetten nem utal az ideiglenes intézkedés iránti kérelem és a választottbírósági eljárás tárgya közötti összefüggésre. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a Választottbíróság bármilyen ideiglenes intézkedést elrendelhetne a felek jogvitájában.

A Választottbíróság kiindulási pontként leszögezi, hogy a Vbt. szabályozási mintájaként szolgáló, 2006. évben felülvizsgált UNCITRAL Modelltörvényhez kapcsolódó jogirodalom hangsúlyozza, hogy annak ellenére, hogy az 1985. évi UNCITRAL Modelltörvény kifejezetten utalt arra, hogy ideiglenes intézkedés meghozatalának a jogvita tárgya kapcsán van helye, mely utalás a 2006. évi UNCITRAL Modelltörvényből elmaradt, az ideiglenes intézkedés iránti kérelem és a jogvita tárgya közötti összefüggés továbbra is szükséges.⁸⁸ Figyelemmel arra, hogy a Vbt. elfogadásának egyik oka éppen a hazai választottbíráskodási jognak a 2006. évben felülvizsgált UNCITRAL Modelltörvénnyel való harmonizációja volt, a Választottbíróság nem tulajdonított annak jelentőséget, hogy a Vbt. kifejezetten nem említi a jogvita tárgya és az ideiglenes intézkedés közötti összefüggés fennállásának szükségességét.⁸⁹

A Választottbíróság az összefüggés körében analógiával alkalmazandónak tekintette azt a hazai – a polgári perrendtartás kapcsán kialakult – rendes bírósági gyakorlatot, mely alapján ideiglenes intézkedésnek a kereseti, illetve viszontkereseti követeléssel érvényesített jog, illetve követelés tekintetében van helye, ugyanakkor nincs lehetőség ideiglenes intézkedésről való határozat hozatalának olyan kérdésekben, melyek sem a keresetnek sem a viszontkeresetnek nem képezik tárgyát, s amelyekre emiatt a peres eljárásban hozott érdemi határozat sem terjedhet ki (Ld. BH1977. 55, BH1995. 39, BH2002. 441. BDT2007.1695.).

Mindez nem jelenti azt, hogy ideiglenes intézkedés iránti kérelemnek kizárólag a kereseti, illetve viszontkereseti kérelem korlátain belül lenne helye, ugyanakkor az ideiglenes intézkedési kérelemnek kapcsolatban kell állnia a kereseti, illetve viszontkereseti követelésekkel és az azok alapját képező anyagi jogosultságokkal. E szoros kapcsolat időbeli, illetve tárgyi kapcsolódást feltételez a kereseti-, viszontkereseti kérelem, illetve ideiglenes intézkedés iránti kérelem között.

2.1.3. Összefüggés hiánya a jogvita tárgyával

Ekörben a Választottbíróság egyrészt rámutat, hogy a Felperes keresete a Bérleti Szerződésből a kereset benyújtását megelőzően keletkező igényekre, az Alperes viszontkeresete pedig a Bérleti Szerződés alapján 2023. január és június hónapja között keletkező igényekre vonatkozik. Ezzel szemben a 4. pont a)-b) és c), illetve 8. pont e) alpontok alatti ideiglenes intézkedés iránti kérelmek a kereseti-, illetve viszontkereseti kérelmek által érintett időszakot követő időszakokra irányulnak.

Ami a tárgyi összefüggést illeti, a Választottbíróság megítélése szerint a fenti kérelmek olyan magatartások tanúsítására, attól való tartózkodásra irányulnak, melyek tárgyukat tekintve sincsenek kellő összefüggésben a keresettel, illetve viszontkeresettel érvényesített joggal.

⁸⁸ Ilias Bantekas – Pietro Ortolani – Shahla Ali – Manuel A. Gomez – Michael Polkighorne: UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration – A Comentary, Cambridge University Press, 2020. 328-329.

⁸⁹ Ld. a T/15361.sz. törvényjavaslathoz fűzött általános indokolást

A Választottbíróság a 4. pont a) és b) alpontok alatti kérelem kapcsán utal arra, hogy a már felmerült bérleti díj és egyéb követelések szempontjából irreleváns a bérleti jogviszony folytatása, illetve a károk megelőzése.

A Választottbíróság a 4. pont c) alpont alatti kérelemmel kapcsolatosan hangsúlyozza, hogy Alperes a jelen eljárásban nem érvényesít bérbeadó zálogjogot, sőt a rendelkezésre álló dokumentumok alapján arra merült fel perbeli adat, hogy Alperes bérbeadói zálogjoga megszűnt.

A Választottbíróság a 8. pont e) alpont kapcsán pedig utal arra, hogy a pernek nem tárgya sem a Bérleti Szerződés felmondásának jogszerűsége, sem a felek 2023. augusztus 1. napját követő igényei.

2.2. Az ideiglenes intézkedés iránti kérelem megalapozatlansága

A Választottbíróság a 4. pont d) és 8. pont f) alpontok alatti ideiglenes intézkedési kérelmek vonatkozásában azon az állásponton volt, hogy azok megalapozottsága vizsgálható, figyelemmel arra, hogy e kérelmek kellő mértékben összefüggenek a viszontkeresettel érvényesített joggal. Fenti kérelmeivel Alperes a viszontkeresettel érvényesített főkövetelés és perköltségigény összegével megegyező összegű fedezet nyújtására kérte kötelezni Felperest, kérelmének indokául Felperes elnehezült gazdasági helyzetét jelölte meg.

2.2.1. Határozott kérelem hiánya

Mivel a rVbt. nem szabályozta a választottbíróság által elrendelt ideiglenes intézkedés iránti kérelem végrehajthatóságát a Vbt. – a 2006. évben felülvizsgált UNCITRAL Modelltörvény rendelkezéseit követve – már kifejezetten rendelkezik arról, hogy a választottbíróság által elrendelt ideiglenes intézkedés a bírósági végrehajtás szabályai szerint végrehajtható (Ld. Vbt. 26. § (1) bek.). Fentiekre tekintettel a Választottbíróság elsődlegesen azt a kérdést vizsgálta, hogy az Alperes érdemben vizsgálható ideiglenes intézkedés iránti kérelmei megalapozottságuk esetén képezhetnék-e bírósági végrehajtás tárgyát.

Egy bírói, választottbírói határozat végrehajthatóságának előfeltétele, hogy az kellően határozott rendelkezést tartalmazzon, és tartalmazzon mindazon adatokat, melyekből minden kétséget kizáróan megállapítható az adós kötelezettsége (Ld. BH2003.122). Figyelemmel arra, hogy a választottbírósági eljárásban is érvényesül az ún. ultra petita tilalom - mely alapján a választottbíróság nem terjeszkedhet túl a felek kérelmein - a választottbíróság ekörben azt a kérdést vizsgálta, hogy az Alperes 4. pont d) és 8. pont f) alpontok alatti kérelmei kellően határozottak-e.

A Választottbíróság azon az állásponton volt, hogy a „fedezet nyújtása” nem kellően határozott kérelem, hiszen nem tartalmazza annak megjelölését, hogy milyen formában (pl. ingó dolog átadása), illetve milyen módon (pl. harmadik személynél való letétbe helyezés, stb.) nyújtson fedezetet Felperes. Erre tekintettel a Választottbíróság álláspontja szerint „fedezet nyújtása”, mint magatartás bírósági végrehajtás tárgyát sem képezhetné, mivel abból nem állapítható meg kétséget kizáróan, hogy az adós milyen kötelezettség teljesítésére köteles.

Arra pedig a már fent említett ultra petita tilalom miatt nem volt lehetőség, hogy a Választottbíróság töltsen ki tartalommal az Alperes fedezet nyújtására irányuló ideiglenes intézkedés iránti kérelmét.

2.2.2. Az ideiglenes intézkedés feltételeinek fennállása

Jóllehet a 4. pont d) alpont és 8. pont f) alpont alatti ideiglenes intézkedési kérelmeknek kellő határozottság hiányában helyt adni eleve nem lehetett, a Választottbíróság ezen ideiglenes intézkedés iránti kérelmek érdemi megalapozottsága kapcsán szükségesnek tartja leszögezni az alábbiakat.

A Választottbíróság megállapítja, hogy Felperes valóban akként nyilatkozott 2023. augusztus 16-i beadványában, hogy álláspontja szerint Alperes viszontkereseti követelését azért érvényesíti, hogy azzal „még jobban elnehezítse” felperes gazdasági helyzetét és likviditását.

Ugyanakkor Alperes 2023. szeptember 7. napján kelt beadványában maga hivatkozott arra, hogy Felperes a 2022. év során rekordbevételt ért el.

A Választottbíróság ezzel kapcsolatosan rámutat, hogy a jelenleg rendelkezésre álló peradatok alapján nem állapítható meg, hogy fennállnak az ideiglenes intézkedés elrendelésének feltételei a 4. pont d) és a 8. pont f) alpont alatti ideiglenes intézkedési kérelmek vonatkozásában. E körben a bizonyítási teher Alperest terheli, aki nem szolgáltatott kellő bizonyítékot annak alátámasztására, hogy Felperes anyagi helyzete oly mértékben megrendült, mely alperesi pernyertesség esetén veszélyeztetné a kielégítést.

Fenti indokokra figyelemmel a Választottbíróság elutasította az Alperes ideiglenes intézkedés iránti kérelmeit. Az alperesi ideiglenes intézkedés iránti kérelmek sikertelenségének következményét a perköltség viselésre nézve a Választottbíróság a választottbírósági eljárást lezáró érdemi határozatában fogja értékelni.

Budapest, 2024. január 15.

Bíróági határozatok

A Kúria Gfv.VI.30.044/2024/10. mint másodfokú bíróság ítélete (Egyéb gazdasági jogi ügy)

Kúria Gfv. 30.044/2024/10.

Az ügy száma: Gfv.II.30.044/2024/10.

A tanács tagjai: dr. Hajdu Edit a tanács elnöke

dr. Osztovits András előadó bíró

dr. Darákné dr. Nagy Szilvia bíró

dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna bíró

dr. Stark Marianna bíró

A felperes: felperes (cím)

A felperes képviselője:

Szecskay Ügyvédi Iroda (cím1, ügyintéző: dr. Wellmann György ügyvéd)

Az alperesek: I. rendű (cím2) I. rendű

II. rendű (cím2) II. rendű

Az I.-II. rendű alperes képviselője:

Lakatos, Köves és Társai Ügyvédi Iroda (cím3, ügyintéző: dr. Fazakas Balázs ügyvéd)

Az ügy tárgya: fedezetelvonó szerződés relatív hatálytalansága

A fellebbezést benyújtó fél:

felperes

A másodfokú bíróság neve határozat száma:

Pécsi Ítéltábla Gf.IV.40.023/2023/4.

Az elsőfokú bíróság neve határozat száma:

Kaposvári Törvényszék 8.G.40.047/2022/14/II.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű és a II. rendű alpereseknek, mint együttes jogosultaknak 6.350.000 (hatmillió-háromszázötvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

[1] Az alperesek az cég csoport tagjai. A II. rendű alperes tagja és a törzstőkéjének 100 %-os tulajdonosa az I. rendű alperes.

[2] A felperes az cég csoporton belüli társaságokkal és ügyvezetőkkel, vezérigazgatókkal, tagokkal szemben a Moszkvai Eseti Választottbíróságon pert indított. A választottbírósági eljárásban a jelen per I. rendű alperese, mint V. rendű alperes vett részt. A Moszkvai Eseti Választottbíróság 2019. május 22-én kelt A-201650-AH számú határozatával (továbbiakban: Választottbírósági Ítélet) a felperes követelésének részben helytadott, és egyetemlegesen kötelezte az I.-VII. rendű alpereseket, köztük az V. rendű alperest – a jelen per I. rendű alperesét – 49.024.599,75 euró kár, kamatai, választottbírósági költség, választottbírósági eljárási díj és a felperes jogi képviselője díjának megfizetésére.

[3] A Kaposvári Törvényszék 1500-1.Vh.175/2019/27. számú végzésével a Választottbírósági Ítéletet végrehajtási tanúsítvánnyal látta el. Megállapította, hogy a külföldi eseti választottbírósági határozat a magyar jog szerint a belföldi választottbíróság határozatával azonos módon végrehajtható. A fellebbezés folytán eljáró Pécsi Ítéltábla 2021. május 22-én jogerős Pkf.IV.25.004/2021/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. A Kaposvári Törvényszék 2021. június 11-én 1500.Vh.175/2019/42/I. szám alatt a pénzkövetelés végrehajtására végrehajtási lapot állított ki az I. rendű alperessel, mint adóssal szemben a Választottbírósági Ítélet végrehajtása iránt 49.024.599,75 euró tőkekövetelés és járulékai vonatkozásában. A végrehajtási lap 6. pontjában a felperes, mint végrehajtást kérő az I. rendű alperes, mint adós kizárólagos tulajdonában álló (100 %-os üzletrésszel rendelkezik) cég1 üzletrészt kérte végrehajtás alá vonni.

[4] 2021. május 25-én az alperesek között üzletrész átruházási szerződés jött létre a cég1 üzletrészeinek átruházására, amellyel az I. rendű alperes az üzletrészt a II. rendű alperesre ruházta át.

[5] A Kúria 2023. augusztus 29-én meghozott Pfv.II.20.510/2023/8. számú végzésével a Pécsi Ítéltábla Pkf.IV.25.004/2021/4. számú végzését hatályon kívül helyezte, a Kaposvári Törvényszék 1500-1.Vh.175/2019/27. számú végzését megváltoztatta, és a felperes végrehajtási tanúsítvány kiállítása iránti kérelmét elutasította. A Kúria megítélése szerint az 1962. évi 25. tvr. a külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló New Yorkban, 1958. június 10-én kelt Egyezmény kihirdetéséről (a továbbiakban: Egyezmény) V. Cikk (1) bekezdés c) pontjára figyelemmel a Választottbírósági Ítélet nem ismerhető el, mert azt olyan ügyben hozták, amelyre a választottbírósági kikötés nem terjed ki.

A felperes keresete és az alperesek védekezése

[6] A felperes keresetében a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:120. § (1) bekezdése alapján annak megállapítását kérte, hogy az alperesek között létrejött üzletrész átruházási szerződés az irányában hatálytalan. A Ptk. 6:120. § (3) bekezdése alapján a II. rendű alperest annak

tűrésre kérte kötelezni, hogy 49.212.081,47 euró és 21.090.161 forint összegű követelése a cég 100 % üzletréséből kielégítést nyerjen.

[7] Az alperesek alaki védekezésükben joghatóság hiánya miatt az eljárás megszüntetését kérték, érdemi védekezésük a kereset elutasítására irányult. Vitatták az átruházás fedezetelvonó jellegét, az alperesek rosszhiszeműségét, valamint azt, hogy a követelés fennállása az üzletrész átruházási szerződés létrejöttékor bizonyított volt.

Az első és a másodfokú bíróság ítélete

[8] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperesek között létrejött cég 100 %-os üzletrésének átruházásáról szóló 2021. május 21-én kelt szám 1 számú jegyzőkönyvbe foglalt szerződés a felperes irányába hatálytalan. Kötelezte a II. rendű alperest annak tűrésére, hogy a felperes 49.212.081,47 euró és 21.090.161 forint követelése a cég 100 %-os üzletréséből kielégítést nyerjen. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a követelés bírósági úton érvényesítése, végrehajtása nem előfeltétele a szerződés fedezetelvonó jellegének és relatív hatálytalansága megállapításának. A felperesnek a Ptk. 6:120. § (1) bekezdésében meghatározott bírói úton kikényszeríthető követelése állt fenn az I. rendű alperessel szemben, amelyet a választottbíróság előtt érvényesített, az alperesek közötti szerződés pedig ezen igény kielégítésének fedezetét elvonta, és a szerző fél rosszhiszeműsége is megállapítható volt.

[9] Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította. A fellebbezés indokaira tekintettel úgy ítélte: a Ptk. 6:120. § (3) bekezdésére alapított marasztalási kereset akkor lehet alapos, ha a követelés tárgyában marasztaló jogerős ítélet, más végrehajtható okirat született, vagy ha az alperes a követelést nem vitatja, vagy ha a felperes bizonyítja, hogy az alperessel szemben bírói úton érvényesíthető, fennálló, esedékes, lejárt követelése van. A felperes a követelését arra alapította, hogy az I. rendű alperessel szemben – a Választottbírósági Ítélet alapján – bírói úton érvényesíthető lejárt követelése van, amely követelés végrehajtását az alperesek közötti fedezetelvonó szerződés megghiúsította. E szerződés megkötésének hiányában az elvont vagyontárgy a felperes követelésének fedezetéül szolgált volna. A felperes érvelése szerint a követelés fennálltát, összecszerűségét a Választottbírósági Ítélet támasztotta alá.

[10] A másodfokú bíróság utalt arra, hogy a felperesnek a Választottbírósági Ítéletre vonatkozó végrehajtási tanúsítvány kiállítása iránti kérelmét elutasították. Erre, mint új tényre hivatkozva, az alperesek a kereset elutasítása indokaként állították: az ügylet fedezetelvonó jellege nem állapítható meg, mert a felperesnek nincs az I. endű alperessel szemben érvényesíthető igénye. Ez az elutasító végzés az Egyezmény rendelkezéseire figyelemmel a másodfokú bíróság szerint azt jelenti, hogy a Magyar Állam, mint az Egyezmény szerinti szerződő fél ezt a külföldi választottbírósági határozatot nem ismeri el. A Magyar Állam által el nem ismert ítéletre Magyarországon, magyar bíróság előtt jogot alapítani nem lehet, a Választottbíróság Ítélet ezért nem minősül jogerős marasztaló határozatnak, és nem bizonyítja azt sem, hogy a felperesnek az I. rendű alperessel szemben bírói úton érvényesíthető, esedékes és lejárt követelése állt fenn.

[11] A másodfokú bíróság szerint a követelés bírósági úton akkor érvényesíthető, ha a bíróság előtti eredményes igényérvényesítés, marasztalás esetén lehetséges az ítélet végrehajtása is. A fedezetelvonás lényege éppen az, hogy a követelés végrehajtása hiúsul meg a vagyontárgy átruházásával. Az I. rendű alperessel szembeni végrehajtás kizártsága folytán az alperesek közötti

szerződés fedezetelvonó jellege nem merülhet fel, ezért a felperes fedezetelvonásra alapított keresetét – a törvényi tényállás további elemének vizsgálata nélkül – el kellett utasítani.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[12] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását, másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet a Pp. 110. § (3) bekezdésébe, 214. § (3) bekezdésébe, 266. § (1) bekezdésébe, 279. § (1) bekezdésébe, 373. § (2) bekezdésébe, a Ptk. 6:120. § (1)-(4) bekezdéseibe ütköző módon jogszabálysértő. Álláspontja szerint a másodfokú eljárásban egy eldöntendő kérdés volt: a fedezetelvonó szerződés megkötésekor a felperesnek volt-e követelése az I. rendű alperessel szemben. A felperes az elsőfokú eljárásban a Ptk. 6:120. §-a szerinti fedezetelvonás valamennyi törvényi konjunktív feltételének teljesülését igazolta, amitől a másodfokú bíróság annyiban tért el, hogy nem találta bizonyítottnak, hogy a felperesnek követelése lenne az I. rendű alperessel szemben.

[13] A felperes utalt arra is, hogy sem a Ptk. hivatkozott rendelkezése, sem az 1/2011. (VI. 15.) PK vélemény nem követeli meg, hogy a követelés a végrehajthatóság fázisában legyen, hanem annak az igény állapotában, azaz bírósági úton kikényszeríthetőnek kell lennie. Az alperesek éppen annak tudatában kötötték meg a keresettel támadott üzletrész átruházó szerződést, hogy a Pécsi Ítéltábla az elsőfokú bíróság döntését helybenhagyva végrehajthatónak nyilvánította a Választottbírósági Ítéletet. Az igény fennállását az ügylet megkötésének időpontjában kell vizsgálni. A 2021. május 25-én kelt adásvételi szerződés olyan időpontban történt, amikor a felperes követelésének Magyarországon való elismerését és végrehajthatóságát a Pécsi Ítéltábla jogerős döntése állapította meg. Az alperesek tehát a fennálló követelés jogerős végrehajthatóságának tudatában döntöttek úgy, hogy megkötik a sérelmezett ügyletet. Mindezek alapján egyértelmű, hogy az alperesek rosszhiszeműen kötötték meg az adásvételi szerződést, az a követelés fedezetének elvonására irányult, és azt is eredményezte. A végrehajthatóság utólagos alakulása ezen nem változtatott.

[14] A felperes hivatkozott arra is, hogy az alperesek a per során nem vitatták a felperes követelésének fennállását. Az eljáró bíróságoknak ezért a Pp. 266. § (1) bekezdése alapján bizonyítás nélkül tényként kellett volna ezt megállapítaniuk.

[15] A felperes szerint a követelése nem a végrehajtási perből, hanem a Választottbírósági Ítéletből ered, az abban megjelölt összeg a felperes követelése. A Ptk. 6:120. §-a és az 1/2011. PK vélemény nem végrehajtható követelést vár el a fedezetelvonó szerződés megállapíthatóságához, időről-időre változhat, hogy éppen van-e Magyarországon végrehajtó döntés. Ettől az utólagos eljárásjogi helyzettől nem függhet az, hogy a szerződés fedezetelvonónak minősül-e.

[16] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték. Állították, hogy a jogerős ítélet a felperes által hivatkozott indokokból nem jogszabálysértő. Kiemelték, hogy a másodfokú bíróság helyesen mellőzte a Pp. 266. § (1) bekezdésének alkalmazását. Az alperesek a per során úgy nyilatkoztak, hogy tudnak a felperes velük szemben fennálló követeléséről, de azt sem jogalapjában sem összecszerűségben nem ismerték el, azt a per során vitatták.

[17] Álláspontjuk szerint a másodfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a külföldi választottbírósági ítélet végrehajthatóságának hiánya összefügg a felperes perbeli követelésének érvényesíthetőségével. Eltérően kell megítélni, amikor a jogosult még nem érvényesített igényt a

kötelezettel szemben és azt, amikor már történt igényérvényesítés, vagy éppen az igény bírói úton nem kikényszeríthető. Utóbbi két esetben az állítólagos követelés nincs igényállapotban, illetve bírósági úton Magyarországon nem kikényszeríthető, így a fedezetelvonás nem következhet be.

[18] Az alperesek a felülvizsgálati tárgyaláson úgy nyilatkoztak, hogy a Kúriának a joghatósága hiányát hivatalból kell észlelnie.

A Kúria döntése és jogi indokai

[19] A Kúria az alpereseknek a felülvizsgálati tárgyaláson a joghatóság hiánya hivatalbóli észlelésére tett nyilatkozatára figyelemmel utal a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 1215/2012/EU rendelet 27. cikkére, amely szerint valamely tagállam bírósága hivatalból akkor állapítja meg joghatóságának hiányát, amennyiben a per tárgyára vonatkozóan a 24. cikk alapján más tagállam bírósága rendelkezik kizárólagos joghatósággal. A jelen per tárgya kötelmi jogi igény, amire a hivatkozott rendelet 24. cikke alapján egyetlen tagállami bíróság sem rendelkezik kizárólagos joghatósággal, a Kúria ezért – erre irányuló felülvizsgálati, vagy csatlakozó felülvizsgálati kérelem hiányában – hivatalból nem vizsgálhatta, hogy a perbeli kereseti kérelem elbírálására magyar bíróságok rendelkeznek-e joghatósággal.

[20] A Kúria mindezekre figyelemmel a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között, érdemben vizsgálta. Megállapította, hogy az a hivatkozott indokok alapján nem jogsabálysértő.

[21] A Ptk. 6:120. §-a értelmében a fedezetelvonó szerződés relatív hatálytalanságának megállapítása két konjunktív feltétel együttes bizonyítása esetén lehetséges: a vitatott szerződés megkötésének időpontjában a jogosultnak a kötelezettel szemben követelése álljon fenn, amelynek a fedezetét a kötelezett el akarja vonni. További, harmadik feltétel a kötelezettől jogot szerző személlyel szemben történő perindításkor, hogy a jogosultnak a kötelezettel fennálló jogviszonyból származó követelése az igény állapotába kerüljön.

[22] A jogerős ítélet szerint a felperes a perben nem tudta igazolni, hogy a vitatott szerződés megkötésekor követelése állt fenn az I. rendű alperessel szemben, mivel azt kizárólag azzal a külföldi választottbírósági ítélettel kívánta igazolni, amely a Kúria végzése értelmében Magyarországon nem elismerhető és nem végrehajtható. A felperes tehát nem tudta bizonyítani a perben ezt a jogszabályi konjunktív feltételt.

[23] A Kúria egyetért a felperessel abban, hogy a szerződés fedezetelvonó jellegének megállapítása esetén nem annak van ügydöntő jelentősége, hogy az igény végrehajtható-e vagy sem, hanem annak, hogy az az igény állapotában legyen a vitatott szerződés megkötésekor. Ennek az igény állapotában levő követelésnek a tényét a Pp. 265. § (1) bekezdése alapján az erre hivatkozó félnek, a felperesnek kellett bizonyítania, aki e körben kizárólag a választottbírósági ítéletre hivatkozott, azzal kívánta bizonyítani követelése fennálltának tényét az I. rendű alperessel szemben. A Kúriának a felülvizsgálati kérelemre is figyelemmel elsőként azt a jogkérdést kellett vizsgálnia, hogy egy külföldi választottbírósági ítélet elismerésének megtagadása milyen jogkövetkezményekkel jár az ítélettel érintett felek tekintetében.

[24] Az Egyezmény III. Cikke szerint Magyarország kötelezettséget vállalt arra, hogy a külföldi választottbírósági határozatokat kötelezőnek ismeri el, biztosítva ezzel, hogy a határozatok anyagi és eljárásjogi hatásait Magyarországon is kifejthessék. Az elismerés a külföldi választottbírósági

határozat minden eljárási és anyagi joghatásának elfogadását jelenti, amelyek – a végrehajthatóságon kívül – a rendes bírósági határozatokat megilletik, amelyek közül a legfontosabb, de nem az egyetlen joghatás az anyagi jogerő. A külföldi választottbírósági határozat végrehajthatóságának mindig előfeltétele az is, hogy elismerhető legyen.

[25] A Kúria a Pfv.II.20.510/2023/8. számú végzésével a perbeli külföldi választottbírósági ítélet elismerését az Egyezmény V. Cikk (1) bekezdés c) pontja alapján megtagadta. Ennek egyik jogkövetkezménye éppen az, hogy ez az ítélet Magyarországon joghatások kiváltására nem alkalmas, nem eredményez ítélt dolgot a felek közötti jogvitában, és nem nyilvánítható végrehajthatónak sem. Az el nem ismert külföldi választottbírósági ítéletet ugyanakkor megilleti a külföldi közokirat bizonyító ereje és a valódiság vétele, ha az megfelel a Pp. 593. § feltételeinek. Ha a külföldi választottbírósági ítélet ezeknek a formai követelményeknek eleget tesz, akkor ugyanaz a bizonyító ereje, mint a belföldi közokiratnak, tehát teljes bizonyítékul szolgál a tartalma tekintetében, de nem a tartalom helyessége vonatkozásában. A felperesnek tehát valóban nem azt kellett bizonyítania a perben, hogy végrehajtható-e az alperessel szembeni követelése, hanem azt, hogy van ilyen követelése, és az összecszerűségében is megegyezik a kereseti kérelemben megjelölt tartozás összegével. A másodfokú bíróság ezért jogszabálysértő módon állapította meg, hogy a külföldi választottbírósági ítélet végrehajtásának kizártsága miatt az alperesek közötti szerződés fedezetelvonó jellege fel sem merülhet.

[26] Az 1/2011. (VI. 15.) PK vélemény 7. pontja szerint a fedezetelvonás megállapítása iránti perben a jogot szerző féllel szemben marasztalási, a kötelezettel szemben – főszabály szerint – megállapítás iránti keresetet kell előterjeszteni. A kötelezettel szemben akkor kell a követelés teljesítése iránti keresetet előterjeszteni, ha még nem született a kötelezettet marasztaló jogerős ítélet vagy más végrehajtható okirat, és a perben a kötelezett a jogosult követelését vitatja.

[27] A felperes keresetében az I. rendű alperessel, mint kötelezettel szemben megállapítást, a II. rendű alperessel, mint szerző féllel szemben marasztalást kért. A per során mindvégig következetesen állította, hogy a külföldi választottbírósági ítélet marasztalta az I. rendű alperest, aki ezt a követelést a jelen perben nem vitatta, nem kérte az I. rendű alperes ismételt marasztalását.

[28] A Kúria megítélése szerint az I. rendű alperessel szemben a megállapítás iránti kereset hivatkozott feltételei nem álltak fenn. A Választottbírósági Ítélet az elismerésének megtagadása miatt Magyarországon anyagi jogerőhatással nem rendelkezik. Az alperesek a perben következetesen alaki és tartalmi okokból is vitatták a felperes követelését, jogi képviselőjük nyilatkozatait is csak úgy lehetett értelmezni, hogy tudnak a felperes velük szemben fennálló követeléséről, de azt sem jogalapjában, sem összecszerűségben nem ismerték el. A felperes felülvizsgálati kérelmében e körben jogszabálysértésként megjelölt Pp. 266. § (1) bekezdés nem releváns, mert az a bizonyítás nélkül megállapítható tényeket szabályozza, az ellenérdekű fél beismerése esetén. A ténykérdés beismerésétől eltér a követelés elismerése, ami anyagi jogi következményekkel jár, és az ítélet alapjául is szolgálhat. Az alperesek szerteágazó védekezésük során abban következetes nyilatkozatot tettek, hogy a moszkvai választottbírósági eljárás és az ítélet meghozatala tényét, annak tartalmát nem vitatták, de egyik perbeli nyilatkozatukat sem lehet egyértelműen a Választottbírósági Ítéleten alapuló követelés elismerésének tekinteni. Ennek hiányában pedig a felperesnek kellett bizonyítania az I. rendű alperessel szembeni követelésének fennálltát és összecszerűségét.

[29] A Kúria utal arra, hogy már a Pfv.II.24.611/2023/3. számú, az eljárás felfüggesztését mellőzni rendelő végzésében rámutatott, hogy a felperesnek jelen ügyben követelése végrehajthatóságát nem kell bizonyítania, csak annyit, hogy az érintett követelés fennáll, esedékes és lejárt [19]. A Kúriának a külföldi választottbírósági ítélet elismerését megtagadó Pfv.II.20.510/2023/8. számú végzése kihirdetését követően a másodfokú bíróság a 2023. október 19-én megtartott tárgyaláson a Pp. 373. § (3) bekezdése alapján tájékoztatta a feleket arról, hogy ennek a végzésnek a rendelkezése új bizonyítéknak minősül. A felperes képviselője a másodfokú bíróság felhívására úgy nyilatkozott, hogy ezen új tény állítására figyelemmel sem kíván a másodfokú eljárásban keresetet, vagy bármiféle egyéb nyilatkozatot változtatni.

[30] A Kúria megítélése szerint a másodfokú bíróság helyesen, jogszabálysértés nélkül alkalmazta a Pp. 373. § (2) és (3) bekezdését, amikor felhívta a felperest a keresetének módosítására. Azáltal, hogy a külföldi választottbírósági ítélet elismerhetőségét a Kúria megtagadta, az I. rendű alperessel, mint kötelezettel szemben a felperesnek nem volt marasztaló, jogerős ítélete. A külföldi választottbírósági ítélet elismerését megtagadó határozat időbeli hatálya szükségszerűen ex tunc jellegű: az érintett határozat annak kihirdetésétől kezdve nem alkalmas joghatások kiváltására Magyarországon. Ebből következik, hogy a felperes az alperesek közötti, keresettel támadott szerződés időpontjában sem rendelkezett már az I. rendű alperest marasztaló, jogerős bírósági határozattal.

[31] A másodfokú bíróság helyesen észlelte, hogy a jogerős ítélet hiánya olyan új tény, amelyre a felek az elsőfokú eljárásban még nem hivatkozhattak, ezért a Pp. 373. § (3) bekezdése alapján keresetváltoztatásnak van helye. A felperesnek – a másodfokú bíróság felhívása ellenére nem módosított – keresete nem tett eleget a PK vélemény 7. pontjában írtaknak, az I. rendű alperessel szembeni megállapítási kereset feltételei nem álltak fenn, mivel a felperes nem rendelkezett a kötelezettet marasztaló jogerős ítélettel, és a követelését a perben az I. rendű alperes vitatta.

[32] Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróság döntése érdemben helyes azzal az indokolásbeli módosítással, hogy a felperesnek az I. rendű alperessel szemben a fedezetelvonó szerződés megkötésekor nem volt bizonyított követelése, ezért ezen konjunktív feltétel hiányában a megállapítási keresetet el kellett utasítani.

[33] A Kúria mindezek alapján a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[34] A Kúria a felülvizsgálati eljárásban pervesztes felperest a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperesek – a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdéseire és arra figyelemmel, hogy a perben nagy terjedelmű bizonyítás lefolytatására nem volt szükség, jogkérdésben kellett dönten, így a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel arányban álló, az általános forgalmi adót is magában foglaló ügyvédi munkadíjból álló – felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére.

[35] A Kúria a döntését a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó 376. § (1) bekezdés a) pontja alapján tárgyaláson hozta meg.

[36] A Kúria ítélete ellen felülvizsgálatnak a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja szerint nincs helye.

Budapest, 2024. június 18.

dr. Hajdu Edit s. k. a tanács elnöke, dr. Osztovits András s. k. előadó bíró, dr. Darákné dr. Nagy Szilvia s. k. bíró, dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s. k. bíró, dr. Stark Marianna s. k. bíró

A MAGYAR VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI EGYESÜLET KÖZGYŰLÉSE – ELNÖKI BESZÁMOLÓ ÉS TISZTÚJÍTÁS

A MAGYAR VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI EGYESÜLET 2025. MÁJUS 27.
NAPJÁN TARTOTTA ÉVES KÖZGYŰLÉSÉT. AZ EGYESÜLET
KÖZGYŰLÉSÉN AZ ELNÖKI BESZÁMOLÓ MELLETT TISZTÚJÍTÁSRA
IS SOR KERÜLT, MELY KERETÉBEN AZ EGYESÜLETI TAGOK ÚJ
ELNÖKSÉGET ÉS ELNÖKÖT VÁLASZTOTTAK AZ ELKÖVETKEZŐ
KETTŐ ÉVRE.

A Magyar Választottbírói Egyesület 2018. évben alakult civil szervezet, melynek célja a hazai, illetve nemzetközi kereskedelmi jogviták választottbírói rendezésének elősegítése, a választottbíráskodással kapcsolatos hazai jogi és üzleti kultúra fejlesztése.

Az Egyesület választottbíráskodással kapcsolatos – magyar és idegen nyelvű – rendezvényeket, konferenciákat, valamint képzéseket szervez. Az Egyesület 2025. május 27. napján éves közgyűlést tartott, melyen Korom Veronika leköszönő elnök beszámolt az Egyesület elmúlt éveiben folytatott tevékenységéről, majd a beszámoló elfogadását követően tisztújításra került sor.

Beszámoló az Egyesület tevékenységéről

A Közgyűlést Korom Veronika egyesületi elnök nyitotta meg, aki az egyesületi elnöki tisztséget 2019 óta töltötte be. Munkáját az Egyesület elnöksége támogatta, melynek tagjai Antal József, Boóc Ádám, Boronkay Miklós, Fazakas Balázs, Kohlusz Milán, Pigler Csaba és Schmidt Richárd voltak.

Korom Veronika elnöksége alatt az Egyesület jelentős fejlődésen ment keresztül: bővült a tagság, kibővült az elnökség, valamint számos értékes szakmai eseményt sikerült lebonyolítani. Az elmúlt években az Egyesület - számos egyesületi tag és külföldi kolléga részvételével – nagy sikerű kreditpontos rendezvényeket tartott olyan kulcsfontosságú témákban, mint a perfinanszírozás, a due process, a választottbírói kikötések, valamint a választottbírói függetlenség és pártatlanság.

Az Egyesület által az elmúlt években szervezett legjelentősebb nemzetközi konferenciák az alábbiak voltak:

2021 ICC Rules Regional Launch (Magyarország, Horvátország, Szlovákia)

2021 VIAC Rules Revision – Perspectives from Hungary

2022 The New Silk Road – konferencia a CIETAC európai irodájával, a European Chinese Arbitrators Association-nel és az MCC-vel közös szervezésben;

2023 Confidentiality & Transparency in International Arbitration - Jus Mundi-val és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbírói Szövetséggel közös szervezésben;

⁹⁰ Dr. Korózs Péter ügyvéd (SMARTLEGAL Schmidt & Partners)

2024 Energy Charter Treaty konferencia az MCC-vel közös szervezésben, az Energia Charta Titkárság megbízott főtítkárának részvételével;

2025 New Developments in International Arbitration - konferencia a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbírással és a CIETAC-kal közös szervezésben, melynek keretében az Egyesület együttműködési megállapodást írt alá a CIETAC-kal.

Fentiek közül kiemelt fontosságú Jus Mundi-val való együttműködés, melynek köszönhetően a magyar választottbírási döntések és magyar választottbírók is szerepelhetnek a Jus Mundi adatbázisában, mely lehetőséget ad arra, hogy a magyar választottbíráskodással foglalkozó szakemberek nagyobb nemzetközi láthatóságot és lehetőségeket kapjanak választottbíróként is.

Emellett Korom Veronika elnöksége alatt az Egyesület több külföldi választottbírási rendezvény és szervezet partnere lett (például a Riga Arbitration Days, az Istanbul Arbitration Days és az ArbCEE) és az Egyesület keretein belül az utóbbi években számos – Nyugat-Európában már sikeresen működő – további kezdeményezés szökkent szárba.

A fenti kezdeményezések közé sorolható többek között az Arbitration Lunch Match, mely keretében világszerte több mint 1600 női választottbíró vesz részt egy időben szervezett szakmai ebéden, vagy az Arbitration Breakfast, mely során a választottbíráskodással foglalkozó gyakorló jogászok – reggelivel egybe kötve – különböző szakmai problémaköröket vitatnak meg.

Fentiek mellett az Egyesület Schmidt Richárd vezetésével a 2023-24-es évben és 2024-25-ös évben a Budapesti Ügyvédi Kamarával közösen megszervezte a „Választottbíráskodás és alternatív vitarendezési módok I-II.” c. kreditpontos képzési sorozatokat, melyeken – közel 20 (húsz) egyesületi tag, mint előadó részvételével – sikerült több száz ügyvéd és jogász kollégát is megszólítani a választottbíráskodás témájában. A 2023/2024-es képzéssorozat előadásából 2025-ben megjelent a „Választottbíráskodás és alternatív vitarendezési módok” című kötet az ORAC Kiadó gondozásában, Schmidt Richárd szerkesztésében.

Az elnöki beszámolót a tagság egyöntetű tapssal és köszönettel fogadta.

Tisztújítás

A beszámolót követően került sor az elnökségi tagok és az egyesületi elnök személyével kapcsolatos szavazásra. A szavazáson személyesen vagy meghatalmazott útján az egyesületi tagok több mint 90%-a vett részt és az alábbi tagokat választotta meg tisztségviselőkné a 2027. május 27. napjáig terjedő időszakra.

Elnökségi tagok:

Antal József
Boóc Ádám
Boronkay Miklós
Cseh Tamás Zoltán
Darnót Sára

Fazakas Balázs
Fenyőházi András
Grosu Manuela
Korom Veronika
Kőhegyi Dávid

László András
Németh Csaba
Novák Zoltán
Pigler Csaba
Schmidt Richárd

Elnök:

Schmidt Richárd

Bulletin – A Kereskedelmi Választottbíróság online folyóirata

Felhívás Szerzőknek

A Bulletin – a Kereskedelmi Választottbíróság online folyóirata – 2024. évben azzal a céllal indult útjára, hogy digitális korunkban szorosabb kapcsolatot alakítson ki a választottbíráskodás felhasználói – egyrészt a hazai és külföldi vállalkozások, másrészt a választottbíráskodással foglalkozó elméleti, illetve gyakorló szakemberek – között.

A Bulletin Szerkesztőbizottsága folyamatosan várja a választottbíráskodás iránt elkötelezett, e jogintézmény hazai fejlődéséért és népszerűsítéséért tenni akaró szerzők tanulmányait, cikkeit és egyéb írásait – magyar és angol nyelven – az alábbi rovatokba.

Tanulmányok

A Tanulmányok rovat célja a tudományos igényességgel megírt, hosszabb terjedelmű kéziratok közzététele. A Tanulmányok rovatba küldött kéziratok optimális terjedelme 1 szerzői ív (40.000 leütés), melytől +/- 50%-os mértékű eltérés megengedett.

Joggyakorlat

A Joggyakorlat rovat a választottbíráskodással kapcsolatos hazai-, illetve külföldi jogalkotás, valamint nemzetközi és hazai bírói, választottbírói fórumok által hozott fontosabb döntések bemutatására kíván lehetőséget nyújtani. A Joggyakorlat rovatba küldött kéziratok optimális terjedelme 0,5 szerzői ív (20.000 leütés).

Szemle

A Szemle rovat magyar és idegen nyelvű, választottbíráskodással foglalkozó könyvekről, egyéb kiadványokról készített ismertetések, recenziók közzétételére, valamint aktuális hazai és külföldi rendezvények, konferenciák bemutatását célozza. A rovatba szánt kéziratok optimális terjedelme 0,5 szerzői ív (20.000 leütés).

Formai követelmények

Kérjük szerzőinket, hogy – a Szerkesztőbizottság munkájának megkönnyítése érdekében – közlésre szánt kézírataikat az alábbi linken található formai követelmények betartásával küldjék meg a vb@mkik.hu címre.

A kéziratokat az alábbi e-mail címre várjuk: a vb@mkik.hu címre.

A Szerkesztőbizottság